

"JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE
PARKOVE CRNE GORE SA PO"
Broj 01-1958
Podgorica 09.06.2026

**JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE
CRNE GORE**

Nacionalni park
BIOGRADSKA GORA

NACIONALNI PARK BIOGRADSKA GORA

**IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA 2025.
GODINU**

Podgorica, februar 2026. godine

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Zakonska regulativa	1
1.2. Organizacija poslovanja JPNPCG	2
1.3. Organizacija poslovanja NP Biogradska Gora	4
1.4. Zapošljavanje u izvještajnoj godini	5
1.5. Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih	6
2. Realizacija mjera zaštite	9
2.1. Fizička zaštita i ambijentalna higijena	9
2.2. Stručna zaštita	17
3. Realizacija Programa upravljanja	18
3.1. Ocjena stanja	39
4. Posjete u NP Biogradska Gora	51
5. Projekti	53
6. Koncesijska odobrenja i zakup privremenih objekata	61
7. Naučno- istraživačke aktivnosti	61
8. Finansijska sredstva utrošena za realizaciju programa upravljanja i ostvareni prihodi od naknada za korišćenje dobara	61
9. Završna razmatranja i preporuke	64
10. Tabela prikaz ciljeva i aktivnosti Programa	71
PRILOG	106

Podaci o zaposlenim licima upravljača zaštićenim područjem koja su obradila izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja.

IME I PREZIME	RADNO MJESTO ILI FUNKCIJA	ORGANIZACIONA JEDINICA UPRAVLJAČA ILI DRUGI SUBJEKT
Marija Dulović	Direktorica NP Biogradska gora	Nacionalni park Biogradska gora
mr Nela Vešović Dubak	Pomoćnica direktora za zaštitu, turizam i održivi razvoj	Nacionalni park Biogradska gora
Hajdana Ilić Božović	Šefica Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	JPNPCG
Jovana Bojičić	Šefica Službe za promociju, marketing i turizam	JPNPCG
mr Maša Vučinić	Šefica Službe za projekte i međunarodnu saradnju	JPNPCG
Mile Rnković	Šef službe zaštite	Nacionalni park Biogradska gora
Aleksandra Bulatović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	Nacionalni park Biogradska gora
Nikola Veljić	Koordinator NP Biogradska gor	Nacionalni park Biogradska gora JPNPCG
Ivana Milović	Rukovoditeljka Odjeljenja za zaštitu prirodne baštine	JPNPCG
Slavica Đurišić	Stručna saradnica za floru i vegetaciju	JPNPCG
mr Ivana Džaković	Stručna saradnica za floru i vegetaciju	JPNPCG
mr Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za oblast šumarstva	JPNPCG
mr Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva	JPNPCG
Maja Radunović	Stručna saradnica za faunu vodozemaca i sisara	JPNPCG
Ana Uskoković	Stručna saradnica za ornitofaunu	JPNPCG
Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara	JPNPCG
dr Veselin Luburić	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prostora i održivi razvoj	JPNPCG
Radmila Vujotić	Stručni saradnik za zaštitu prostora	JPNPCG
mr Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine	JPNPCG
Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine	JPNPCG
Jasmin Medunjanin	Stručni saradnik za projekte	JPNPCG
Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju	JPNPCG
Dragiša Damjanović	Stručni saradnik za projekte	JPNPCG
Srećko Grabovica	Stručni saradnik za projekte	JPNPCG
Danilo Popović	Pripravnik (Služba za projekte)	JPNPCG

IME I PREZIME	RADNO MJESTO ILI FUNKCIJA	ORGANIZACIONA JEDINICA UPRAVLJAČA ILI DRUGI SUBJEKT
Bojana Mijović	Stručna saradnica za projekte	JPNPCG
mr Željka Vuković	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	JPNPCG
Marina Kojović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	JPNPCG
Maja Raonić	Stručna saradnica za odnose s javnošću	JPNPCG
Bogdan Đurašković	Stručni saradnik za turizam	JPNPCG
Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu	JPNPCG
Veselin Živanović	Služba za kontrolu i monitorig	JPNPCG
Anja Brajović	Stručni saradnik za kontrolu i monitoring	JPNPCG
Irena Sekulić-Đukić	Stručni saradnik za pravne poslove	JPNPCG

1. Uvod

1.1. Zakonska regulativa

Temeljni propis kojim se uređuje zaštita i očuvanje prirode je Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16, 18/19 i 84/24), kojim se definišu kategorije zaštićenih područja, subjekti zaštite, njihova prava i obaveze, kao i osnovna planska dokumenta za upravljanje.

U skladu sa članom 58 Zakona o zaštiti prirode, Plan upravljanja donosi se za period od pet godina i predstavlja osnovni planski dokument za zaštićeno područje, dok se njegova realizacija sprovodi putem godišnjih programa upravljanja. Godišnji program upravljanja izrađuje i donosi upravljač, uz saglasnost nadležnog organa, a dostavlja ga nadležnom ministarstvu do 30. novembra tekuće godine za narednu godinu.

Član 56 istog Zakona propisuje obavezu upravljača da Ministarstvu dostavlja izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja, uključujući podatke o sprovedenim mjerama, utrošenim finansijskim sredstvima i ostvarenim rezultatima.

Dodatno, član 58 i 59 Zakona o zaštiti prirode preciziraju da se izvještaj dostavlja najkasnije do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu, te da naročito sadrži podatke o realizaciji mjera zaštite, stepenu realizacije aktivnosti prema indikatorima uspješnosti, posjetama zaštićenom području, kao i finansijskim sredstvima utrošenim za zaštitu i ostvarenim prihodima. Ove odredbe predstavljaju neposredni zakonski osnov za strukturu i sadržinu Izvještaja o realizaciji Programa upravljanja.

Zakon o nacionalnim parkovima („Sl. list CG“, br. 28/14, 39/16 i 84/24) uređuje upravljanje nacionalnim parkovima kao zaštićenim prirodnim dobrima od posebnog značaja i djelatnost od javnog interesa.

U skladu sa članom 6 ovog Zakona, upravljanje nacionalnim parkovima vrši se na osnovu plana upravljanja i godišnjih programa upravljanja. Član 14 propisuje da se zaštita, unapređenje i razvoj nacionalnih parkova sprovode na osnovu prostornog plana posebne namjene, plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja, uz saglasnost nadležnog ministarstva. Član 15 Zakona o nacionalnim parkovima propisuje da godišnji program upravljanja naročito sadrži mjere zaštite, očuvanja, unapređenja i korišćenja dobara nacionalnog parka, prioritete aktivnosti, način sprovođenja zaštite i potrebna finansijska sredstva, te da je upravljač dužan dostaviti nadležnom ministarstvu izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Iz navedenog zakonodavnog okvira proizlazi da je Godišnji program upravljanja operativni instrument sprovođenja petogodišnjeg Plana upravljanja, dok je Izvještaj o njegovoj realizaciji zakonom propisani mehanizam nadzora, kontrole zakonitosti i ocjene efikasnosti sprovođenja mjera zaštite, kao i transparentnog izvještavanja o ostvarivanju ciljeva zaštite i održivog razvoja.

1.2. Organizacija poslovanja JPNPCG

Zaštita, unaprjeđivanje i razvoj nacionalnih parkova predstavljaju djelatnost od javnog interesa. Nacionalnim parkovima upravlja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore, kao pravno lice sa pravima i obavezama utvrđenim Zakonom o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 054/16, 018/19, 084/24), Zakonom o nacionalnim parkovima („Sl. list CG“, br. 28/14 i 39/16), Odlukom o organizovanju Javnog preduzeća za nacionalne parkove („Sl. list CG“, br. 20/11) i Statutom Javnog preduzeća 01-689 od 07.06.2011. godine, koje je osnovala Skupština Crne Gore i koje ispunjava zakonom propisane uslove za upravljanje zaštićenim prirodnim dobrima u pogledu stručnog kadra i organizacione osposobljenosti.

Javno preduzeće upravlja nacionalnim parkovima „Biogradska gora“, „Durmitor“, „Lovćen“, „Skadarsko jezero“ i „Prokletije“, a nadležno je i za upravljanje svim drugim zaštićenim područjima koja se nalaze u granicama nacionalnih parkova.

Djelatnost Preduzeća utvrđena Statutom obavlja se u unutrašnjim organizacionim jedinicama i to u:

- Nacionalnom parku „Biogradska gora“;
- Nacionalnom parku „Durmitor“;
- Nacionalnom parku „Lovćen“;
- Nacionalnom parku „Skadarsko jezero“
- Nacionalnom parku „Prokletije“

Radi obavljanja zajedničkih poslova i objedinjenih funkcija na nivou Preduzeća obrazovane su Službe zajedničkih poslova.

Djelatnost u unutrašnjim organizacionim jedinicama obavlja se u okviru:

- Odjeljenja za administrativno tehničke poslove,
- Službe za fizičku zaštitu,
- Službe za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture,
- Odjeljenja za naplatu.

U službama zajedničkih poslova djelatnost se obavlja u okviru:

- Službe direktora,
- Službe finansija,
- Službe za kadrovske, pravne i opšte poslove,
- Službe za kontrolu i monitoring,
- Službe za logistiku,
- Služba za javne nabavke,
- Službe za projekte i međunarodnu saradnju,
- Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj,
- Službe za promociju, marketing i turizam.

Organi Preduzeća su upravni odbor i direktor. Upravni odbor je organ upravljanja Preduzeća, dok direktor organ rukovođenja Preduzećem. Upravni odbor i direktora Preduzeća imenuje Vlada Crne Gore.

Preduzećem rukovodi direktor sa pravima, ovlašćenjima i odgovornostima utvrđenim Zakonom i Statutom Preduzeća.

Dio svojih ovlašćenja direktor može, u skladu sa Statutom Preduzeća, prenijeti na zaposlene sa posebnim ovlašćenjima i odgovornostima.

Radom organizacione jedinice rukovodi direktor organizacione jedinice, a radom službi rukovode šefovi.

Međusobni odnosi unutrašnjih organizacionih jedinica Preduzeća zasnivaju se na načelima jedinstva u izvršavanju poslova iz djelokruga rada Preduzeća, uzajamne saradnje, obavještanja i dogovaranja, poštovanja prava, dužnosti i odgovornosti, u skladu sa zakonom i opštim aktima Preduzeća.

Za vršenje pojedinih poslova koji zahtijevaju zajednički rad više organizacionih jedinica, kao i za realizovanje drugih poslova, direktor Preduzeća može obrazovati stručne komisije, radne grupe i druga ad hoc tijela.

Pored nacionalnih parkova, JPNPCG upravlja parkom prirode Ulcinjska solana i spomenikom prirode Botanički vrt Dulovine.

Grafikon 1: Organizacija poslovanja JPNPCG

1.3. Organizacija poslovanja NP Biogradska Gora

Direktor Nacionalnog parka Biogradska gora rukovodi radom organizacione jedinice, kao i svim službama koje obavljaju poslove za potrebe ovog Parka. Nadzire i koordinira sve aktivnosti u nacionalnom parku i odgovara za rad organizacione jedinice kojom rukovodi.

U okviru ove, kao i u okviru svih organizacionih jedinica preduzeća, formirane su sljedeće službe i odjeljenja:

- Odjeljenje za administrativno-tehničke poslove vrši administrativne, opšte i tehničke poslove; učestvuje u izradi analiza i izvještaja za potrebe organa Preduzeća; učestvuje u realizaciji mjera zaštite, unapređivanja i korišćenja dobara nacionalnih parkova utvrđenih Planovima i Programima upravljanja; učestvuje u ostvarivanju saradnje sa lokalnim zajednicama i vrši druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.
- Služba za fizičku zaštitu vrši poslove propisane zakonima i odgovarajućim aktima Preduzeća; poslove fizičke zaštite dobara nacionalnih parkova od protivpravnog korišćenja; preduzima mjere za održavanje unutrašnjeg reda u nacionalnim parkovima i propisanih režima zaštite; prijavljuje sve fizičke promjene u nacionalnim parkovima (izgradnja objekata i izvođenje drugih radova) podnosi prijave protiv građana zatečenih u obavljanju protivpravnih radnji; učestvuje u kvantitativnom monitoringu faune, njihovoj prihrani i zaštiti; vrši naplatu dijela propisanih naknada; kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.
- Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture učestvuje u poslovima održavanja infrastrukture parka, pješačkih i edukativno-tematskih staza i drugih uređenih površina na prostoru nacionalnog parka, kao i održavanje higijene na njima; vrši postavljanje mobilijara na svim uređenim površinama i njihovo održavanje; učestvuje u postavljanju informativnih tabli i signalizacije i vrši njihovo održavanje; vrši poslove izrade, postavljanja i održavanja mobilijara za prihranjivanje životinjskih vrsta; učestvuje u poslovima održavanja šumskog reda; učestvuje u proizvodnji šumskog sadnog materijala i pošumljavanju, kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.
- Odjeljenje za naplatu vrši naplatu naknada shodno „Odluci o visini i načinu plaćanja i obračuna naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova Crne Gore“, vrši prodaju suvenira, pruža osnovne informacije o sadržajima parka, zadužuje i razdužuje ulaznice i ostale hartije od vrijednosti, vrši poslove na pripremi turističke sezone i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.

Svaka od ovih službi/odjeljenja ima svoj specifičan zadatak i doprinosi efikasnom upravljanju i očuvanju Nacionalnog parka Biogradska gora.

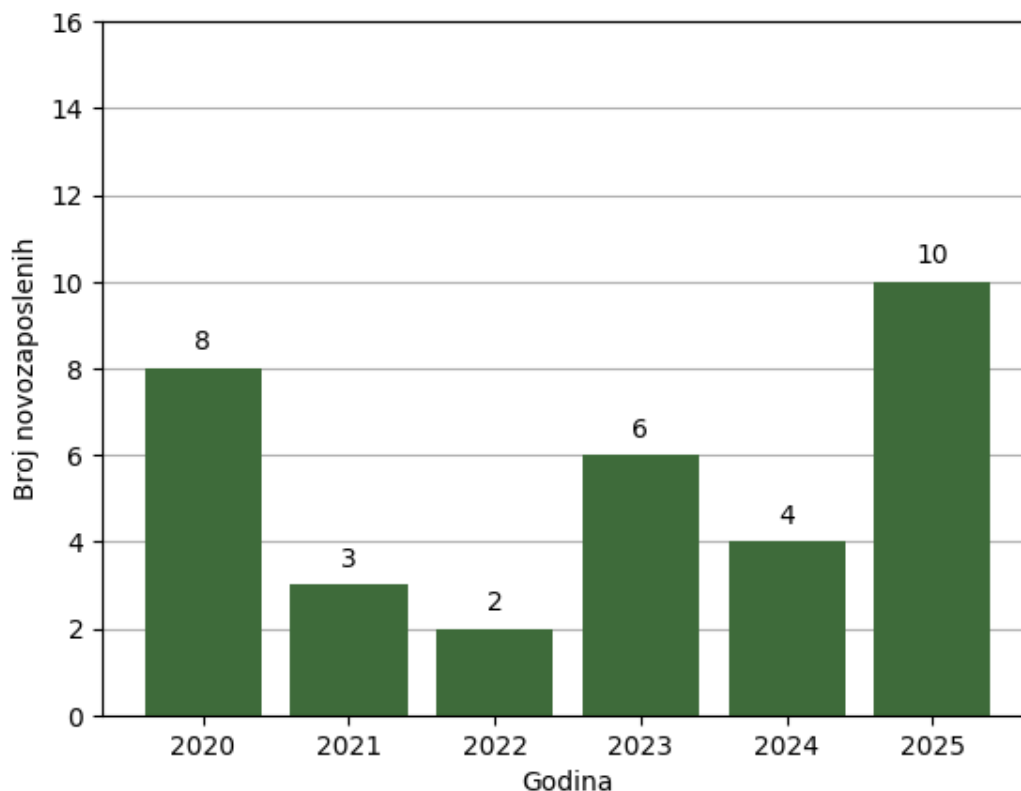

Grafikon 2: Organizacija poslovanja NP Prokletije

1.4. Zapošljavanje u izvještajnoj godini

U periodu od 01.01.2025. godine do 31.12.2025. godine u službama zajedničkih poslova radni odnos na neodređeno vrijeme ugovorom o radu, zasnovalo je jedno lice, a ugovorom o radu na određeno vrijeme tri lica. Takođe, ugovorom o privremenim i povremenim poslovima angažovana su dva lica.

U istom periodu u Nacionalnom parku Biogradska gora radni odnos na određeno vrijeme ugovorom o radu, zasnovalo jedno lice. Takođe, ugovorom o privremenim i povremenim poslovima angažovana su tri lica.

Grafikon 3: Broj novozaposlenih u periodu 2020 - 2025.godina

1.5. Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih

Tabela 1: Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih u NP Biogradska gora i JPNPCG

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
EUKI Academy Web Seminar: Estimating Your Project's Emission Reductions	EUKI Climate initiative	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Uvod u program HORIZON Evropa i predstavljanje klastera 5 - klima, energija i mobilnost	Evropska Unija	Bjanka Prakljačić Jelena Radunović	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Infomativni dan - program za životnu sredinu i klimatsku akciju - LIFE program	Evropska Unija	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Matchmaking događaj - webinar	Con Valore	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Forest Connect Expert Meeting	Carinthia University of Applied Sciences (CUAS)	Bojana Mijović Slobodan Stijepović	Stručna saradnica za projekte Stručni saradnik za šumarstvo
Forest Connect Expert Meeting	WWF Bugarska	Maša Vučinić Hajdana Ilić Božović Nela Vešović Dubak	Šefica službe za projekte i međunarodnu saradnju Šefica službe za

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
			zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam
Protected Area Management Planning	Food and Agriculture Organisation of the United Nations (FAO)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Online obuka - Participatory and Gender-Sensitive Approaches in Forest and Protected Area Management and Community-Based Natural Resource Management	Food and Agriculture Organisation of the United Nations (FAO)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Klimatske promene i korišćenje zemljišta u kontekstu upravljanja požarima na otvorenom prostoru	Landscape Fire Management in the Western Balkans (LFMWB)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Online obuka - Enhancing biodiversity & interconnectivity by ecological restoration - ReCo	Interreg Central Europe	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Online radionica - Integrirana procjena životne sredine i monitoring zasnovan na Rješenjima zasnovanim na prirodi (NbS)	IDEAM konzorcijumENKI, o.p.s. (CZ)LIMNOS (SLO)TC VODE (SLO)ITI (BiH)ENVPRO (CG)	Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Predstavljanje projekta „Čuvaj da te čuvam“	Evropska kuća Bar	Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Od standarda do ekološkog pakovanja	Institut za standardizaciju Crne Gore ISME	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Konferencija „Od inicijative do uticaja: Društvena odgovornost kao mjera održive budućnosti“	Institut za standardizaciju Crne Gore ISME	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Prva radionica sa zainteresovanim stranama Izrada Nacionalne strategije biodiverziteta s akcionim planom 2026-2031	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Gef	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Okrugli sto Zagađenje poljoprivrednog zemljišta i površinskih voda i uticaj na zdravlje čovjeka	Crnogorska akademija nauka i umjetnosti	Mojaš Đurović Goran Škatarić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Jačanje tehničkih i institucionalnih kapaciteta u sektoru voda u Crnoj Gori radi omogućavanja inkluzivnih inicijativa za otpornost na klimatske promjene	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede,	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
	Global water partnership,		
Advances in Water Resources Management - An Introductory Course Related to Sustainability, Water and Climate Change Issues	UNESCO	Mojaš Đurović Stevan Marić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine, Stručni saradnik za ihtiofaunu
Budućnost voda u doba klimatskih promjena	Uprava za vode	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Radionici za jačanje kapaciteta (Trening) o socijalnim i ekološkim mjerama zaštite	GWP	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Obuka za zaštitara tehničara	UPTC Podgorica	Ivan Šušaković Nikola Mihailović Miljan Ivanović Savo Bokan Andrija Ružić Radojica Mučalica	Saradnik za video nadzor
Okrugli sto "Nova etnologija-od tradicionalno do postmodernog"	CANU	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Nacionalna radionica SMACH , Sustainable Management of Cultural Hetritage in the Balkans in Response to Climate Change	Venice International University, Univerzitet Crne Gore	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Radionica u okviru projekta "Suppoting the transition to Turism industry 4.0. in Montenegro driven by technologies"	Rektorat Univerziteta Crne Gore	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Učešće u Strategiji za jačanje upravljanja, promocije i održivog korišćenja kulturnog nasljeđa u Crnoj Gori	Ministarstvo kulture i medija	Snežana Vukotić Jovana Bojičić Hajdana Ilić Božović	Stručna saradnica za etnografsku baštinu Šefica Službe za promociju, marketing i turizam Šefica Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Međunarodna konferencija "Kulturne i kreativne industrije i baština" panel diskusija	Društvo za kulturni razvoj „Bano“	Snežana Vukotić Goran Škatarić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu Stručni saradnika za zaštitu životne sredine
Učešće na radionici "Zaštita katuna kao kulturnog nasljeđa Crne Gore"	Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu , Komove i Prokletije" Ministarstvo ekologije i razvoja sjevera	Snežana Vukotić Željka Vuković	Stručna saradnica za etnografsku baštinu Stručna saradnica za promociju i edukaciju
EU4GREEN BIODIVERSITY WORKSHOP: Invasive alien species in the Western Balkans and the EU	EU4GREEN	Ivana Milović	Rukovoditeljka Odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
Projekat GCF Water Readiness u Crnoj Gori	GWPO	Ivana Milović	Rukovoditeljka Odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
POLLINATE – Unapređenje teritorijalnih politika za rješavanje problema opadanja populacije	Parkovi Dinarida	Ivana Milović	Rukovoditeljka Odjeljenja za zaštitu prirodne baštine

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
oprašivača			
“Putevi ka smislenom uključivanju mladih u procesu nauke, tehnologije i inovacija, te u procese ekoloških i klimatskih politika” - regionalna radionica u Tirani.	UNESCO Regionalni biro za nauku i kulturu u Evropi i EDEN centar	Aleksandra Bulatović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju
Orjentacioni vebinaru za MAB Youth Focal Point o istraživanju mapiranja svijeta mladih, kao i za budući MAB plan akcije za mlade.	UNESCO Regionalni biro za za nauku i kulturu u Evropi	Aleksandra Bulatović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju
Jačanje tehničkih i institucionalnih kapaciteta u sektoru voda u CG radi unaprijeđenja inkluzivnih inicijativa za otpornost na klimatske promjene	GWP - Med	Veselin Luburić	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prostora i životne sredine
Ekološki inženjering za održivu CG	MERS	Goran Škatarić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Radionica o zaštiti katuna	MERS	Ivana Džaković	Stručna saradnica za floru i vegetaciju
Afrička kuga svinja	Lovački savez CG	Mileta Baltić	nadzornik
Međunarodna konferencija Parkovi Dinarida „globalne perspektive zaštićenih područja u Dinaridima	NVO parkovi Dinarida	Hajdana Ilić Božović Ivana Džaković Ibrahim Fazlić	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Stručna saradnica za floru i vegetaciju Stručni saradnik za šumarstvo
IV Dinarski simpozijum o podzemnoj biologiji	Hrvatsko biospeološko društvo	Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara
Početnički kurs za sportsko penjanje	Mali alpinistički klub PG	Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara
Potencijali za razvoj pilot projekata karbonskog kreditiranja kroz očuvanje i obnovu tresetišta	NVO EKO- TIM	Hajdana Ilić Božović Jelena radunović	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Primjena smjernica za održivo poslovanje	MERS	Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za šumarstvo
Radionica za pisanja PU NP Biogradska gora 2026-2030	JPNPCG	Zaposleni u JPNPCG i NP Biogradska gora	Zaposleni u JPNPCG i NP Biogradska gora

2. Realizacija mjera zaštite

2.1. Fizička zaštita i ambijentalna higijena

Tokom 2025. godine aktivnosti Službe za kontrolu i monitoring u Nacionalnom parku Biogradska gora rezultirale su unapređenjem nivoa nadzora i jačanjem operativne discipline, posebno u oblasti kontrole naplate ulaznica. Kontinuirano prisustvo na terenu, uz primjenu tehničkog nadzora, omogućilo je pravovremeno identifikovanje nepravilnosti i smanjenje

zloupotreba u sistemu naplate, koje su u ovom parku bile dominantan oblik evidentiranih nepravilnosti.

Uspostavljanje unaprijeđenog sistema praćenja i centralizacije podataka doprinijelo je boljem pregledu stanja i efikasnijoj koordinaciji reakcija, dok su redovne kontrole omogućile održavanje niskog nivoa nelegalne sječe i požara. Evidentirane ostale operativne nepravilnosti ukazuju na potrebu stalnog nadzora nad kretanjem vozila i funkcionisanjem naplatnih punktova.

Tokom izvještajnog perioda sproveden je redovan nadzor nad primjenom mjera zaštite i zdravlja na radu u svim organizacionim jedinicama koje djeluju na području NP Biogradska gora, uz kontinuiranu saradnju sa eksternom ovlašćenom firmom, čime je obezbijedena usklađenost sa zakonskim propisima i unaprijeđena bezbjednost radnog okruženja.

Ostvareni rezultati ukazuju na potrebu daljeg jačanja sistema nadzora kroz tehničku modernizaciju, unapređenje kadrovskih kapaciteta i razvoj monitoring infrastrukture, sa posebnim fokusom na prevenciju zloupotreba u sistemu naplate i unapređenje operativne discipline u Parku.

Tokom izvještajnog perioda sproveden je redovan nadzor nad primjenom mjera zaštite i zdravlja na radu u svim organizacionim jedinicama JPNPCG, uz saradnju sa ovlašćenim firmom sa kojom je JPNPCG sklopio ugovor, čime je obezbijedena usklađenost sa zakonskim propisima i unaprijeđena bezbjednost radnog okruženja.

Aktivnosti Službe za kontrolu i monitoring u 2025. godini doprinijele su jačanju discipline, unapređenju tehničkog nadzora i smanjenju nelegalnih aktivnosti u nacionalnim parkovima. Terenski i tehnički nadzor omogućili su identifikaciju nepravilnosti, pokretanje disciplinskih postupaka, suzbijanje zloupotreba u sistemu naplate, jačanje protivpožarne zaštite i unapređenje odgovornosti zaposlenih. Ostvareni rezultati potvrđuju potrebu daljeg jačanja unutrašnjeg nadzora radi dosljedne primjene zakonskih propisa u svim nacionalnim parkovima.

Grafikon 4: Pregled nelegalnih aktivnosti u NP Biogradska gora

Grafikon za Nacionalni park Biogradska gora pokazuje da su u 2025. godini najzastupljenije nelegalne aktivnosti bile bespravna gradnja i ostale operativne nepravilnosti, što ukazuje na izražen pritisak na prostor, posebno u kontekstu korišćenja i intervencija u zaštićenim

zonama. Pojedinačni slučajevi nelegalne sječe šume i nepravilnosti u sistemu naplate ukazuju da su ovi oblici nezakonitog ponašanja prisutni u ograničenom obimu, ali zahtijevaju kontinuiran nadzor. Struktura evidentiranih aktivnosti upućuje na potrebu prioritarnog jačanja preventivnih i kontrolnih mjera u oblasti prostornog korišćenja i gradnje, uz održavanje postojećeg nivoa nadzora nad šumskim resursima i operativnim procesima.

Kategorija „ostalo“ obuhvata evidentirane nelegalne aktivnosti i operativne nepravilnosti koje mogu uticati na redovno funkcionisanje nacionalnih parkova, uključujući dojave i zapažanja sumnjivih aktivnosti, neovlašćen ulazak i kretanje vozila, tehničke i organizacione probleme na naplatnim punktovima, oštećenje imovine i druge slične nepravilnosti.

Zaštita dobara Parka se sprovodila neprekidno 24 časa po smjenama i radnim nalogima izdatim od strane šefa Službe zaštite, pri čemu su nadzornici svakodnevno evidentirali sva dešavanja na prostoru Parka. U izvještajnom periodu nadzornici Parka su odradili 1565 dnevnih i 365 noćnih smjena. Šef službe izvršio je 54 vanredna kontrolna obilaska službe zaštite. Od strane nadzornika Parka evidentiran je veći broj nelegalnih aktivnosti u odnosu na 2024. godinu, kada je sačinjeno 7 zapisnika. Nadzornici Parka sačinili su 14 zapisnika o izvršenoj kontroli i napravili foto dokumentaciju za navedene aktivnosti, koja je prosljeđena nadležnim institucijama na dalje postupanje, kao i Službi za kadrovske, opšte i pravne poslove Javnog preduzeća. Sačinjeni zapisnici odnosili su se na sledeće protivpravne radnje, prikazane u Tabeli 3.

Tabela 2: Protivpravne radnje u NP Biogradska gora u 2025. Godini

Protivpravna radnja	Broj prijava
Nelegalna gradnja	10
Puštanje lovačkih pasa	3
Devastacija prostora	1
UKUPNO	14

Služba fizičke zaštite u periodu od 01.01. do 31.12.2025. godine nije zabilježila nijedan slučaj protivpravnih radnji nelegalnog lova na teritoriji Parka.

Služba je tokom januara – februara mjeseca 2025. god. evidentirala stradanje dvije jedinke jelena, od strane vukova.

Dana 02.11.2025. godine na teritoriji Parka, kamera zamke NVO Centar za zaštitu i proučavanje ptica (CZIP) evidentirale su NN lice sa oružjem. CZIP je Osnovnom državnim tužilaštvu u Kolašinu i Beranama podnio krivičnu prijavu za pokretanje postupka i indentifikaciju lica koje se kretala sa oružjem kroz drugu zonu Parka.

Služba fizičke zaštite je tokom izvještajnog perioda pratila i kretanje krupnih sisara u Parku. Tokom većeg dijela 2025.godine, shodno Rješenju Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove broj 003/1-312/25-UPI-3/3, nije vršena prihrana divljih životinja, zbog pojave bolesti afričke kuge svinja. S tim u vezi, nadzornici Parka su svoje aktivnosti usmjerili i na praćenje populacije divljih svinja i eventualnu pojavu zaraženih životinja. Takođe, nadzornici Parka uzeli su i učešće na radionicama vezanim za bolest afričke kuge svinja. Imajući u vidu da slučajevi ove bolesti nijesu evidentirane u Parku i njegovoj okolini, te sa namjerom da se krupni sisari zadrže u granica Parka, NP Biogradska gora se Zahtjevom broj 586 od 02.09.2025. godine obratio Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne

poslove da razmotre mogućnost ukidanja odluke o zabrani prihrane krupnih sisara. Rješenjem broj 001-310/25-4914/2 od 02.10.2025. godine Uprava je ukinula raniju zabranu i dozvolila prihranu divljih životinja minirelnim solima.

U odnosu na 2024. godinu, u 2025. godini evidentiran je porast brojnosti krupnih sisara (jelen i srna), što je kontinuirano konstatovano u radnim nalogima nadzornika Parka, kao i na zapisima sa kamera-zamki. Takođe, registrovano je povećano prisustvo divlje svinje. Uočeno je da jединke ulaze na teritoriju Parka, gdje pronalaze utočište uslijed uznemiravanja od strane lovačkih pasa i lovaca do same granice Parka, koja ujedno predstavlja i granicu lovišta.

Tokom 2025. godine, od strane Službe fizičke zaštite i putem kamera-zamki, evidentirano je i prisustvo mrkog medvjeda u znatno većem broju u odnosu na prethodne godine.

Nelegalna gradnja evidentirana je u deset slučajeva, prikaz u Tabeli 3.

Tabela 3: Nelegalna gradnja

Rb.	Lokacija i datum izvršenja	Zakonski osnov	Datum i kome je proslijeđen zapisnik
1.	Pešića katun 03.05.2025. Zapisnik br 0205/08/01	Nelegalna izlivanje betonske ploče (Pešić Radisav)	06.05.2025. Br 224 Komunalna inspekcija Berane 06.05. 2025 Br 225 OB Berane 06.05. 2025. Br453 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspeksijske poslove i licenciranje
2.	Pešića katun 03.05.2025. Zapisnik br 0305/08//0/2	Nelegalna priprema terena za izlivanje betonske ploče (Pešić Nikola)	06.05.2025. Br 229 Komunalna inspekcija Berane 06.05. 2025 Br 230 OB Berane 06.05.2025. Br 231 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspeksijske poslove i licenciranje
3.	Dolovi Lalevića 19.05.2025. Zapisnik br 0519/04/01	Nelegalno izlivanje betonskih ploča (Bogavac Svetozar)	23.05.2025. Br 255 Komunalna inspekcija Kolašin 23.05. 2025. Br 256 OB Kolašin 23.05.2025. Br 254 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspeksijske poslove i licenciranje
4.	Šiška 03.06.2025. Zapisnik br 0603/08/03	Nelegalno izlivanje betonske ploče (Orović Danko)	04.06.2025 Br 323 Komunalna inspekcija Berane 04.06.2025 Br 322 OB Berane 05.11.2024. Br. 813 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspeksijske poslove i licenciranje 05.11.2024. Br 812 Komunalna inspekcija Berane
5.	Pešića Rupa 17.06.2025 Zapisnik br 0617/03/01	Devastacija prostora i izlivanje betonske ploče (Pešić Boris)	19.06.2025 Br 373 Komunalna inspekcija Berane 19.06. 2025 Br 374 OB Berane 19.06.2025 Br 375 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspeksijske poslove i licenciranje.
6.	Šiška 27.07. 2025 Zapisnik br 0727/11/01	Priprema betonske ploče za rekonstrukciju kolibe (Veković Uroš)	30.07.2025 Br 444 Komunalna inspekcija Berane 30.07. 2025 Br 442 OB Berane 30.07.2025 Br 443 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspeksijske poslove i licenciranje.

Rb.	Lokacija i datum izvršenja	Zakonski osnov	Datum i kome je proslijeđen zapisnik
7.	Šiška 27.07.2025 Zapisnik br 0727/11/02	Proširenje postojeće nadstrešnice (Dubak Đorđije)	30.07.2025 Br 450 Komunalna inspekcija Berane 30.07.2025 Br 449 OB Berane 30.07.2025 Br 448 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspekcijske poslove i licenciranje
8.	Šiška 12.08.2025 Zapisnik br 0812/10/01	Podizanje - zidanje objekta – kolibe (Vešović Miodrag)	14.08.2025 Br 486 Komunalna inspekcija Berane 14.08.2025 Br 485 OB Berane 14.08.2025 Br 484 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspekcijske poslove i licenciranje
9.	Zekova glava 18.08.2025 Zapisnik br 0818/11/03	Izgradnja objekta terase (Porodica Obradović)	22.08.2025 Br 532 Komunalna inspekcija Berane 22.08.2025 Br 531 OB Berane 22.08.2025 Br 548 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspekcijske poslove i licenciranje.
10.	Pešića rupa 23.08.2025 Zapisnik br 2308/04/02	Izgradnja objekta - nadstrešnica (Porodica Pešić)	26.08.2025 Br 550 Komunalna inspekcija Berane 26.08.2025 Br 549 OB Berane 26.08.2025 Br 548 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspekcijske poslove i licenciranje.

Od strane Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, dokumentacija vezana za slučajeve nelegalne gradnje, proslijeđene su na dalje postupanje Sekretarijatima za inspekcijske poslove nadležnih opština. Za sve navedene slučajeve nelegalne gradnje na zahtjev nadležnih OB, nadzornici koji su sačinili zapisnike pozivani da daju izjave, kao i šef Službe fizičke zaštite za dio sačinjenih zapisnika.

U periodu od 01.01.2025. do 31.12.2025. godine evidentirana su tri ulaska lovačkih pasa na teritoriju Parka. Lovački psi, koji su uhvaćeni od strane nadzornika, vraćeni su vlasnicima. Sačinjeni zapisnici i foto dokumentacija proslijeđena je nadležnim institucijama na dalje postupanje (Tabela 5), što ukazuje da odlučna namjera menadžmenta Parka i Službe fizičke zaštite daje rezultate. Takođe, ističemo izuzetno dobru saradnju sa OB Kolašin. Dok je saradnja sa OB Berane i OB Mojkovac na niskom nivo. Kako bi se podiga nivo zaštite ovog zaštićenog područja na dobrobit svih, šef Službe fizičke zaštite inicirao je sastanke sa načelnicima i inspektorima OB čija teritorija gravitira Parku.

Što se tiče lovačkog saveza Crne Gore i lovačkih društava iz Kolašina, Mojkovca i Berana koja gazduju lovištima u okruženju Parka smatramo da nijesmo na istom zadatku ZAŠTITE. Uz konstataciju da je Evropski jelen već sedamdeset godina stanovnik Parka i jedino je tu opstao što potvrđuje tezu da lovačka društva i mi u NPBG nijesmo na istom zadatku.

Tabela 4: Nelegalno puštanje lovačkih pasa na području Parka

Rb.	Lokacija i datum izvršenja	Zakonski osnov	Datum i kome je proslijeđen zapisnik
1.	Biogradsko jezero 25.08.2025. Zapisnik br 1319/05/02	Nelegalno puštanje lovačkog psa u prostor Nacionalnog Parka (Vaso Bulatović)	28.08.2025. Br 559 Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore. Odsjek za inspekciju šumarstva, lovstva i zaštitu bilja. 28.08.2025. Br 560 OB Kolašin
2.	Biogradsko jezero 06.12.2025. Zapisnik br 1206/11/04	Nelegalno puštanje lovačkog psa u prostor Nacionalnog Parka (Darko Bulatović)	09.12.2025. Br. 806 Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore. Odsjek za inspekciju šumarstva, lovstva i zaštitu bilja 09.12. 2025 Br 808 OB Kolašin
3.	Biogradsko jezero 27.12.2025 Zapisnik br 1227/11/05	Nelegalno puštanje lovačkog psa u prostor Nacionalnog Parka (Milovan Bošković)	30.12. 2025 Br 903 Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore. Odsjek za inspekciju šumarstva, lovstva i zaštitu bilja 30.12. 2025 Br 902 OB Kolašin

U izvještajnom periodu evidentirana je jedna devastacija u prostoru na državnoj imovini od strane NN lica, prikaz Tabela 6. Nadzornik koji je sačinio zapisnik dao je izjavu službenicima OB Mojkovac.

Tabela 5: Devastacija prostora

Rb.	Lokacija i datum izvršenja	Zakonski osnov	Datum i kome je proslijeđen zapisnik
1.	Tutića katun 13.08.2025. Zapisnik br. 0813/10/02	Devastacija prostora-skidanje zemljane površine i izvođenje poravnice (NN lice)	14.08.2025. Br 492 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspeksijske poslove i licenciranje. 14.08.2025. Br 1493 OB Mojkovac 14.08. 2025 Br 494 Komunalna inspekcija Mojkovac

Tokom godine nijesu evidentirani slučajevi nelegalne sječe šume na teritoriji Parka. Na osnovu odluke UO br 01-2627 od 09.09.2025. godine izvršena je doznaka šume u državnoj svojini u iznosu od 29,77m³ bukovih i 22,55m³ čamovih sortimenata u bruto masi, a kasnije je izvršena i raspodjela po zahtjevima za ljetnji ogrijev stanovnicima na katunima koji se nalaze na teritoriji Parka koji pripada Beranskoj opštini. Takođe, izvršena je doznaka šume u privatnoj svojini u iznosu od 21,00m³ lišćara i 20,72m³ čamovih sortimenata u bruto masi. O svemu je sačinjen izvještaj od strane ovlašćenog službenika Parka.

Tokom godine nijesu evidentirani slučajevi nedozvoljenog ribolova na vodama Biogradskog jezera, kao ni na dijelu toku rijeke Tare koji se nalazi na teritoriji parka. Sezona sportskog ribolova na Biogradskom jezeru počela je 01.05.2025. godine i završila se 31.07.2025. godine, shodno Zakonu o slatkovodnom ribarstvu koje je donijelo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede CG. Tokom trajanja ribolova prodat je rekordan broj dnevnih

ribolovnih dozvola 383 što je za 97 više nego u 2024. godini. U izvještajnom periodu na vodama Biogradskog jezera i dijelu rijeke Tare kojim gazduje Park održano je III kolo MLCG - takmičenje u mušičarenju (fly fishing). Tokom ljetnjih mjeseci nivo vode u jezeru je u konstantnom padu, što je prouzrokovano nepovoljnim hidrološkim prilikama, nedostatku snježnih padavina i obilnoj suši. Nekoliko dana sa kišnim padavinama u septembru mjesecu, zaustavilo je pad vodostaja i uslovalo podizanje nivoa vode, što je omogućilo i uspješnu prirodnu reprodukciju ribljeg fonda u Biogradskom jezeru, koja je bila pod pojačanom kontrolom Službe fizičke zaštite.

Tokom smanjenja broja posjetilaca u Parku u jesenjim mjesecima, a naročito u zimskim mjesecima kompletna fauna Parka nalazi stanište u neposrednoj blizini Biogradskog jezera (Lokvine, Biogradska rijeka, Ostrvica, Bendovac, Javorovaš, Strugovi, Katunina, Lještarje).

Posebna aktivnost Službe fizičke zaštite bila je usmjerena ka teritoriji rijeke Tare u dužini od 2,5 km kojom gazduje Park, kao i lokalitetu uz rijeku pored magistralnog puta od kampa Rakočević do Štitaričke rijeke zbog jednog broja krupnih sisara (košute, srne) čije je stanište na ovom lokalitetu u zimskim mjesecima povećano, zbog manje količine snijega u odnosu na visočije predjele.

Nadzornici Parka tokom ljetnjih mjeseci svakodnevno imali pojačanu kontrolu teritorije Parka i neposredne blizine gdje bi moglo doći do šumskih požara. Tokom godine u Parku nije evidentirana pojava požara.

Projektom MUPA – Direktorata za spašavanje i vanredne situacije, za rano otkrivanje požara i prevenciju djelovanja dobijena je oprema za ove svrhe (dron sa termovizijom i foto aparat sa optičkim zumom). Takođe, u okviru projekta izvršeno je stručno osposobljavanje pet nadzornika za upravljanje bespilotnom letilicom – dronom. Nakon završene obuke nadzornici su dobili sertifikat, u skladu sa EASA-om (Evropska agencija za bezbjednost vazdušnog saobraćaja).

Pripadnici Službe fizičke zaštite uzeli su učešće na nekoliko radionica vezanih za šumske požare u zaštićenim područjima.

Nadzornik Parka i šef službe prisustvovali radionicama na temu jačanje kapaciteta i razumijevanje među sudijama, tužiocima, policijom i rendžerima u sprovođenju zakonodavstva o zaštiti prirode, kao i dvije radionice o Ekološkoj povezanosti velikih zvijeri u okviru projekta ForestConnect u organizaciji Centra za zaštitu i proučavanje ptica (CZIP) i JPNP Crne Gore.

Šef službe zaštite učestvovao je na VI Evropskom kongresu rendžera u Rumuniji, kao i na VII konferenciji Parkova Dinarida, kao i na mnogim drugim radionicama posvećenim unapređenju i očuvanju zaštićenih područja u Crnoj Gori.

Problemi koje je imala Služba fizičke zaštite u obavljanju svojih poslova odnose se na odluke lovačkih društava Kolašina, Mojkovca i Berana da dozvole lov na svojim teritorijama do same granice Parka, što nerijetko rezultira ulaskom lovačkih pasa u Park, koji uznemiravaju i rastjeravaju divlje životinje u Parku. Služba fizičke zaštite u okviru svojih nadležnosti podnosi prijave nadležnim inspekcijskim organima zbog nedozvoljenog puštanja lovačkih pasa na teritoriji Parka, shodno članu 16 stavovima 5 i 32 Zakona o Nacionalnim parkovima Crne Gore.

Problem sa kojim se sreću nadzornici Parka je veliki broj pasa lotalica, koji se nalazio na deponiji otpada na Štitaričkoj rijeci gdje rastjeruju divlje životinje, napadaju posjetioce i nadzornike Parka. O ovom problemu obaviještene su lokalne i državne institucije, ali su se svi proglašavali nenadležnim. Početkom sanacije deponije prisustvo pasa lotalica u Parku je konstantno i u sve većem broju što evidentiraju nadzornici kao i kamere zamke. Služba zaštite je inicirala sastanak sa Upravom za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne

poslove gdje su jasno precizirana ovlaštenja lokalnih institucija u rješavanju ovog problema uz svu tehničku podršku NP. Ovaj problem je i dalje prisutan u Parku.

Takođe, problem sa kojim se susreću nadzornici su neobilježene granice Parka, što je posebno izraženo na teritoriji Parka koja pripada Beranskoj i Mojkovačkoj opštini.

Odlukom o zabrani kretanja kvadova i džipova van javnog puta u Parku koji devastiraju prostor povećana je aktivnost Službe fizičke zaštite, ali je nedovoljna za sprovođenje ove odluke u potpunosti. U rješavanje ovog problema pored zaposlenih u NPCG i agencija koje dovode turiste na ove ture mora se uključiti nadležna ekološka inspekcija sa kaznenom politikom.

Pored redovnih aktivnosti Služba fizičke zaštite je učestvovala na pripremi turističke sezone (čišćenje putnog pravca Kraljevo Kolo – Biogradsko jezero, edukativne staze, parking prostora i lokaliteta oko objekata koji su u funkciji posjetilaca, rasijecanju putnog pravca od Biogradskog jezera do Dolova Lalevića, uklanjanju palih stabala na edukativnoj stazi oko Biogradskog jezera, delti Biogradske rijeke).

Ističe se potpuna posvećenost Službe fizičke zaštite što boljem odvijanju turističke sezone i svim posjetiocima na njihovom bezbjednom boravku u Parku, što je uvijek na prvom mjestu. U toku ljetnjih mjeseci svojim neodgovornim ponašanjem u nekoliko navrata posjetioci Parka su se izgubili u prašumskom rezervatu, služba zaštite Nacionalnog parka, uspješno i bezbjedno je pronašla izgubljene turiste. Konstantno se upućuje apele da se svi posjetioci Parka pridržavaju pravila koja važe za zaštićeno područje, kao i da koriste usluge licenciranih vodiča.

Postavljanjem PTZ kamera na objektu suvenirnice olakšana je kontrola parking prostora i Biogradskog jezera. Takođe, postavljena PTZ kamera na naplatnom punktu u mnogome olakšava kontrolu ulaska i naplate u Park.

Služba zaštite pored pojave potkornjaka na teritoriji Parka koji pripada opštini Berane, evidentirala je pojavu istog na više lokaliteta u samom prašumskom rezervatu, o čemu su obaviješteni nadležni u JPNPCG, za dalje preduzimanje potrebnih mjera i aktivnosti.

Sniježne padavine su početkom oktobra mjeseca izazvale veći broj izvala i preloma u šumskim ekosistemima. Po evidenciji službe zaštite i konstantnom obilasku terena, ova pojava je mnogo više napravila štete šumskom ekosistemu u odnosu na prethodne godine kada je u pitanju bio vjetar. Takođe na edukativnoj stazi oko Biogradskog jezera i parking prostoru došlo je do izvala i preloma i ista su oštetila dio objekata i mobilijara gdje je i prijetila opasnosti kako za posjetioce, tako i za zaposlene u Parku.

Krajem novembra 2024. godine jako nevrijeme i olujni vjetar porušili su most na izlivu Biogradskog jezera u rijeku Jezeršticu i onemogućili prolaz edukativnom stazom kako posjetiocima tako i zaposlenima. Sanacija mosta odrađena je u martu mjesecu.

Izvršena je rekonstrukcija pet drvenih čamaca i nabavka deset drvenih vesala za iste.

Jedan od problema sa kojim se Služba fizičke zaštite susreće je starosna struktura zaposlenih, što ograničava efikasnu fizičku zaštitu.

Održavanje infrastrukture i ambijentalne higijene

U izvještajnom periodu zaposleni u Službi ambijentalne higijene i infrastrukture svakodnevno su radili na održavanju čistoće u Parku na sljedećim lokalitetima: Kraljevo kolo - Mobile home - Jezerštica, oko zgrade službi na Kraljevom kolu, parking prostoru kod naplatnog punkta, putnom pravcu Kraljevo kolo - Biogradsko jezero, na edukativnoj stazi oko Biogradskog jezera, parking prostoru, kao i dijelu Parka od Vranjaka do Dolova Lalevića, izvora Biogradske rijeke, Pešića, Šiškog i Ursulovačkog jezera.

Zaposleni u Službi ambijentalne higijene i infrastrukture radili su na održavanju putnog

pravca Kraljevo kolo - Biogradsko jezero uklanjanjem odrona, slomljenih grana i drugog nanosa, otčepljavanju propusta, kao i čišćenju rigole.

Tokom zimskih mjeseci zbog loših vremenskih uslova i jakog olujnog vjetra, došlo je do izvaljivanja i lomljenja stabala, kako na edukativnoj stazi, tako i na putnim pravcima Kraljevo kolo - Biogradsko jezero i Biogradsko jezero - Dolovi Lalevića. Zaposleni u Službi su radili na uklanjanju palih stabala radi bezbjednosti i neometane prohodnosti zaposlenih i posjetilaca.

Posebna aktivnost je bila usmjerena na pripremi turističke sezone, gdje su zaposleni u Službi dali svoj doprinos na čišćenju kompletne edukativne staze, parking prostora na Biogradskom jezeru, putnog pravca Biogradsko jezero - Kraljevo kolo.

Jedan od prioriteta rada tokom sezone odnosio se na košenje zelenih površina i to:

- Prilaz i ulaz u prostor Parka na Kraljevom kolu i Mobilehome
- Košenje na putnom pravcu Kraljevo kolo- Biogradsko jezero
- Oko znakova na parking prostoru
- Oko edukativne staze
- Oko nadstrešnice Guvno

Pripadnici Službe su radili na pripremi čamaca za upotrebu, kao i njihovo pražnjenje uslijed obilnih padavina radi puštanja istih u upotrebu.

Tokom sezone akcenat je stavljen na održavanje ambijentalne higijene na najposjećenijim lokalitetima.

2.2. Stručna zaštita

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u okviru službi zajedničkih poslova, realizaciju poslova koje se tiču stručne zaštite obavlja Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, koja u svom djelokrugu rada između ostalog, prati stanje ekosistema, biodiverziteta i kulturno historijskog nasljeđa Nacionalnog parka Biogradska gora, te eventualno predlaže mjere za njihovu zaštitu, unapređivanje, valorizaciju i sl.

Službom rukovodi šef i u okviru nje postoje dva odjeljenja: Odjeljenje za zaštitu prirodne baštine i Odjeljenje za zaštitu prostora i održivi razvoj.

U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj JPNPCG tokom 2025. godine angažovano je ukupno petnaest (15) zaposlenih i to na poslovima: jedan (1) šef Službe, jedan (1) rukovodilac za zaštitu prirodne baštine, dva (2) stručna saradnika za floru i vegetaciju, jedan (1) stručni saradnik za oblast šumarstva, jedan (1) stručni saradnik za ihtiologiju, jedan (1) stručni saradnik za ornitologiju, jedan (1) stručni saradnik za faunu sisara, jedan (1) rukovodilac Odjeljenja za zaštitu prostora i održivi razvoj, četiri (4) stručna saradnika za zaštitu životne sredine, jedan (1) stručni saradnik za održivi razvoj i jedan (1) stručni saradnik za zaštitu prostora.

Tokom 2025.godine Ugovorom na određeno vrijeme angažovan je jedan (1) stručni saradnik za herpetofaunu, a od septembra 2025.godine i jedan (1) stručni saradnik za šumarstvo.

U Službi u odnosu na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u toku 2025. godine nedostajao je: jedan (1) stručni saradnik za fauna beskičmenjaka, jedan (1) stručni saradnik za fauna sisara i jedan (1) stručni saradnik za floru i vegetaciju.

Radni angažman koji se odnosi na realizaciju programom definisanih aktivnosti iziskuje terenski rad i opremu koja je potrebna. U prethodnom periodu za stručne saradnike izvršena

je nabavka terenske obuće, kao i oprema neophodna za neke aktivnosti koje su u vezi sa užim stručnim specijalnostima (lupa, meredov mreže, oprema za hvatanje i istraživanje slijepih miševa, detektor truleži, dvogledi, entomološka mreža, kamera zamke). U narednom periodu neophodno je Službu opremiti materijalno tehničkim sredstvima kao što su: terenski automobil, terenska odjeća, pješački štapovi, teleskopi, fotoaparati, play back oprema za monitoring ptica i sl.

Preduzete mjere u cilju stručne zaštite Parka date su u poglavlju 3. Realizacija programa upravljanja.

3. Realizacija Programa upravljanja

Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta

Unapređenje informacione baze podataka o flori Nacionalnog Parka kroz literaturni i terenski rad

Izvršena je analiza literaturnih i terenskih podataka, koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivali, i time obezbijedili podaci značajni za sagledavanje stanja florističkog diverziteta NP Biogradska gora, po osnovu brojnosti, zastupljenosti, distribucije, konzervacijskog statusa, sa akcentom na nacionalno značajne vrste (endemi, zakonom zaštićene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (IUCN Crvene liste, Bernska konvencija, EU Habitat direktiva, IPA, CITES).

Baza flore nacionalnih parkova sadrži podatke za 2801 biljni takson (814 terenski popisano), od kojih se 454 taksona odnosi za područje NP Biogradska gora. Tokom terenskih istraživanja potvrđeno je prisustvo 200 biljnih taksona, na različitim staništima NP.

Dat je tabelarni prikaz brojnosti popisanih taksona, sa naglaskom na terenske podatke, kao i brojnost po osnovu nacionalnog i međunarodnog statusa i nivoa zaštite.

Tabela 6: Broj nacionalno i međunarodno značajnih biljnih taksona u flori NP, sadržanih u bazi

Liste	Ukupno	Terenski podaci
Broj popisanih taksona (vrsta i podvrsta)	454	200
Nacionalno/međunarodno značajni taksoni	246	108
Endemi / subendemi	85 / 15	40 / 6
Zakonom zaštićene („Sl. list RCG”, br. 76/06)	57	25
Međunarodne liste	160	71
EU Habitat Directiva	7	3
Bern Convention	3	1
CITES	26	11
IPA	13	4
EU IUCN Red List	146	68

Napomena: Tabela ne sadrži podatke terenskih istraživanja sprovedenih prije formiranja baze. Nedostajući podaci biće unijetii tokom narednog planskog perioda.

Tabela 7: Zastupljenost nacionalno značajnih taksona u flori NP na međunarodnim listama

Liste	Ukupno	Zakonom zaštićeni (Sl. list RCG 76/06)	Endemi / subendemi
Međunarodno značajni taksoni	154	48	30 / 2
HD	4	4	1 / 0
BC	3	3	2 / 0
CITES	18	16	4 / 0
IPA	24	22	20 / 1
EU - IUCN Red List	130	30	10 / 2

Tabela 8: Zastupljenost nacionalno značajnih taksona u flori NP na međunarodnim listama

Liste	Ukupno	Zakonom zaštićeni (Sl. list RCG 76/06)	Endemi / subendemi
Međunarodno značajni taksoni	160	44	21 / 1
HD	7	7	1 / 0
BC	3	2	1 / 1
CITES	26	24	3 / 0
IPA	13	13	7 / 1
EU - IUCN Red List	145	32	10 / 1

Tabela 9: Zastupljenost osjetljivih biljnih vrsta NP po IUCN kategorizaciji (Eu IUCN Red List)

Konzervacioni status	ukupno	Populacioni trend			unknown
		stable	decreasing	increasing	
DD (data deficient)	3				3
LC (least concern)	136	73	30	3	30
NT (near threatened)	7		5		2
Ukupno	146	73	35	3	35

DD - data deficient (nedostaju podaci); LC - least concern (najmanje ugrožena); NT - near threatened (skoro ugrožena);

Tabela 10: Status značajnih biljnih taksona na nacionalnim i međunarodnim listama

Vrsta	End. / subend.	Sl. list RCG 76/06	CG Prelimin. Crvena lista	EU IUCN Red List	BC, HD, CITES, IPA
<i>Viola orphanidis</i> subsp. <i>nicolae</i>	CG	+			IPA
<i>Gentianella</i> <i>pevalekii</i>	CG				
<i>Dianthus nitidus</i> subsp. <i>lakusicii</i>	CG, Sr	+	CR	NT decreasing	HD An.II i IV, BC An.I, IPA

Vrsta	End. / subend.	Sl. list RCG 76/06	CG Prelimin. Crvena lista	EU IUCN Red List	BC, HD, CITES, IPA
<i>Eryngium alpinum</i>		+		NT decreasing	HD An II i IV, BC An.I, IPA
<i>Tozzia alpina</i> subsp. <i>carpatica</i>		+		DD unknown	HD An.II i IV
<i>Barbarea balcana</i>	Balkana			LC stable	
<i>Pinus peuce</i>	Balkana	+		NT unknown	
<i>Pinus heldreichii</i>	Balkan - It	+		LC stable	IPA
<i>Draba doerfleri</i>	Balkan-Tu (A)				BC An.I
<i>Galanthus nivalis</i>		+		NT decreasing	HD An.V CITES An.II
<i>Gentiana lutea</i> subsp. <i>symphyandra</i>		+	VU	LC decreasing	HD An.V
<i>Arnica montana</i>		+	CR	LC decreasing	HD An.V
<i>Diphysastrum alpinum</i>		+		LC stable	HD An.V

Legenda: DD – Data deficient (bez podataka); LC - Least concern (najmanja briga); NT - near threatened (skoro ugrožena); VU - vulnerable (ranjiva); CR - critically endangered (kritično ugrožena)

Napomena: *Dianthus nitidus* se na međunarodnim listama vodi kao vrsta, a ne kao subspecies *lucusicii*. Takođe, *Gentiana lutea* subsp. *symphyandra* se na EU listama nalazi i štiti kao vrsta *Gentiana lutea*, dok za njenu podvrstu *symphyandra*, koja je prisutna u Crnoj Gori još uvijek nije utvrđena kategorija zaštite.

Očekuje se da će se sa izradom Crvene knjige flore Crne Gore, obezbijediti potpuni uvid u postojeće stanje i brojnost ranjivih i ugroženih taksona u flori NP Biogradska gora.

Na osnovu raspoloživih literaturnih i terenskih podataka, primjenom Google Earth programa, urađene su mape distribucije za sledeće endemske i rijetke vrste na području NP: *Aconitum toxicum*, *Androsace hedraeantha*, *Barbarea balcana*, *Draba doerfleri*, *Eryngium alpinum*, *Galanthus nivalis*, *Gentianella pevalekii*, *Oxytropis dinarica*, *Pinus peuce*, *Viola orphanidis* subsp. *nicolai*.

Mape distribucije za navedene vrste date su u prilogu ovog Izveštaja.

Utvrđeno nulto stanje alkalnih i prelaznih tresava- potencijalnih NATURA 2000 staništa

U poređenju s prethodnim istraživanjem stanišnih tipova 7230 (alkalne tresave) i 7140 (prelazne tresave) na lokalitetu Biogradska rijeka, koji su vršeni u ljetnjem aspektu, uslovi tokom proljeća 2025. godine bili su znatno povoljniji. Na mikrolokacijama uz potok registrovana je visoka pokrovnost vrste *Pinguicula balcanica*, kao i brojno prisustvo orhideja (*Dactylorhiza cordigera* ssp. *bosniaca*, *Gymnadenia frivaldii*, *Dactylorhiza sambucina*), karakterističnih za ove tipove staništa. Ukupna površina staništa nije smanjena u odnosu na prethodni period, a sukcesija se odvija prirodnim tempom, bez znakova ubrzanog zarastanja. Vegetacija pokazuje tipičnu fenologiju za proljeće, sa jasno izraženim oligotrofnim i mezotrofnim karakteristikama. Pokrovnost *Sphagnum* spp. na određenim mikrolokalizacijama je znatno veća.

Stanišni tip 6230 Vrstama bogati travnjaci tvrdače (*Nardus stricta*) na silikatnim supstratima planinskih područja, karakterisao se smanjenom pokrivenošću dominantne vrste *Nardus stricta*, dok su za stanišni tip 6430 Visoke zeleni prethodno zabilježene vrste (*Angelica sylvestris*, *Veratrum album*, *Deschampsia caespitosa*) tokom proljećnog aspekta dostigle samo početni razvojni stadijum i pokazale tendenciju opadanja u odnosu na ljetnji period, što je odgovaralo sezonskoj fenološkoj dinamici. U proljeću su dominirale vrste *Caltha palustris* i *Plantago reniformis*.

Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe

Izrađena je mobilna aplikacija koja će omogućiti bolji monitoring i prikupljanje podataka o ubiranju divlje flore u komercijalne svrhe. Obuka nadzornika za korišćenje aplikacije obaviće se početkom 2026. godine, prije sezone ubiranja i kontrole na terenu.

Očuvani šumski ekosistemi

U okviru aktivnosti 1.4.1, koja se odnosi na sprovođenje sanitarno-higijenskih mjera, izvršena je procjena stanja šuma na terenu u saradnji sa Službom zaštite Parka. Na osnovu prikupljenih podataka, na lokaciji oko Biogradskog jezera, konstatovano je da nije bilo potrebe za sprovođenjem sanitarne sječe, jer nijesu evidentirana stabla sa izraženim simptomima zaraze, značajnijim oštećenjima od abiotičkih faktora niti stabla koja bi predstavljala opasnost za posjetioca ili imovinu. Ovakvo stanje ukazuje na dobar nivo očuvanosti i stabilnosti šumskih ekosistema na području Rezervata. Kada je riječ o lokaciji Suvodo-Šiška, na toj lokaciji je izvršena sanitarna doznaka u količini od 30,63 m³, liščara i četinara. Imajući u vidu prisustvo potkornjaka i drugih antropogenih negativnih pritisaka, može se konstatovati da su šumski ekosistemi na ovom području u dobrom zdravstvenom stanju. U prethodnom periodu na lokalitetu Suvodo-Šiška vršene su intenzivne sječe koje su dovele do narušavanja stanja prašumskog tipa šume. Zbog narušenog stanja, neophodno je kontinuirano sprovoditi mjere zaštite i sanacije kako bi se osigurala njihova trajnost i smanjio uticaj prisutnih negativnih faktora.

Izrada i ažuriranje interaktivne baze podataka o stanju šumskih ekosistema je kontinuirana aktivnost i odnosi se na redovno prikupljanje i ažuriranje terenskih i drugih podataka neophodnih za dalja analiziranja. Terenski prikupljeni i vektorizovani podaci uspješno su integrisani u GIS bazu, čime je unaprijeđen sistem prostornog praćenja i analize stanja šuma. Ova aktivnost doprinosi efikasnijem planiranju, donošenju upravljačkih odluka i dugoročnom monitoringu šumskih ekosistema, a realizovana je bez dodatnih finansijskih troškova.

Praćenje zdravstvenog stanja šumskih ekosistema na mreži bioindikacijskih tačaka je realizovana sporadično i na osnovu randomski odabranih tačaka. Monitoring je obuhvatio procjenu dekolorizacije i defolijacije asimilacionih organa, kao i praćenje potencijalnih biotičkih štetnih faktora. Rezultati monitoringa ukazuju da je opšte zdravstveno stanje šumskih ekosistema dobro, bez značajnih poremećaja većih razmjera, što potvrđuje stabilnost i očuvanost prirodnih šumskih zajednica Nacionalnog parka.

U okviru implementacije projektnih aktivnosti FOREST CONNECT sprovedene su cilijane mjere upravljanja staništima u funkciji unapređenja ekološke poveznica i očuvanja funkcionalnosti migracionih koridora krupnih zvjeri. Na lokalitetima Dolovi i Svatovsko groblje izvršeno je košenje travnate vegetacije u cilju sprječavanja sukcesije, održavanja otvorenih staništa i zaštite područja od požara. Takođe, sprovedeno je orezivanje voćkarskih vrsta radi unapređenja njihove vitalnosti, regenerativnog potencijala i rodnosti, čime se obezbjeđuje stabilan i dugoročan izvor hrane duž identifikovanih koridora krupnih zvjeri.

Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira

Nastavljeno je istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune *Lepidoptera*. Podaci iz dostupnih publikacija, koji su pretežno vezani za pojedine vrste rodova ili familija, unijeti su u bazu podataka. Prema sakupljenim literaturnim podacima, kao i na osnovu sprovedenih terenskih istraživanja u prethodnom periodu, na prostoru NP Biogradska gora registrovano je 59 vrsta dnevnih leptira. Poseban fokus monitoringa bio je na vrstama od međunarodnog i nacionalnog značaja, uključujući vrste sa Aneksa EU Direktive o staništima (*Parnassius apollo*, *Parnassius mnemosyne*, *Euphydryas aurinia*, *Euphydryas maturna*, *Lycaena dispar*), kao i nacionalno zaštićene vrste (*Papilio machaon*, *Iphiclides podalirius*). Realizacijom aktivnosti uspostavljena je početna baza podataka o diverzitetu, rasprostranjenosti i ekološkim karakteristikama dnevnih leptira, koja predstavlja osnov za dugoročno praćenje promjena u ekosistemima NP Biogradska gora.

Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca

U izvještavanoj godini nastavljeno je istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune vodozemaca. Prema literaturnim podacima, na prostoru Parka prisutno je 11 vrsta vodozemaca i 10 vrsta gmizavaca.

Tokom 2025. godine realizovane su programske terenske aktivnosti na istraživanju i praćenju vodozemaca i gmizavaca u Nacionalnom parku Biogradska gora. Istraživanja su sprovedena sa ciljem utvrđivanja distribucije vrsta, identifikacije značajnih staništa i sagledavanja potencijalnih ugrožavajućih faktora.

Terenska istraživanja su obavljena na više lokaliteta: Biogradsko jezero, izvorište Biogradske rijeke, Bendovac – Crna lokva, Lalevića dolovi i bara iznad Šiškog jezera. Primijenjene su standardne metode vizuelnih transekata i selektivne pretrage vodenih staništa, uz minimalno uznemiravanje jedinki i staništa. Terenskim izlascima zabilježene su 3 vrste vodozemaca i 3 vrste gmizavaca.

Podaci su unijeti i obrađeni u Excel bazi podataka. Za svaku vrstu je utvrđen status zaštite po osnovu nacionalnih lista i/ili međunarodnih lista (Bernska konvencija, EU Habitat direktiva – NATURA 2000, IUCN Crvene liste).

Na lokalitetu Biogradskog jezera registrovana je smeđa krastača (*Bufo bufo*) i šareni daždevnjak (*Salamandra salamandra*). Na lokalitetima Lalevića dolovi, bara iznad Šiškog jezera i izvorište Biogradske rijeke registrovane su brojne populacije livadske žabe (*Rana temporaria*).

Tabela 11: Pregled utvrđenih vrsta vodozemaca na istraživanom području sa konzervacionim statusima i stepenom ugroženosti u Cmoj Gori i Evropi:

Vrsta	Status u CG	Endemizam	CITES	IUCN	IUCN CG	BERN	HD
Bufonidae							
<i>Bufo bufo</i> (smeđa krastača)	ZZ	-	-	LC	LC	III	-
Ranidae							
<i>Rana temporaria</i> (livadska žaba)	-	-	-	LC	LC	III	V
Salamandridae							
<i>Salamandra salamandra</i> (šareni daždevnjak)	ZZ	-	-	LC	LC	III	-

Legenda: ZZ: „Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta“ Službeni list 76/06; LC - Least concern (najmanja briga)

Na području Biogradskog jezera, na kamenitoj obali uočene su jedinke zidnog guštera (*Podarcis muralis*) i Eskulapov smuk (*Zamenis longissimus*). Na izvorištu Biogradske rijeke tokom 2025. godine nisu zabilježeni nalazi gmizavaca, ali raniji podaci ukazuju na značajan potencijal ovog područja kao pogodnog staništa.

Tabela 12: Pregled utvrđenih vrsta gmizavaca na istraživanom području sa konzervacionim statusima i stepenom ugroženosti u Crnoj Gori i Evropi:

Vrsta	Status u CG	Endemizam	CITES	IUCN	IUCN CG	BERN	HD
Anguidae							
<i>Anguis fragilis complex</i> (sljepić)	ZZ	-	-	LC	LC	III	-
Lacertidae							
<i>Podarcis muralis</i> (zidni gušter)	ZZ	-	-	LC	LC	II	IV
Colubridae							
<i>Zamenis longissimus</i> (smukulja)	ZZ	-	-	LC	LC	II	IV

Legenda: ZZ: Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta "Sl. List", br. 76/06; LC - Least concern (najmanja briga)

Istraživanje i očuvanje populacije mrmoljaka na području Parka

U okviru redovnih aktivnosti istraživanja batrahofaune u Nacionalnom parku Biogradska gora, tokom 2025. godine sprovedena su terenska istraživanja sa ciljem praćenja stanja populacije planinskog mrmoljka (*Ichthyosaura alpestris*) u Biogradskom jezeru i okolnim barama. Istraživanja su realizovana, u proljećnom i jesenjem periodu, kako bi se obuhvatile sezonske promjene u dostupnosti staništa i prisustvu vrste.

Primijenjene su standardne herpetološke metode, uključujući vizuelne transekte duž obala jezera i bara, aktivnu pretragu vodenih i vlažnih mikrostaništa (lišće, humus, drvena masa), selektivnu upotrebu meredova isključivo radi potvrde prisustva i determinacije vrste.

Podaci sa terena su unijeti i obrađeni u Excel bazu podataka. Vrsta je zaštićena u Crnoj Gori Rješenjem o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta („Sl. list RCG”, br. 76/06). Po IUCN listi pripada kategoriji najmanje zabrinjavajuća (LC); prema Crvenoj list CG gotovo je ugrožena vrsta (NT) i nalazi se na dodatku III Bernske konvencije.

Rezultati proljećnog i jesenjeg terenskog izlaska u cilju istraživanja i očuvanja populacije planinskog mrmoljka (*Ichthyosaura alpestris*) ukazuju na izraženu sezonsku dinamiku ove vrste, uslovljenu hidološkim karakteristikama barskih staništa. Tokom proljećnog istraživanja zabilježeno je prisustvo većeg broja jedinki u vodenoj fazi, što potvrđuje da istraživana bara kraj Biogradskog jezera predstavlja značajno reproduktivno stanište za lokalnu populaciju.

Tokom ljeta došlo je do potpunog presušivanja bare, što je rezultiralo vizuelnim odsustvom jedinki. Pronalazak jedne jedinke u kopnenoj fazi u okolnim vlažnim mikrostaništima potvrđuje sposobnost vrste da preživi nepovoljne sezonske uslove, ali istovremeno ukazuje na osjetljivost populacije na hidološku nestabilnost sezonskih barskih staništa.

Odsustvo planinskog mrmoljka u Biogradskom jezeru ukazuje da jezero ne predstavlja pogodno stanište za ovu vrstu, zbog prisustva ribe kao glavnog predatora planinskog mrmoljka, većeg vodostaja i nižih temperatura vode. Ovi nalazi potvrđuju značaj manjih, plitkih i privremenih bara za reprodukciju i opstanak vrste u istraživanom području.

Utvrđeno kvantitativno i kvalitativno stanje ptica grabljivica

Istraživanja su realizovana tokom planske godine sa ciljem sagledavanja sastava ptičjih zajednica, utvrđivanja prostorne i stanišne distribucije vrsta, kao i identifikacije ključnih staništa od posebnog značaja za očuvanje ptica, sa posebnim fokusom na dnevne grabljivice.

Područje istraživanja obuhvatilo je širi prostor Nacionalnog parka, od Biogradskog jezera i njegove neposredne okoline, preko bukovih šuma i otvorenih travnjačkih kompleksa, do visokoplaninskih vrhova i katunskih zona. Monitoring je sproveden na potezu Biogradsko jezero, Lalevića dolovi, Svatovsko groblje, Pešića jezero, Zekova glava, izvorište Biogradske rijeke, čime su obuhvaćena sva reprezentativna i ekološki značajna staništa prisutna u Parku.

Monitoring je sproveden primjenom standardnih ornitoloških metoda, uključujući linijske transekte, tačkaste cenzuse i vizuelna posmatranja uz pomoć optičke opreme (dvogledi i fotoaparat). Posebna pažnja posvećena je detekciji grabljivica tokom njihovih aktivnosti ishrane, leta i potencijalnog gniježđenja, uz minimalno uznemiravanje jedinki i staništa.

Svi prikupljeni podaci uneseni su u elektronsku bazu podataka.

Na istraživanom području evidentirane su sljedeće vrste dnevnih grabljivica:

Tabela 13: Lista dnevnih grabljivica

Vrsta	Dom.naziv	Zakon CG	Bon	Eu direktiva	Bernn	CITES	IUCN	IUCN CG
<i>Aquila chrysaetos</i>	suri orao	ZZ	I, II	I	III	II	LC	VU
<i>Buteo buteo</i>	mišar	ZZ	II		III	II	LC	LC
<i>Buteo rufinus</i>	Riđi mišar	ZZ	II	I	III	II	LC	LC
<i>Circaetus gallicus</i>	zmijar	ZZ	II	I	III	II	LC	VU
<i>Falco peregrinus</i>	sivi soko	ZZ	II	I	III	II	LC	CR
<i>Falco tinnunculus</i>	vjtruška	ZZ	II		III	II	LC	LC
<i>Falco naumanni</i>	bjelonokta vjetruška	ZZ	I, II	I	III	II	VU	EX
<i>Accipiter gentilis</i>	jastreb	ZZ	II	I*	III	II	LC	VU
<i>Accipiter nisus</i>	kobac	ZZ	II	I*	III	II	LC	LC

Legenda: ZZ (zakonom zaštićene vrste Rješenjem Republičkog zavoda za zaštitu prirode o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta); *povremeno zaštićena - Zakon o divljači i lovstvu; IUCN (crvena lista); NT - Near Threatened (blizu ugroženosti); LC - Least concern (najmanja briga); VU – Vulnerable (osjetljiva vrsta); EN - Endangered (ugrožene vrste)

Prisustvo navedenih vrsta, posebno onih sa Aneksa I EU Direktive o pticama, potvrđuje da Nacionalni park Biogradska gora predstavlja važno područje za očuvanje dnevnih grabljivica,

kako u pogledu ishrane i migracije, tako i potencijalnog gniježđenja. Ovi nalazi dodatno naglašavaju potrebu za nastavkom sistematskog monitoringa i očuvanjem ključnih staništa u okviru budućih planskih i upravljačkih aktivnosti.

Očuvane populacije slijepih miševa

Terenski rad realizovan je primjenom standardnih metoda istraživanja faune *Chiroptera*. Ultrazvučna detekcija sprovedena je na dvije odabrane tačke na južnoj obali Biogradskog jezera u periodu od 19:00 do 03:00 časa, čime je obuhvaćen cjelokupan interval najintenzivnije noćne aktivnosti ove grupe faune. Snimanje i analiza eholokacionih signala omogućili su pouzdanu identifikaciju prisutnih taksona i procjenu njihove aktivnosti u zoni jezera. Paralelno s tim, izvršeno je redovno godišnje prebrojavanje porodijske kolonije malog potkovičara na lokalitetu Kraljevo kolo, primjenom metode brojanja izlazećih jedinki u sumrak, uz naknadnu provjeru broja mladih jedinki unutar objekta, poštujući maksimalno smanjenje uznemiravanja kolonije. Tokom ultrazvučne detekcije registrovane su sljedeće vrste: *Pipistrellus pygmaeus*, *Myotis sp.*, *Barbastella barbastellus*, *Nyctalus noctula*, *Myotis capaccinii/daubentonii*, *Myotis nattereri* i *Pipistrellus kuhlii/nathusii*. Zabilježeni diverzitet potvrđuje izražen ekološki značaj zone Biogradskog jezera kao hranilišnog i tranzitnog područja za veći broj šumskih i vodnih vrsta slijepih miševa. Godišnjim brojanjem u objektu na Kraljevom kolu utvrđeno je ukupno 210 jedinki malog potkovičara (150 odraslih i 60 mladih), što predstavlja smanjenje brojnosti od približno 30,46% u odnosu na 2022. godinu. Navedeni trend zahtijeva pojačan nadzor i sprovođenje mjera unapređenja uslova u reproduktivnom skloništu.

Utvrđeno stanje vrsta iz porodice kuna

Za kamera-zamke bili su zaduženi nadzornicima Parka, međutim materijal nije dostavljan kontinuirano, već objedinjeno krajem godine, bez jasno definisane metodologije postavljanja, trajanja rada kamera i preciznih podataka o lokacijama. Tokom 2025. godine JPNPCG je raspolagao sa jednim stručnim saradnikom za faunu sisara, koji je značajan dio godine bio odsutan uslijed bolovanja, što je dodatno uticalo na dinamiku obrade i interpretacije prikupljenog materijala. Drugi stručni saradnik za ovu oblast bio je angažovan samo mjesec dana. Dodatno, druga polovina 2025. godine bila je u značajnoj mjeri posvećena izradi novih planskih dokumenata, te nije postojao operativni prostor za realizaciju terenskih aktivnosti. Radi unapređenja rada, neophodno je definisati jasan protokol o korišćenju i namjeni kamera-zamki, uključujući standarde postavljanja, evidencije i dostavljanja podataka, kako bi se obezbijedila njihova puna primjena u svrhu stručnog monitoringa.

Utvrđeni koridori krupnih sisara

U okviru cilja „Utvrđeni koridori krupnih sisara“ za kamera-zamke bili su zaduženi nadzornicima Parka, međutim materijal nije dostavljan kontinuirano, već objedinjeno krajem godine, bez jasno definisane metodologije postavljanja, trajanja rada kamera i preciznih podataka o lokacijama. Zbog izostanka standardizovanih pratećih informacija, prikupljeni materijal nije mogao biti korišćen za stručnu analizu koridora, već pretežno u promotivne svrhe. Istraživanja tokom prethodnih godina planskog perioda ukazuju da su vrste sa najvećom frekvencijom pojavljivanja na foto-zamkama su: jelen, srna, lisica i divlja svinja. Tokom 2025. godine JPNPCG je raspolagao sa jednim stručnim saradnikom za faunu sisara, koji je značajan dio godine bio odsutan uslijed bolovanja, što je dodatno uticalo na dinamiku obrade i interpretacije prikupljenog materijala. Drugi stručni saradnik za ovu oblast bio je angažovan samo mjesec dana. Dodatno, druga polovina 2025. godine bila je u značajnoj

mjeri posvećena izradi novih planskih dokumenata, te nije postojao operativni prostor za realizaciju terenskih aktivnosti.

Obezbjedeana prihrana za krupne sisare tokom zimskih mjeseci

Zbog pojave Afričke kuge kod divljih svinja rješenjem Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove broj 003/1-312/25-UPI-3/3 u potpunosti obustavljena prihrana sa mineralnom soli na lokalitetima gdje se nalaze solila, prvenstveno namijenjena za krupne sisare. Tokom godine služba zaštite je posebnu pažnju usmjerila ka praćenju populacije divljih svinja i eventualne pojave bolesti.

Zahtjevom broj 586 od 02.09.2025. godine NP Biogradska gora obratio se Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove radi razmatranja mogućnost ukidanja rješenja o zabrani prihrane krupnih sisara. Rješenjem broj 001-310/25-4914/2 od 02.10.2025. godine dobijen je odgovor da nema ograničenja u prihrani mineralnom soli divljih životinja u Parku.

Strateška oblast 2: Očuvanje, unapređivanje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala

Zaštita i prezentacija nematerijalne kulturne baštine

Kroz istraživački rad na identifikovanju i dokumentovanju nematerijalne kulturne baštine – običajne prakse, izvođačke djelatnosti, starih zanata i vještina ljudi, popisani su i nosioci ovih znanja i vještina. Inventarisan je stari zanat drvodeljski i izrada upotrebni posuda od drveta kao i suvenira inspirisanih tradicijom kojima su upotpunjene suvenirnice u svim Parkovima koje su bile u deficitu sa ovom vrstom proizvoda. Takođe, iz domena narodne medicine, popisane su vještine sakupljanja i upotrebe ljekovitog bilja.

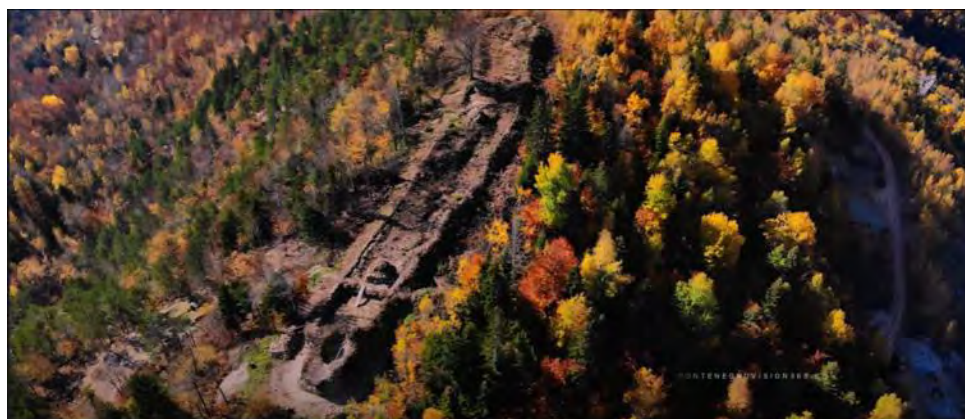
Slika 1: Drvodeljstvo i sakupljanje ljekovitog bilja

Kroz kreiranje okvira za promociju nacionalnih parkova i predstavljanje široj javnosti 20-21. marta su organizovani „Dani Nacionalnih parkova” u TC Big Fashion, u Podgorici. Tom prilikom održan je sajam proizvoda lokalnog stanovništva i prezentacija starih vještina i zanata sa prostora svih pet nacionalnih parkova. Posebno je do izražaja došla dugogodišnja saradnja i međusobno povjerenje, što je doprinijelo tome da prezentacija bude veoma dobro prihvaćena. Najviše pažnje privukao je „kućer“ za čobana.

Slika 2: Sa manifestacije Dani Nacionalnih parkova Crne Gore

Upućena je inicijativa prema Pošti Crne Gore za štampanje prigodnih markica gdje je dat predlog za Nacionalni park Biogradska gora iz oblasti kulturno-istorijsko i etnografsko nasljeđe (fotografije sa opisom i obrazloženjem) u cilju promocije Parka.

Uzeto je učešće u Strategiji za jačanje upravljanja, promocije i održivog korišćenja kulturnog nasljeđa u Crnoj Gori u Ministarstvu kulture i medija na Cetinju. Na poziv Agencije za upravljanje zaštićenim područjima Podgorice, uzeto je učešće u projektu „Mistične priče Dunavske zelene rute“, koji predstavlja valorizaciju međunarodnog prirodnog i nematerijalnog nasljeđa, sa ciljem društveno-ekonomskog razvoja ruralnih područja Podunavlja. Uzeto je učešće i na međunarodnoj konferenciji „Kulturne i kreativne industrije i baština“ kroz panel diskusiju, koja se odnosila na perspektive sinergije zelenog razvoja, očuvanja prirode, razvoja poljoprivrede i unaprjeđenja kulturnih potencijala, te zaštite kulture baštine - na svim nivoima u zemlji.

Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija prirodnih i kulturnih vrijednosti parka i razvoj turizma orijentisanog ka prirodi

Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija

Tokom izvještajnog perioda realizovane su edukativne aktivnosti usmjerene na upoznavanje djece sa prirodnim i kulturnim vrijednostima Nacionalnog parka Biogradska gora. U tom okviru, program „Obradujmo prirodu“, sproveden u saradnji sa osnovnim školama i predškolskim ustanovama, obuhvatio je realizaciju radionica sa učešćem 133 učenika iz dvije osnovne škole sa područja Kolašina i Berana, kao i dvije javne predškolske ustanove iz Mojkovca i Kolašina, kojima je tom prilikom podijeljen edukativni buklet.

U skladu sa nastavnim programima, pripremljena je brošura „Zavirite u čarobni svijet

Nacionalnog parka Biogradska gora“, koja je u saradnji sa OEBS-om odštampana i korišćena tokom edukativnih radionica za upoznavanje djece sa prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka.

Obilježavanje ekološki značajnih datuma sprovedeno je kroz radionice, promotivne ture i edukativne aktivnosti u saradnji sa osnovnim školama i predškolskim ustanovama, s ciljem podizanja ekološke svijesti i upoznavanja djece sa prirodom i kulturnim nasljeđem, 22.03. – Svjetski dan voda (JUOŠ „Lubnice“, Berane; 18 djece). Za Dan planete Zemlje, 22.04. kroz zanimljive edukativno-kreativne aktivnosti, 25 predškolaca JPU „Jevrosima Jevra Rabrenović“, iz Mojkovaca upoznalo se sa značajem očuvanja naše planete. U skladu sa uzrastom, podijeljene su i bojanke sa motivima nacionalnih parkova. Povodom Međunarodnog dana ptica, Nacionalni park Biogradska gora posjetilo je 11 učenika Osnovne škole „Međuriječje“ iz Kolašina, koji su kroz edukativni razgovor sa zaposlenima u parku saznali više o pticama, njihovom značaju, kao i o važnosti očuvanja prirode i bogatstvu ovog zaštićenog područja. 22.05. – Svjetski dan zaštite biodiverziteta (JUOŠ „Risto Manojlović“, Kolašin; 45 učenika šestog razreda), 05.06. – Svjetski dan zaštite životne sredine (promotivna tura na Pešića jezeru; 30 učesnika). Povodom Svjetskog dana prašuma, za 40 mališana i 5 vaspitača JPU „Sestre Radović“ iz Kolašina organizovan je ekološki čas na stazi za boso hodanje, gdje su djeca kroz igru i dodir s prirodom upoznala različite podloge – zemlju, mahovinu, kamenje i lišće.

U okviru Dana čistih planina, 26. septembra, NP Biogradska gora posjetilo je 35 učenika osnovnih škola „Međuriječje“ i „Mojsije Stevanović“, koji su tom prilikom učili o parku, rijekama i planinama, kao i o flori i fauni ovog zaštićenog područja. Kroz edukativni video povodom 04.10.–Svjetskog dana životinja, zaposleni iz Nacionalnog parka Biogradska gora predstavili su čudesnu prirodu i stanovnike ovog parka.

Nastavak UNESCO projekta „Smanjenje pojave šumskih požara u NP Durmitor i kanjonu rijeke Tare“ realizovan je kroz edukativnu radionicu sa učenicima OŠ „Risto Manojlović“ (45 učesnika), sa naglaskom na šumske požare i negativne efekte na procese u prirodi.

Slika 3: Radionica realizovana u okviru UNESCO projekta

Dodatne aktivnosti uključivale su i akciju čišćenja područja oko rijeke Tare na lokaciji Kraljevo Kolo 20. septembra, povodom Dana ekološke države Crne Gore (15 volontera i zaposleni NPBG). Povodom istog datuma u okviru Demokratskih radionica „Barbara Pramer“, održana je edukativna radionica sa članovima Ekološke sekcije Osnovne škole „Oktoih“ iz Podgorice. Nakon realizacije ove i drugih zajedničkih aktivnosti, zaključen je Memorandum o saradnji između Skupštine Crne Gore i Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore, sa ciljem unapređenja edukacije mladih o očuvanju prirodnih i kulturnih vrijednosti i zaštiti životne sredine, kroz edukativne aktivnosti, posjete centrima za posjetioce NPCG i zajedničko obilježavanje značajnih ekoloških datuma.

U saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama realizovane su aktivnosti usmjerene na promociju i obilazak Parka; tokom godine, u saradnji sa TO Mojkovac i PSK Brskovo sproveden je obilazak Šiškog jezera, dok je sa TO Kolašin nastavljen obilazak Pešića jezera, a za program obilaska odštampan je promotivni liflet (100 komada) na njemačkom jeziku.

Slika 4: Promotivno- interpretativne ture sa TO Mojkovac i TO Kolašin

Održavanje i unapređenje postojećih edukativnih i tematskih staza realizovano je kroz zamjenu starih i postavljanje novih informativnih tabli, čime je poboljšana pristupačnost i kvalitet edukativnih aktivnosti.

U sklopu aktivnosti - program obilaska parka- realizovano je 10 obilazaka s grupama turista oko Biogradskog jezera. Ove godine ovi obilasci su organizovani na *pro bono* bazi, s obzirom da nismo imali licenciranog vodiča, a na čemu insistira Turistička inspekcija. Od naredne sezone očekujemo proširenje turističke ponude, koja će obuhvatiti tri staze, a imaćemo i svog licenciranog vodiča.

Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou

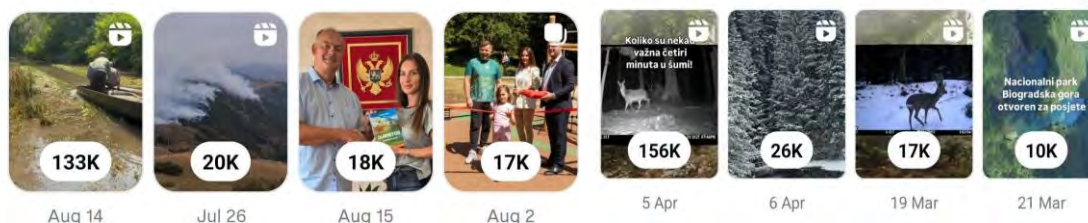
U cilju promocije prirodnih i kulturnih vrijednosti i turističke ponude zasnovanoj na prirodi, javnost je u kontinuitetu informisana o najznačajnijim programskim, vanprogramskim i projektnim aktivnostima koje JPNPCG - NP Biogradska gora realizuje samostalno i/li u saradnji sa nadležnim institucijama i drugim subjektima. Informisanje i promocija zaštićenog područja vršila se posredstvom štampanih i elektronskih medija, društvenih mreža (Instagram i Facebook), Youtube kanala i sajta JPNPCG, kao i u saradnji sa drugim subjektima. Realizovane su aktivnosti usmjerene na pravovremeno, tačno i transparentno informisanje javnosti o radu NP, promociji prirodnih dobara, podizanju svijesti o značaju očuvanja prirode, kao i jačanju povjerenja javnosti u rad organizacione jedinice.

Tematski fokus medijskih aktivnosti bio je usmjeren na promociju najznačajnijih aktivnosti u Parku, zaštite biodiverziteta, te turističke ponude zasnovane na prirodi. Izdvajamo promociju obilježavanja najznačajnijih ekoloških datuma, besplatnih ulaza u NPCG, interpretativnih tura, Staze za bosu hodanje, kao i video snimaka sa kamera zamki (medvjed, divlja mačka sa mladuncima, ptice, daždevnjak, zmija, srndać, vidra, vuk, srne).

Slika 5: Promocija manifestacija i događaja

Digitalna komunikacija zabilježila je rast broja pratilaca, a ovaj rezultat ostvaren je kroz redovno objavljivanje promotivnog, edukativnog i vizuelno prilagođenog sadržaja, kao i povećanu interakciju sa pratiocima na društvenim mrežama. Od početka 2025. godine radilo se intenzivno na promociji putem digitalnih kanala, koji su prepoznati kao mjesta gdje možemo razvijati imidž nacionalnih parkova, ali i informisati javnost o najvažnijim pitanjima, aktivnostima, mogućnostima za turizam i aktivni odmor.

Slika 6: Objave na društvenim mrežama koje su izazvale pažnju pratilaca

Posebna pažnja u ovom segmentu posvećena je takozvanom „organskom rastu profila”, pa su stranice u kontinuitetu bile predmet pažnje i pregleda čiji je broj na kvartalnom nivou varirao između 300 hiljada do 1,5 miliona.

Slika 7: Statistika na društvenim mrežama

PR kampanje

U cilju promocije NP osmišljene su i realizovane kampanje, samostalno ili u saradnji sa drugim akterima:

- „Godišnja ulaznica – Tvoja vrata u svijet nacionalnih parkova“ - Kroz višemjesečnu kampanju promovisana je godišnja ulaznica za NPCG kojom je posjetiocu po promotivnoj cijeni od 13,50 eura omogućen neograničeni broj ulazaka u svih pet zaštićenih područja

Slika 8: Promocija godišnje ulaznice

- „Posjeti ih sve“ u saradnji sa Crnogorskom komercijalnom bankom. Online kupovinom Godišnje ulaznice uz korišćenje Visa kartica ove banke, posjetioci su ostvarivali povrat novca u iznosu od 50%. Promocija ove ulaznice u kontinuitetu je vršena na društvenim mrežama, dok su građani o ovoj povoljnosti informisani kroz više različitih objava, vizuala i anketa. Godišnja ulaznica promovisana je tokom različitih medijskih gostovanja i istupa u javnosti.
- „Kupujmo naše“ u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore.

Slika 9: Kampanje doprinijele vidljivosti NP

Promotivni stalci sa QR kodom za online kupovinu dnevnih i godišnjih ulaznica postavljeni su u hotelima i turističkim organizacijama u više opština, što posjetiocima olakšava planiranje obilaska nacionalnih parkova i informisanje o aktivnom odmoru. Ova aktivnost dio je kampanje „Jedna ulaznica – pet nacionalnih parkova“ koju JNPCG sprovodi radi promocije Godišnje ulaznice.

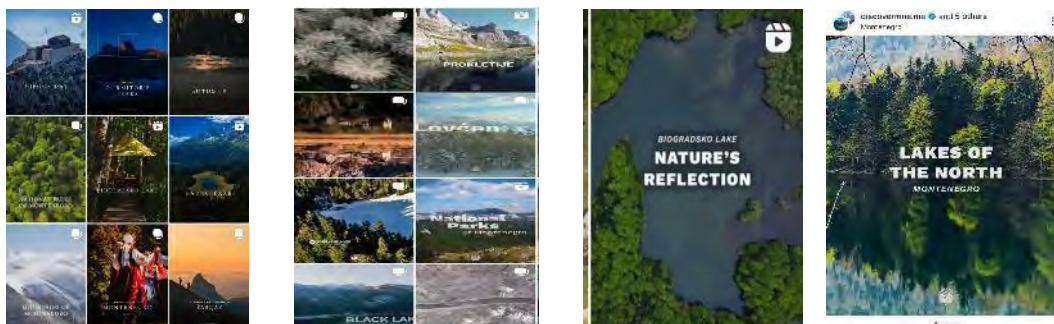
U okviru objava, promovisano je učešće NPCG na manifestacijama i događajima uključujući promociju turističke ponude svih pet nacionalnih parkova na međunarodnim i regionalnim sajmovima turizma, tradicionalnoj dvodnevnoj manifestaciji Dani NPCG u Podgorici, sajmu „EcoLife Montenegro“ u Podgorici, a sa ciljem promocije zdravih stilova života, očuvanja prirode, kulture i tradicije, organske proizvodnje, eko i etno smještaja i aktivnog turizma.

Tokom ljetnje sezone promovisane su i organizovane promotivne ture do Pešića i Šiškog jezera u saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama. U programskoj godini podržane su manifestacije Bjelasica Ultratrail, Korifej teatar i Tango kamp.

U cilju promocije nacionalnih parkova na Svjetskom sajmu turizma u Japanu pripremljeni su promotivni tekstovi i fotografije za potrebe NTO CG.

Kroz Sporazum o partnerstvu sa DiscoverMNE realizovana su promotivna snimanja kroz

koja su predstavljene prirodne i kulturne vrijednosti, ali i zanimljive činjenice, legende, priče. U saradnji sa WOW TV promovisane su prirodne i kulturne vrijednosti NP.

Slika 10: Promotivne objave u saradnji sa DiscoverMNE

Sadržaj na veb sajtu JP je u kontinuitetu ažuriran postavljanjem informacija, aktuelnosti, dokumentacije, fotografija i video snimaka u cilju informisanja javnosti o najznačajnijim aktivnostima Javnog preduzeća i nacionalnog parka. Postavljene su digitalizovane ankete i nove tematske kategorije, unaprijeđen sistem kupovine godišnjih ulaznica uvođenjem QR kodova koji je omogućio bržu i jednostavniju kupovinu.

Učestvovali u organizaciji i informisanju sa oko 40 značajnih događaja (okrugli sto, panel, sjednice Socio-ekonomskog savjeta, participativni sastanci sa lokalnim zajednicama, učešće na Međunarodnom kongresu Rendžera u Rumuniji, donacija Agencije TIKA, projekat sa MUP-om) koje je realizovalo JPNPCG. Takođe je promovisano članstvo Botaničkog vrta Dulovine u Globalnoj mreži botaničkih vrtova svijeta.

U cilju informisanja i promocije NPCG objavljeno je:

- Oko 180 saopštenja (informacija za javnost, reagovanja, apela, najava događaja);
- Oko 1.000 objava na društvenim mrežama (Facebook, Instagram);
- Organizovano u saradnji sa predstavnicima medija 114 gostovanja/izjava predstavnika JPNPCG;
- Pripremljeno 47 odgovora na upite novinara čime je obezbijeđena pravovremena i tačna informisanost javnosti;
- Stranice na društvenim mrežama (Facebook i Instagram) bilježe po 18.000 pratilaca.

Unapređena medijska vidljivost rezultat je kontinuirane saradnje sa medijima, kao i pravovremenog reagovanja na aktuelne teme iz oblasti zaštite prirode.

Za potrebe promocije Parka izrađen je i štampan promotivni i korporativni materijal sa logom i motivima NP Biogradska gora.

Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi

Unaprijeđena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka

Tokom programske godine unaprijeđena je posjetilačka infrastruktura Parka Biogradsko jezero kroz zamjenu dotrajalog mobilijara na parking prostoru i duž edukativne staze, postavljanje novih informativno-edukativnih tabli i zamjenu postojećih folija. Izvršena je obnova sa novim dizajnom edukativnih tabli „Koliki je obim ovog drveta“ i „Koliko je visoko

ovo drvo“, kao i nabavka i montaža tri nove table sa natpisom za najstarije drvo i postavljanje dvije table sa pravilima ponašanja. Takođe je urađen dizajn i postavljena tabla na stazi za boso hodanje. Zamijenjene su i folije na lokacijama Biogradska rijeka, Kamena rijeka i Vranjak, čime su unaprijeđeni informisanost i bezbjednost posjetilaca Parka.

Na rijeci Tari zamijenjene su folije na tabli koja upućuje na način obavljanja sportskog ribolova i fly fishing-a. Na osnovu elaborata i katastra, u saradnji sa licenciranim vodičem, postavljena je signalizacija za novoformirane biciklističke staze: Biogradsko jezero – Dolovi Lalevića i Staza II – Ševarine – Ševarinsko jezero – katun Šiška – Šiško jezero – Suvodo.

Održani su sastanci sa predstavnicima planinarskih (PSK Berane, PSK Brskovo, PK Bjelasica) i biciklističkih klubova (Starbike i SAMPAS) na kojima su se definisali ciljevi i prioriteti u načinu i vrsti održavanja staza, a iznijeti su i predlozi za aktivnosti u narednoj godini. U saradnji sa Planinarskim savezom izvršena je analiza koje su pristupne staze u nacionalnoj mreži staza.

Uklonjena je dotrajala nadstrešnica u Dolovima Lalevića, i izvedeni pripremni radovi za postavljanje nove nadstrešnice kod izvora Biogradske rijeke, te je u skladu sa važećim procedurama nastaviti sa realizacijom u narednom planskom periodu.

Nabavka, postavljanje i montažno-demontažni kontrolno-naplatni punkt na lokalitetu Suvodo nijesu realizovani u izvještajnom periodu, s obzirom na to da je izvršena preraspodjela planiranih sredstava JPNPCG u korist prioritarnijih aktivnosti na drugom kontrolnom punktu. Aktivnost je planirana za realizaciju u narednom periodu.

Uslijed nedostatka finansijskih sredstva nije urađeno idejno rješenja sa predmjerom i predračunom za Glavni ulaz u Park na lokalitetu Kraljevo kolo.

Prema elaboratu i katastru, planirana je izrada i postavljanje dvije najavne, dvije glavne i jedne informativne table na putnim pravicima, koje bi usmjeravale posjetioce sa saobraćajnih puteva na glavni ulaz u Park na Kraljevom kolu, ali zbog nedostatka finansijskih sredstava do sada nije realizovano.

Od programske aktivnosti Izrada osmatračnice za posmatranje divljih životinja se odustalo iz bezbjedonosnih razloga.

Planirani radovi na uređenju vidikovac Bendovac nijesu realizovani jer se parcela nalazi u privatnom vlasništvu, i nije dobijena saglasnost vlasnika.

Izrada idejnog rješenja za adekvatan pristup osoba sa invaliditetom u Centrima za posjetioce u Kolašinu i na Biogradskom jezeru nije realizovana uslijed nedostatka sredstava. Tokom programske godine nije bilo projektnih poziva na kojima bi se moglo aplicirati za sredstva kojima bi se rekonstruisao i uredio objekat mrijestilišta.

Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji

Unaprijeđena je turistička ponuda kajakarenja i vožnje drvenim čamcima po Biogradskom jezeru kroz rekonstrukciju drvenih čamaca i putem promotivnih aktivnosti.

Kružna Staza za boso hodanje obnovljena je sa poligonima ispunjenim prirodnim materijalima i promovisana posjetiocima putem edukativne radionice povodom Dana prašume i mrežnih kanala. Postavljena je infotabla sa skicom staze i uputstvom za korišćenje.

Unaprijeđen je turistički proizvod posmatranja medvjeda kroz multimedijalnu prezentaciju biologije i ekologije mrkog medvjeda, koja je i predstavljena u Edukativnom kutku Upravne zgrade Parka.

Ponudu Nacionalnog parka Biogradska gora upotpunjuju promotivno-interpretativne šetnje i obilasci, koji su realizovani u saradnji sa Turističkom organizacijom Kolašin i Turističkom organizacijom Mojkovac, koje su uključile obilazak pješačkih staza i posjete Pešića i Šiškom

jezeru.

Biciklističke staze dodatno su promovisane kroz promotivni video spot, čime se doprinijelo razvoju sveukupne turističke ponude i jačanju atraktivnosti Parka za posjetioce.

Slika 11: Unaprijeđena turistička ponuda

Upravljanje posjetiocima

Analiza strukture, mišljenja, potreba i očekivanja posjetilaca sprovedila se kontinuirano u izvještajnom periodu, kroz popunjavanje dvojezičnih anketnih listića u Centru za posjetioce. Dobijeni uzorak pokazuje da se većina posjetilaca za posjetu Parku odlučuje na osnovu informacija dostupnih na internetu i društvenim mrežama, preporuka prijatelja, kao i putem medija, sajмова i putničkih agencija. Rezultati anketa pokazuju da su posjetioci najviše zainteresovani za pješaćenje, zatim za vožnju čamcem i kajakarenje na Biogradskom jezeru, dok su kampovanje i vožnja biciklom nešto manje zastupljeni, ali i dalje značajni oblici aktivnosti. Takođe, analiza anketa pokazuje da se posjetioci u Parku najčešće zadržavaju jedan dan, uz izraženu namjeru da Park ponovo posjete u budućem periodu.

Strateška oblast 5: Međunarodna i lokalna saradnja i socio-ekonomski razvoj

Unaprijeđenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju

Tokom izvještajnog perioda realizovane su aktivnosti usmjerene na jačanje saradnje Nacionalnog parka Biogradska gora sa nevladinim sektorom, međunarodnim organizacijama i partnerskim zaštićenim područjima, kao i na unapređenje projektne spremnosti Parka kroz pripremu i implementaciju projektnih inicijativa u oblasti zaštite prirode i održivog turizma.

U okviru unapređenja saradnje sa nevladinim sektorom, tokom izvještajnog perioda saradnja nije bila uspostavljena sa lokalnim nevladinim organizacijama sa područja opština Kolašin i Mojkovac, već je bila usmjerena na saradnju sa nevladinim organizacijama koje djeluju na nacionalnom nivou. Sa ovim organizacijama ostvarena je partnerska saradnja u cilju pripreme i podnošenja projektnih prijedloga na domaće i međunarodne javne pozive. Tokom izvještajne godine, u partnerstvu sa nevladinim organizacijama na nacionalnom nivou, podnijeto je ukupno devet projektnih prijedloga za Nacionalni park Biogradska gora, usmjerenih na zaštitu biodiverziteta, unapređenje upravljanja prirodnim vrijednostima i jačanje uloge Parka u nacionalnim i međunarodnim inicijativama zaštite prirode.

Saradnja sa partnerskim zaštićenim područjima tokom izvještajnog perioda usmjeravana je ka uspostavljanju kontakata i razmjeni informacija sa zaštićenim područjima Krokari i

Snežnik–Ždrocle u Republici Sloveniji, sa posebnim fokusom na razmjenu iskustava i dobrih praksi u oblasti upravljanja bukovim šumama. Iako tokom izvještajnog perioda nijesu identifikovani otvoreni projektni pozivi koji bi omogućili podnošenje zajedničkih projektnih prijedloga između Crne Gore i Slovenije, ostvarena komunikacija doprinijela je sagledavanju potencijala za buduću saradnju. Zaključeno je da postoji realna mogućnost uspostavljanja partnerske saradnje u okviru budućih poziva, posebno u okviru programa Interreg Europe, kada se za to steknu odgovarajući uslovi.

Tokom izvještajnog perioda unaprijeđena je saradnja sa međunarodnim organizacijama i mrežama, prije svega sa EUOPARC federacijom i Rewilding Europe. Tokom 2025. godine ostvareno je punopravno članstvo u Evropskoj i Međunarodnoj federaciji rendžera, čime su stvoreni uslovi za intenziviranje saradnje i aktivno uključivanje u međunarodne inicijative.

Realizacija projektnih aktivnosti sprovedena je u skladu sa odobrenim projektnim planovima, uz fokus na kvalitetnu implementaciju, praćenje ostvarenih rezultata i redovno izvještavanje o sprovedenim aktivnostima. Tokom izvještajnog perioda vođeni su izvještaji o uspješnosti realizacije projektnih aktivnosti, u skladu sa zahtjevima donatora i internim procedurama JPNPCG. Realizovane su projektne aktivnosti na projektima Forest Connect, Eco DaLLi, Očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje Službe fizičke zaštite i uspostavljanje sistema ranog otkrivanja i blagovremenog suzbijanja šumskih požara u NP Biogradska gora.

Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka Kontinuirana aktivnost, kojom se daje podrška lokalnom stanovništvu (proizvođačima), da izrade karakteristične suvenire i rukotvorine imala je za rezultat odabir i nabavku karakterističnih suvenirica kojim se dopunio asortiman suvenirnice u Parku.

Prilikom organizacije manifestacija i događaja u Parku na teritoriji opštine Kolašin, kao i tokom manifestacije „Dani Nacionalnih parkova” u tržnom centru Big Fashion u Podgorici, ostvarena je aktivna saradnja s lokalnim stanovništvom. Proizvođači iz ovog područja su kontaktirani i pozvani da učestvuju u navedenim događajima plasiranjem svojih proizvoda.

Tokom 2024. godine dobijeno je Rješenje o upisu žiga u registar žigova, čime je postavljen pravni osnov za dalje aktivnosti. U 2025. godini aplicirano je na projekat *Mountain for All*, kroz koji je planirana systemska razrada geosertifikata, uključujući izradu pravilnika, definisanje kriterijuma i promociju sertifikovanih proizvoda. Međutim, puna realizacija aktivnosti zavisi od obezbjeđivanja projektnih sredstava i formiranja radne grupe za sprovođenje daljih koraka.

U saradnji sa privatnim vlasnicima šuma, zaključno sa 30.11.2024. godine, podneseno je ukupno 4 zahtjeva za sječu šume u privatnoj svojini. Na osnovu podnesenih zahtjeva izvršen je terenski obilazak i komisijski je donesen Plan gazdovanja šumama u privatnoj svojini za 2025. godinu, kojim su definisani obim, način i uslovi korišćenja šuma u svojini. Po navedenim zahtjevima, do kraja 2025. godine, ukupno je doznačeno 91,45 m³ drvne mase.

U cilju unapređenja saradnje sa lokalnim stanovništvom, a u skladu sa zakonom i Internom procedurom, podneseno je ukupno 6 zahtjeva. Sprovođenjem sanitarne sječe na području Suvodo - Šiška, obezbjeđeni su drveni sortimenti za potrebe ogrjevnog drveta lokalnom stanovništvu koje živi ili izdiže na katune na području Nacionalnog parka. Na osnovu 6 podnesenih zahtjeva, izvršena je dodjela drvnih sortimenata iz reda sanitara ukupne količine 21,00 m³, liščara i četinara.

Socio-ekonomski razvoj područja Parka

Nastavljena je saradnja sa lokalnom zajednicom i relevantnim subjektima sa područja

Nacionalnog parka Biogradska gora i njegove šire zone, kroz rad Socio-ekonomskog savjeta. U 2025. godini održana su dva tematska sastanka, na kojima su, pored predstavnika državnih i lokalnih institucija, učestvovali i predstavnici ranije definisanih klastera i različitih udruženja sa šireg područja NP Biogradska gora.

Prvi sastanak bio je posvećen pripremi turističke sezone u Nacionalnom parku Biogradska gora, sa fokusom na identifikovanje ključnih izazova i mogućih rješenja. Tokom sastanka razmatrana su pitanja vezana za organizaciju turističke ponude, stanje infrastrukture, upravljanje posjetama i unapređenje saradnje između uprave Parka, lokalne zajednice i turističkog sektora. Poseban akcenat stavljen je na potrebu bolje koordinacije svih učesnika u cilju održivog razvoja turizma i zaštite prirodnih vrijednosti Parka.

Drugi sastanak Socio-ekonomskog savjeta (održan 02.12.2025.godine) obuhvatio je više međusobno povezanih tematskih cjelina. Razmatrani su rezultati turističke sezone 2025. godine, realizacija i dinamika sprovođenja programskih aktivnosti, kao i planirane aktivnosti za 2026. godinu. U okviru sastanka posebna pažnja posvećena je pitanjima zaštite i upravljanja Nacionalnim parkom Biogradska gora, unapređenju institucionalne saradnje i jačanju održivog pristupa upravljanju prostorom. Takođe, razmatrana je i tema lokalne zajednice, sa fokusom na inicijativu za formiranje koordinacionog tijela za dalji rad, pri čemu bi svako područje imalo svog predstavnika koji bi zastupao interese zajednice iz koje dolazi, sa ciljem jačanja učešća i mjerljivog uticaja lokalnog stanovništva u procesima planiranja i donošenja odluka. Kvalitetno urađeni zapisnici i formirani zaključci sa održanih sastanaka predstavljaju osnov za dalji rad Socio-ekonomskog savjeta, unapređenje saradnje sa lokalnom zajednicom i efikasnije sprovođenje aktivnosti u cilju održivog razvoja Nacionalnog parka Biogradska gora.

U Nacionalnom parku Biogradska gora izrađeni su upitnici. Analiza upitnika sprovedena je u okviru Socio-ekonomske studije Nacionalnog parka Biogradska gora, s ciljem ispitivanja pozitivnih i negativnih uticaja na lokalnu zajednicu. Upitnik je podijeljen u tri dijela, fokusirajući se na demografske karakteristike ispitanika, stavove prema zaštiti Parka i odnose između upravljača i lokalnog stanovništva. Istraživanje je obuhvatilo 61 ispitanika starosti od 23 do 85 godina, od kojih su većina muškarci (56), dok je broj žena znatno manji (5). Najčešće zanimanje među ispitanicima su penzioneri, dok su ostali nezaposleni, poljoprivrednici, privatnici, službenici, profesori i inženjeri. Rezultati ankete ukazuju da lokalno stanovništvo prepoznaje negativne uticaje, posebno u vezi sa izgradnjom objekata unutar Parka i sjećom šuma, dok je problem nepropisnog odlaganja otpada izražen u manjoj mjeri. Većina ispitanika smatra da komunikacija i uključenost lokalne zajednice u procese donošenja odluka nijesu na zadovoljavajućem nivou. Kao najčešći problemi navode se ograničenja u ostvarivanju imovinskih prava, nedovoljno razvijena infrastruktura i otežane procedure za dobijanje dozvola.

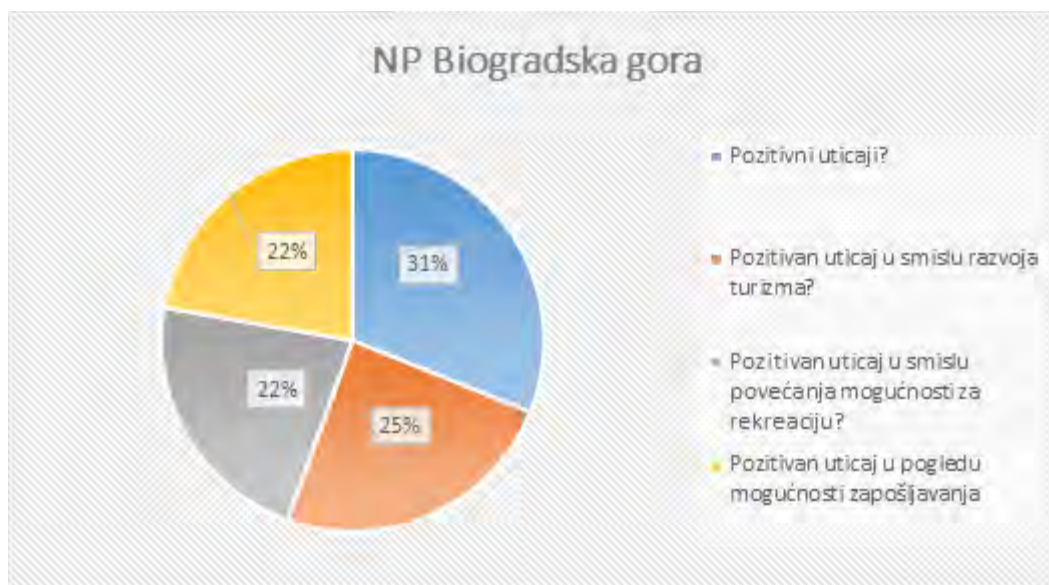

Grafikon 5: Negativni uticaj

Tabela 14: Negativni uticaji

Negativni uticaji NP Biogradska gora	Mali	Srednji	Veliki	Nije odgovorilo
Negativni uticaj	20	16	20	5
Negativan uticaj izgradnje objekata	10	16	13	22
Negativan uticaj sječe	10	19	6	26
Nepropisno odložen otpad	13	19	4	25
Pristup vašoj imovini	9	13	15	24
Uticaj na životni standard	15	38	1	7
Veće prisustvo posjetilaca	10	33	11	7

Istovremeno, ispitanici prepoznaju i pozitivne efekte Nacionalnog parka Biogradska gora, posebno u pogledu očuvanja prirodnih resursa, razvoja turizma i podrške lokalnoj ekonomiji, što potvrđuje značaj Parka za lokalnu zajednicu i potrebu daljeg unapređenja saradnje.

Grafikon 6: Pozitivan uticaj

Tabela 15: Pozitivni uticaji

Pozitivni uticaji NP Biogradska gora	Mali	Srednji	Veliki	Nije odgovorilo
Pozitivni uticaji	14	11	19	17
Razvoj turizma	11	9	15	26
Mogućnosti za rekreaciju	10	7	23	21
Mogućnosti zapošljavanja	10	31	11	9

Izdati urbanističko-tehnički uslovi i unapređena informaciona osnova za privremene objekte

U toku 2025. godine Javno preduzeće je izdalo 13 urbanističko tehničkih uslova za privremene objekte koji se nalaze u vlasništvu Nacionalnih parkova za sledeće lokacije:

Tabela 16: Izdati urbanističko – tehnički uslovi

Vlasništvo zemljišta	Lokacija / Mikrolokacija	Privremeni objekat
Državna svojina- JPNPCG	1.1	Kamp
Državna svojina- JPNPCG	2.1	Naplatna kućica sa rampom
Državna svojina- JPNPCG	3	Ponton
Državna svojina- JPNPCG	4	Kula osmatračnica
Državna svojina- JPNPCG	5.1	Objekat za nadzornike zaštićenog područja
Državna svojina- JPNPCG	5.2	Objekat za trgovinu i usluge
Državna svojina- JPNPCG	5.3	Mobilni sanitarni blok
Državna svojina- JPNPCG	5.4	Nadstrešnica za odmor i rekreaciju posetilaca x2
Državna svojina- JPNPCG	6.2	Mobilni sanitarni blok
Državna svojina- JPNPCG	7	Nadstrešnica za odmor i rekreaciju posetilaca
Državna svojina- JPNPCG	8	Nadstrešnica za odmor i rekreaciju posetilaca
Državna svojina- JPNPCG	10	Dječje igralište
Državna svojina- JPNPCG	11	Naplatna kućica sa rampom

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore (JPNPCG) obratilo se krajem maja 2025. godine nadležnom Ministarstvu inicijativom za pokretanje postupka pribavljanja

saglasnosti Vlade Crne Gore za davanje u zakup zemljišta u državnoj svojini na području Nacionalnog parkova „Biogradska gora“, radi postavljanja objekata privremenog karaktera. S obzirom na to da tokom 2025. godine navedena saglasnost nije dobijena, Javno preduzeće nije bilo u mogućnosti da sprovede proceduru davanja u zakup državnog zemljišta za postavljanje objekata privremenog karaktera, odnosno nije moglo izdavati urbanističko-tehničke uslove za njihovo postavljanje ili građenje, niti zaključivati ugovore o zakupu zemljišta.

Strateška oblast 6: Unapređenje fizičke zaštite i infrastrukture

Unapređenje fizičke zaštite Parka

Organizovani su sastanci sa MUP-om u cilju koordinacije aktivnosti na sprječavanju nelegalnih radnji i koordinacije aktivnosti u slučaju vanrednih situacija. Sastanci su održani sa načelnicima odjeljenja bezbjednosti Kolašin, Mojkovac i Berane, a na mjesečnom nivou se održavala komunikacija šefa Službe i direktorice Parka sa načelnicima odjeljenja bezbjednosti.

Projektom MUPA – Direktorata za spašavanje i vanredne situacije, za rano otkrivanje požara i prevenciju djelovanja dobijena je oprema za ove svrhe (dron sa termovizijom i foto aparat sa optičkim zumom). Takođe, u okviru projekta izvršeno je stručno osposobljavanje pet nadzornika za upravljanje bespilotnom letilicom – dronom. Nakon završene obuke nadzornici su dobili sertifikat, u skladu sa EASA-om (Evropska agencija za bezbjednost vazdušnog saobraćaja).

Pripadnici Službe fizičke zaštite uzeli su učešće na nekoliko radionica vezanih za šumske požare u zaštićenim područjima.

Nadzornik Parka i šef službe prisustvovali radionicama na temu jačanje kapaciteta i razumijevanje među sudijama, tužiocima, policijom i rendžerima u sprovođenju zakonodavstva o zaštiti prirode, kao i dvije radionice o Ekološkoj povezanosti velikih zvijeri u okviru projekta ForestConnect u organizaciji Centra za zaštitu i proučavanje ptica (CZIP) i JPNP Crne Gore.

Šef službe zaštite učestvovao je na VI Evropskom kongresu rendžera u Rumuniji, kao i na VII konferenciji Parkova Dinarida, kao i na mnogim drugim radionicama posvećenim unapređenju i očuvanju zaštićenih područja u Crnoj Gori.

Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka

Organizovana su dva sastanka radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka u svrhu definisanja izvora finansiranja, budžeta i dinamike. Uprava za nekretnine treba da preklopi granice Parka sa svojim podlogama.

Park bez otpada

U cilju zaštite prostora od formiranja nelegalnih odlagališta otpada na području Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture obavlja aktivnosti u cilju sanacije površina na kojima se formiraju nelegalna odlagališta, pri čemu se prikupljaju podaci o lokaciji, veličini nelegalnog odlagališta i vrsti otpadnog materijala.

U programskoj godini na području Parka nijesu registrovana nelegalna odlagališta.

3.1. Ocjena stanja

Flora i vegetacija

Kako je očuvanje florističkog diverziteta Crne Gore, a time i NP Biogradska gora, jedan od

strateških ciljeva, a ne raspolažemo podacima o ukupnom broju biljnih taksona na području ovog Nacionalnog parka, njihovoj distribuciji i stanju populacija, rad stručne službe bio je usmjeren ka sticanju novih saznanja o brojnosti i stanju populacija (baza podataka) i predlaganju mjera zaštite, naročito za nacionalno značajne vrste (endemske i zakonom zaštićene kao rijetke i ugrožene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (po osnovu Bernske konvencije, EU Habitat direktive – NATURA 2000, IUCN Crvene liste, IPA, CITES). Obradom literaturnih i terenskih podataka koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivali, dobijeni su podaci značajni za sagledavanje stanja florističkog diverziteta NP Biogradska gora po pitanju distribucije, nivoa istraživanja endemskih, rijetkih i osjetljivih florističkih sistema, konzervacijskog statusa itd.

Baza trenutno sadrži podatke za 454 taksona na području NP Biogradska gora, od kojih je 200 taksona potvrđeno tokom terenskih istraživanja na različitim staništima NP.

Analiza florističke baze potvrđuje prisustvo brojnih endema užeg i šireg rasprostranjenja i biljnih vrsta zaštićenih nacionalnim i međunarodnim propisima. Analiza, takođe ukazuje na nedostatak ili zastarjelost relevantnih istraživačkih (naučnih) podataka o distribuciji i stanju populacija za brojne biljne vrste u ovom Nacionalnom parku. Sa inventarizacijom značajnih biljnih taksona i prikupljanjem stanišnih podataka nastaviće se i u sledećem planskom periodu. Za detaljnije praćenje i analizu (monitoring) odabrana je vrsta *Eringium alpinum*, zaštićena nacionalnim zakonodavstvom kao rijetka i ugrožena. Zaštićena je i po osnovu Annex-a II i IV Direktive o staništima i Annex-a I Bernske Konvencije o zaštiti evropske divlje flore i faune. Na Eu IUCN Crvenoj Listi ima NT (near threatened - skoro ugrožena) konzervacijski status, sa opadajućim populacionim trendom.

Barbarea balcana, je rijetka endemska vrsta, u Crnoj Gori zabilježena samo za područje Bjelasice (Bjelilo, Troglava i Zekova glava) u vegetaciji acidofilnih niskih cretova *Caricion canescentis fuscae* (*Caricio-Willemetum stipitatae*) – Lakušić, R. (1966, 1972/1973). Od strane Stručne službe u avgustu 2018. godine, potvrđeno je prisustvo vrste unutar fluvijalnog kanala ispod Zekove glave, koji se sliva u izvorište Biogradske rijeke, dok nije pronađena uz fluvijalne kanale Troglave (Jagančarske rupe). Tada je evidentirana manja populacija na jednoj koordinati, dok je 2024. zabilježena na 3 koordinate, takođe u malim grupacijama. Tokom monitoringa 2025. potvrđeno je prethodno evidentirano stanje populacije na navedenim koordinatama. Stanje populacije *Barbarea balcana* ocjenjuje se kao stabilno, bez potrebe za konzervacijskim mjerama. Međutim, predviđen je nastavak monitoringa tokom narednog planskog perioda, s ciljem pravovremene detekcije promjena u populaciji uslovljene bujanjem vegetacije visokih zeleni.

Na osnovu sprovedenih istraživanja u prethodnom Planskom periodu na lokalitetima Pešića jezero, izvorište Biogradske rijeke, Jagančarske rupe i na vlažnim staništima područja Reljina može se zaključiti da se tresetna staništa na području NP Biogradska gora nalaze u povoljnom stanju očuvanosti. Uočene promjene uglavnom su sezonskog karaktera i povezane su sa prirodnim promjenama vodnog režima i vegetacije tokom godine. Proces zarastanja prisutan je na pojedinim mjestima, ali se odvija prirodno i trenutno ne predstavlja ozbiljnu prijetnju. Stanje tresetnih staništa na području izvorišta Biogradske rijeke pokazuje izraženu sezonsku dinamiku, s promjenama koje variraju tokom godišnjih doba. Monitoring sproveden u proljećnom periodu 2025. godine ukazuje na to da su tresetna staništa u stabilnijem stanju nego što je prethodno ocijenjeno na osnovu kasnog ljetnjeg aspekta. Zarastanje (sukcesija) je uočljivo, ali se odvija prirodnim tempom, bez indikacija ubrzanih procesa koji bi zahtijevali neposredne upravljačke intervencije. Shodno tome, nije preporučeno sprovođenje aktivnih mjera upravljanja u ovoj fazi.

U narednom planskom periodu predviđen je redovan sezonski monitoring, zbog eventualne

prijetnje zarastanja staništa, kao i proširenje istraživanja tresetnih staništa na području Velikog i Malog Ursulovačkog jezera.

Šume i šumski ekosistemi

Na osnovu sprovedenih aktivnosti, rezultata terenskih opažanja i raspoloživih podataka monitoringa, može se konstatovati da su šumski ekosistemi Nacionalnog parka Biogradska gora u dobrom i stabilnom stanju, sa očuvanom strukturom, prirodnošću i funkcionalnošću. Izostanak potrebe za sprovođenjem sanitarnih mjera na najvećem dijelu područja ukazuje na povoljno zdravstveno stanje i stabilnost šumskih sastojina, dok je lokalno sprovedena sanitarna doznaka na području Suvodo–Šiška imala preventivni i uzgojno-zaštitni karakter i nije ukazivala na poremećaje većeg obima. Evidentirano prisustvo potkornjaka i pojedinačnih antropogenih pritisaka trenutno ne ugrožava stabilnost šumskih ekosistema, ali zahtijeva kontinuiran nadzor i pravovremeno reagovanje.

Rezultati monitoringa potvrđuju da nema izraženih poremećaja većih razmjera, te da su šumske zajednice očuvane i funkcionalne. Sprovedene mjere u okviru projekta FOREST CONNECT dodatno su unaprijedile ekološke poveznice u prostoru i funkcionalnost staništa, posebno u kontekstu očuvanja migracionih koridora krupnih zvijeri i održavanja voćkarskih vrsta.

Zaključno, ukupna ocjena stanja šuma Nacionalnog parka Biogradska gora je veoma zadovoljavajuća, šumski ekosistemi su očuvani, stabilni i funkcionalni, uz potrebu nastavka sistematskog monitoringa, kontinuirano sprovođenje zaštitnih i preventivnih mjera i daljeg unapređenja upravljanja u cilju dugoročnog očuvanja biodiverziteta i ekoloških funkcija šuma.

Beskičmenjaci

Fauna dnevnih leptira (*Rhopalocera*) prepoznata je kao veoma značajna za monitoring budući da su ovi organizmi veoma osjetljiviji na promjene ekoloških faktora, naročito onih koji su nastali antropogenim djelovanjima i klimatskim promjenama. Istraživanja faune dnevnih leptira na području Parka započeto je 2021. godine. Prema sakupljenim literaturnim podacima, kao i na osnovu sprovedenih terenskih istraživanja u prethodnom periodu, na prostoru NP Biogradska gora registrovano je 59 vrsta dnevnih leptira, od ukupno 192 u Crnoj Gori, što je 30,7%.

Dobijena lista dnevnih vrsta leptira ne može se smatrati konačnom, te je neophodno nastaviti istraživanja i u narednom periodu. Za očekivati je da će nastavak istraživanja u narednom periodu pokazati prisustvo većeg broja vrsta u odnosu na trenutno stanje. Na osnovu dosadašnjih rezultata istraživanja, područje NP Biogradska gora je značajno za očuvanje biodiverziteta ove grupe insekata, naročito iz razloga što su registrovane zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste.

Evidentirani pritisci vezani za faunu beskičmenjaka:

- Zarastanje pašnjaka i livada, uslijed napuštanja katunskog načina stočarstva utiče na smanjenje populacije dnevnih leptira i drugih insekata.
- Gubitak i kaptiranje potoka, gubitak tresetnih staništa, zarastanje i poribljavanje ledničkih jezera utiče na smanjenje populacije puževa, vilinih konjica, dvokrilaca, vodenih stjenica i tvrdokrilaca.
- Pojava požara takođe utiče na smanjenje populacije pojedinih vrsta insekata koji su vezani za šumske ekosisteme.

Fauna riba

Klimatske promjene utiču na vodni režim jezera, tako što su evidentni primjeri velikih fluktuacija nivoa vode u njima. Takve fluktuacije mogu uticati na ihtiofaunu, posebno u ljetnjim mjesecima, kada zbog smanjene količine vode u jezeru može doći do apoksije jezera, zakiseljavanja, manjka životnog prostora, te povećane mutnoće vode. Zatrpavanje jezera organskim materijalom je proces koji postoji u svim jezerima, u većem ili manjem obimu. Na Biogradskom jezeru ova pojava je posebno izražena zbog priliva velike količine organskih materija iz okolne šume, relativno male dubine jezera i bujičnog karaktera voda i pritoka u kišnim mjesecima.

Sportski ribolov koji nije u potpunosti po principu „uhvati i pusti“ je jedan od negativnih pritisaka na ihtiofaunu Biogradskog jezera. Ribolov se u toku 2025.godine odvijao na način da se nije zabranjivalo odnošenje ulova, u skladu sa naredbom koju propisuje Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, koji je nadležan za ovu djelatnost. JPNPCG je uputilo zahtjev nadležnom Ministarstvu da se ribolov na Biogradskom jezeru u budućem periodu odvija po principu „uhvati i pusti“. Nemogućnost poribljavanja jezera adekvatnom vrstom je jedan od negativnih faktora, jer se ne može osigurati stabilnost populacija, ukoliko bi došlo do ekstremnih pritisaka po ihtiofaunu.

Fauna vodozemaca i gmizavaca

Rezultati sprovedenih istraživanja vodozemaca ukazuju da istraživana područja predstavljaju očuvana i ekološki pogodna staništa za opstanak i razmnožavanje vodozemaca, a populacije vodozemaca su stabilne i očuvane. Izvorište Biogradske rijeke, sezonska bara iznad Šiškog jezera i bara kod Biogradskog jezera su relativno izolovana i specifična staništa koja funkcionišu kao mikrostanja povoljna za razvoj larvi i mladih jedinki vodozemaca naročito livadske žabe i planinskog mrmoljka. Kontinuirano prisustvo šarenog daždevnjaka (*Salamandra salamandra*), ukazuje na stabilnu populaciju ove vrste. Uočene razlike u aktivnosti i brojnosti jedinki povezane su sa sezonskim i mikroklimatskim uslovima, nadmorskom visinom, kao i stepenom izraženosti antropogenih pritisaka, naročito u područjima sa povećanom turističkom frekvencijom. Takođe, izražene su klimatske oscilacije u vidu naglog porasta temperature i naglog zahlađenja u proljećnom periodu, primjetan je prirodan proces zarastanja manjih vodenih tijela na izvorištu Biogradske rijeke, kao i lokalni antropogeni pritisci u vidu povećane frekvencije posjetilaca na pješačkim i planinarskim stazama.

Rezultati ovih istraživanja ukazuju na potrebu kontinuiranog praćenja hidroloških uslova i očuvanja prirodne strukture bara i vodenih tijela, a sve u cilju praćenja i očuvanja populacija planinskog mrmoljka i njihovih postojećih staništa. Takođe, preporučuje se nastavak sistematskog praćenja stanja populacija vodozemaca, redovno praćenje reproduktivnih lokaliteta, kao i kontrola antropogenih aktivnosti u cilju dugoročnog očuvanja biološke raznovrsnosti i prirodnih vrijednosti Nacionalnog parka Biogradska gora.

Ukupno stanje faune gmizavaca može se ocijeniti kao zadovoljavajuće i stabilno, bez uočenih znakova ugroženosti registrovanih populacija, a područje Parka i dalje predstavlja značajan prostor za njihovo dugoročno očuvanje.

Najveća učestalost opažanja gmizavaca zabilježena je na lokalitetu Biogradskog jezera koje se karakteriše stabilnim mikroklimatskim uslovima koji pogoduju aktivnostima gmizavaca. Na višim nadmorskim visinama zabilježena je smanjena aktivnost gmizavaca pa čak i trenutno odsustvo vrsta, što je u skladu sa nepovoljnijim klimatskim uslovima.

U narednom periodu preporučuje se nastavak redovnog i višesezonskog monitoringa faune gmizavaca, sa posebnim fokusom na ključna staništa u zoni jezera i vlažnih staništa na

području Parka.

Fauna ptica

U toku planske 2025. godine sproveden je monitoring dnevnih grabljivica u Nacionalnom parku Biogradska gora, koji je obuhvatio prolječni i jesenji aspekt istraživanja. Istraživanja su realizovana na više lokaliteta i u svim značajnim tipovima staništa, što je omogućilo sagledavanje prisustva grabljivica tokom različitih faza njihovog životnog ciklusa, uključujući period gniježđenja, migracije i sezonskog boravka. Terenskim istraživanjima registrovano je ukupno devet vrsta dnevnih grabljivica, među kojima su zastupljene i vrste sa Aneksa I EU Direktive o pticama, kao i vrste sa nepovoljnim konzervacionim statusom na Crvenoj listi Crne Gore. Zabilježeno prisustvo grabljivica različitih ekoloških zahtjeva ukazuje da područje Nacionalnog parka i dalje obezbjeđuje povoljne uslove za ishranu, kretanje i potencijalno gniježđenje ovih vrsta.

Opšte stanje dnevnih grabljivica može se ocijeniti kao zadovoljavajuće, ali su tokom terenskih istraživanja evidentirani i određeni pritisci koji mogu imati negativan uticaj na staništa i prisustvo ovih vrsta. Kao značajan pritisak uočena je vožnja kvadova i terenskih vozila, naročito u zonama otvorenih travnjaka, katunskih područja i visokoplaninskih predjela, što može dovesti do uznemiravanja ptica i degradacije staništa.

Takođe, uočen je proces zarastanja pašnjaka uslijed smanjenog intenziteta tradicionalnog korišćenja prostora, čime se postepeno gube otvorena i poluotvorena staništa značajna za grabljivice vezane za lov na otvorenom prostoru. I pored navedenih pritisaka, rezultati monitoringa potvrđuju da Nacionalni park Biogradska gora ima važnu ulogu u očuvanju dnevnih grabljivica na nacionalnom nivou, te ukazuju na potrebu nastavka monitoringa i primjene mjera usmjerenih ka očuvanju ključnih staništa u narednom planskom periodu.

Fauna sisara

Evaluacija stanja faune slijepih miševa u NP Biogradska gora, zasnovana na sprovedenom terenskom istraživanju i godišnjem monitoringu, ukazuje da Park i dalje ima značajnu ulogu u očuvanju ove grupe sisara, kako u pogledu diverziteta vrsta, tako i u pogledu prisustva aktivnih reproduktivne kolonije. Rezultati istraživanja potvrđuju prisustvo većeg broja vrsta karakterističnih za šumska i vodena staništa, uključujući predstavnike rodova *Pipistrellus*, *Myotis*, *Nyctalus* i *Barbastella*. Registrovani diverzitet ukazuje da zona Biogradskog jezera predstavlja funkcionalno hranilišno i tranzitno područje od posebnog značaja za slijepih miševu. Kombinacija očuvanih šumskih ekosistema i vodenih površina obezbjeđuje povoljne uslove za ishranu, naročito za vrste vezane za vodene insekte i rubne šumske strukture. Sa stanovišta populacione dinamike, stanje porodiljske kolonije malog potkovičara zahtijeva dodatnu pažnju. Kad je u pitanju porodiljska kolonija malog potkovičara u objektu na kraljevom kolu, ista je u ovom planskom periodu pokazivala trend rasta do 2025. godine kada se evidentira smanjenje populacije. U narednom planskom periodu nastaviće se praćenje kolonije i pristupiće se adaptaciji objekta u cilju očuvanja ove kolonije.

Na osnovu terenskih opažanja i evidentiranih tragova prisustva, aktivnost i frekvencija pojavljivanja vidre je u izvještajnom planskom periodu bila stabilna, u zoni Biogradskog jezera, kao i duž rijeka Jezerštica i Tare. Ovi vodeni ekosistemi obezbjeđuju kontinuiranu dostupnost hrane i povoljne uslove za kretanje i reprodukciju, što ukazuje na očuvanost stanišnih uslova.

U Parku se kontinuirano i sistematično prati diverzitet srednjih i krupnih sisara uz upotrebu kamera zamki. Kamere obilazi nadzornik na dvije do tri sedmice, i materijal šalje stručnom saradniku za zaštitu faune sisara. U periodu 2021-2025. godine vrste sa najvećom

frekvencijom pojavljivanja na foto-zamkama su: jelen, srna, lisica i divlja svinja. To su generalno česte vrste u Parku. U narednom periodu nastaviće se praćenje sa ciljem registrovanja rijetkih vrsta i utvrđivanja koridora krupnih sisara.

Vode

Biogradsko jezero se u posljednjih nekoliko decenija suočava s intenzivnim procesima degradacije uzrokovanim prirodnim erozivnim pojavama i nepovoljnim hidrološkim uslovima. Među glavnim faktorima koji ugrožavaju stabilnost jezera su erozija koju izaziva Biogradska rijeka, najveća pritoka jezera, zatim progresivna erozija desne obale koju stvara otoka Jezerštica, kao i gubitak zapremine i vodostaja zbog pojave ponorskih zona na dnu jezera. Uz to, klimatske promjene i sve nepovoljnije hidrološke prilike dodatno pogoršavaju situaciju, zbog čega je u posljednjih petnaest godina jezero čak pet puta dostiglo istorijski minimum nivoa u periodu od avgusta do novembra.

Zbog ozbiljnosti problema, naučna zajednica već decenijama pokušava pronaći najefikasnija rješenja za sanaciju i očuvanje jezera. Projekat „Rehabilitacija Biogradskog jezera“ već godinama predstavlja prioritet u sektoru zaštite životne sredine. Problem erozije u kanjonu Jezerštice, infiltracija i gubitak vode, kao i taloženje sedimenta koje donosi Biogradska rijeka prepoznati su još prije više od pola vijeka kao ključni faktori koji mogu dovesti do trajnog nestanka jezera. Za razliku od mnogih devastiranih prirodnih područja u Crnoj Gori, gdje su uzroci antropogeni faktori, mogućnost trajnog gubitka Biogradskog jezera rezultat je prirodnih, evolutivnih promjena reljefa izazvanih različitim procesima erozije.

Kako bi se ovaj kompleksan problem adekvatno riješio, tadašnje Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i turizma usvojilo je fazni pristup rehabilitaciji kroz nekoliko etapa. Prva faza, sprovedena 2022. godine, uključivala je prikupljanje sve dostupne dokumentacije o jezeru, analizu trenutnog stanja i identifikaciju ključnih problema. Tokom ove faze ustanovljeno je da ne postoje kvalitetne geodetske, hidrološke, geološke i hidrogeološke karte, što je predstavljalo prepreku za donošenje kredibilnih prijedloga za rješavanje problema.

Druga faza realizovana tokom 2023. godine fokusirala se na izradu neophodnih kartografskih podloga, uključujući geodetske, batimetrijske, geološke i hidrogeološke karte, kao i prikupljanje dodatnih hidroloških i geofizičkih podataka. Ovi podaci pružili su čvrstu osnovu za definisanje konkretnih mjera rehabilitacije jezera.

Projekat je i dalje u trećoj fazi, koja je usmjerena na identifikaciju i definisanje mjera za ublažavanje posljedica erozije i gubitka vode, kao i na izradu Projektnog zadatka (ToR) za pripremu idejnog rješenja sanacije.

Nakon prezentacija rezultata treće faze biće definisane dalje aktivnosti koje će osigurati dugoročnu zaštitu i revitalizaciju Biogradskog jezera.

Materijalna kulturna baština

Stanje kulturno-istorijskog nasljeđa Nacionalnog parka Biogradska gora karakteriše slaba istraženost arheoloških lokaliteta i nevalorizovano, nezaštićeno katunsko graditeljstvo. Tradicionalna arhitektura ovih naselja, koja je prilagođena prirodnom okruženju, nosi prepoznatljiv pečat, ali nekadašnje vrijednosti postepeno nestaju. Sve je manje pastirskih stanova koji se koriste u okviru svoje prvobitne funkcije. Tek poneka pastirska koliba opstaje zahvaljujući entuzijastima zaljubljenim u tradiciju i planinu, kao i preduzetnicima koji u ovim objektima vide potencijal za turističku ponudu.

Na padinama Bjelasice, u zaštitnoj zoni Nacionalnog parka, nalaze se ostaci srednjovjekovnog grada Brskova, jednog od najvažnijih arheoloških lokaliteta u Crnoj Gori.

Ministarstvo kulture i medija Crne Gore je kroz Programe zaštite i očuvanja kulturnih dobara 2017. godine pokrenulo arheološka i konzervatorska istraživanja ovog lokaliteta u saradnji s JU Centrom za konzervaciju i arheologiju. Cilj ovih aktivnosti je bio izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje mjera zaštite. Tokom trogodišnjeg istraživačkog perioda, obavljena su arheološka iskopavanja na nekoliko ključnih lokacija u Brskovu, uključujući trg Doganjice, ostatke Saške crkve i lokalitete Medeno guvno i Mrki krš. Tom prilikom otkriveni su ostaci drvenih stambenih objekata, fragmenti vodovoda od kamenih ploča, brojni komadi keramike, živopisa, obrađene sige, vitraža, stakla, kameje, kao i osteološki ostaci. Paralelno s arheološkim radovima, dokumentovani su i oblici autohtonog narodnog graditeljstva, posebno katuni na Bjelasici, koji predstavljaju dragocjen dio tradicionalnog pejzaža.

Krajem 2022. godine, odlaskom u penziju stručnog saradnika za kulturno nasljeđe u Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, prekinute su aktivnosti koje su bile predviđene Planom upravljanja Nacionalnog parka Biogradska gora za period 2021–2025. godine.

Nematerijalna kulturna baština

Kroz aktivnost na evidentiranju i dokumentovanju nematerijalne kulturne baštine na području Parka, ukazali smo na svu kompleksnost očuvanja, valorizacije i promocije nematerijalnih kulturnih dobara te uključivanju nosilaca nematerijalne baštine u sve segmente koji se odnose na njenu zaštitu i valorizaciju. Terenski rad markirao je neka od ključnih pitanja koja su dragocjena i koja će biti istražena u narednom periodu, analizirane su prijetnje po njihov opstanak i potreba jačeg uvezivanja sa svim akterima u ovom procesu. U kontinuitetu je nastavljen rad na selekciji materijala i izboru elementa koji zavređuju zaštitu, na osnovu sprovedenog popisa. Radiće se takođe i na strategiji očuvanja NKN, koji je značajan korak ka valorizaciji i promociji onih dobara za koja je procijenjeno da imaju vrijednost i koja će se kandidovati za Registar zaštite na nacionalnom nivou, samim time i za status nematerijalnog kulturnog dobra. Važno je istaći da nam je prioritetni zadatak da ovaj vid kulturne baštine pravno zaštitimo, održivo koristimo i afirmišemo, kroz mjere očuvanja, valorizacije i prezentacije tradicionalnih vrijednosti i potencijala, koji su sastavni dio ovih prostora. Jedna od karakteristika kulturnog pejzaža je da njegova promjena, naročito ako je to područje života, (jasno je da ga) ne možemo konzervirati, ali moramo identifikovati ključne karakteristike, vrednovati ih i njih obavezno sačuvati. Nove možemo stvarati, ali uz poštovanje naslijeđeni. Posvećenost konceptu nematerijalne kulturne baštine je da ovo nasljeđe bude vidljivo, da je živo, prepoznato i podržano od strane nosioca, same lokalne zajednice koja ima svijest o značaju ovog nasljeđa, a time i sopstvene vrijednosti, i na kraju da podrži ulogu kulturnog nasljeđa uopšte u savremenom društvu. Kad je riječ o ovom Nacionalnom parku možemo reći da postoji.

Edukacija i interpretacija

Edukacija predstavlja ključni instrument u podizanju svijesti o značaju očuvanja prirodnih resursa, zaštite nacionalnih parkova i razvoja održivog turizma. Njena svrha je uključivanje svih korisnika Parka – posjetilaca, školske populacije i lokalne zajednice – kroz programe koji povezuju znanje, iskustvo i praktičnu zaštitu prirodnog okruženja.

Centar za posjetioce, smješten uz obalu Biogradskog jezera, čini središte edukativnih aktivnosti i interpretacije Parka. Pored izložbenih sadržaja sa prikazom životinjskog svijeta i etnografske baštine, Centar omogućava organizaciju predavanja i prezentacija prilagođenih različitim korisničkim grupama. Nedovoljna površina za izvođenje predavanja i ograničena prilagodljivost izložbenih postavki otežavaju punu realizaciju edukativnih aktivnosti, dok organizacija prevoza za učenike predstavlja logistički problem u realizaciji edukativnih

programa.

Edukativni kutak u Upravnoj zgradi Parka u Kolašinu posvećen je fauni, s posebnim naglaskom na biologiju i ekologiju medvjeda, doprinosi podizanju svijesti o očuvanju prirodnog svijeta Parka, a obogaćena je novim sadržajem u vidu multimedijalne prezentacije.

Kako bi se iskustvo posjetilaca dodatno obogatilo, strateški je važno razvijati interpretativne programe obilaska Parka, ne samo na tematskim stazama, već i na drugim lokacijama unutar zaštićenog područja. U tom kontekstu, posebna pažnja posvećuje se osposobljavanju zaposlenih i sticanju licenciranih vodiča, čime se osigurava kvalitet edukacije i usmjeravanje posjetilaca ka odgovornom i održivom korišćenju prirodnih resursa

Promocija

Promocija Nacionalnog parka realizovana je kroz različite aktivnosti, kako samostalno, tako i u saradnji sa drugim subjektima. Zahvaljujući dobroj saradnji sa medijima i promociji edukativnih događaja, javnosti su predstavljene vrijednosti, turistička ponuda i aktivnosti Parka.

Kroz zanimljive edukativne i promotivne tekstove i fotografije, Nacionalni park je dodatno afirmisan, što je doprinijelo povećanju broja pratilaca na društvenim mrežama. Pored promocije turističke ponude, posebna pažnja posvećena je ekološkim temama, uključujući podizanje svijesti korisnika zaštićenog područja o zaštiti prirode i poštovanju pravila ponašanja.

U narednom periodu nastaviće se sa unapređenjem promocije rada Nacionalnog parka kroz jačanje interne komunikacije, intenziviranje saradnje sa medijima u cilju pravovremenog informisanja javnosti o ključnim aktivnostima u oblasti zaštite biodiverziteta, saradnje sa turističkim portalima u cilju promocije turističke ponude, kao i realizacija obuka iz oblasti digitalnog marketinga.

Turistička infrastruktura

Najveći broj posjetilaca ulazi u Park na glavni kontrolno - naplatni punkt Kraljevo kolo, ali ga je neophodno urediti kao glavni ulaz u NP Biogradska gora.

Na lokalitetu Suvodo ne postoji kontrolno-naplatni punkt, već kontrolu i naplatu ulaza vrši nadzornik zadužen za to područje. U narednom periodu neophodno je na ovom lokalitetu postaviti kontrolno – naplatni punkt.

Na osnovu izrađenog Elaborata potrebno je pristupiti proceduri izrade i postavljanja najavnih tabli na glavnim putnim pravcima koje će usmjeravati posjetioce ka Parku.

Glavne atrakcije u Parku nijesu dostupne osobama sa invaliditetom, ali se na ulazima u Centru za posjetioce na Biogradskom jezeru i u Upravnoj zgradi u Kolašinu planira izgradnja rampi za njihov pristup.

Objekat mrestilišta nije u funkciji dugi niz godina, a tokom programske godine nije bilo projektnih poziva na koje bi se moglo aplicirati. U narednom periodu potrebno je iznaći adekvatno rješenje za prenamjenu i adaptaciju objekta. Sanacija je prioritet, s obzirom na to da su uslijed vremenskih nepogoda stabla pala na objekat i prčinila dodatna oštećenja.

Kao jedan od najposjećenijih vidikovaca izdvaja se vidikovac na Bendovcu na kome je potrebno obnoviti sigurnosnu ogradu i informativni i odmorišni mobilijar, međutim kako se radi o privatnom vlasništvu do sada nije postignut dogovor za planirane aktivnosti.

U narednom periodu neophodno je izgraditi nadstrešnicu na izvoru Biogradske rijeke, dopuniti odmorišni mobilijar kod Šiškog jezera i izvršiti nabavku korpi za otpatke.

Potrebno je uraditi detaljnu analizu stanja pješačkih staza koje su u sistemu nacionalne

mreže. Nakon analize, sistem pješačkih staza je potrebno redovno održavati i dopunjavati standardnim mobilijarom (markacija, smjerokazi i informativne table) i razvijati saradnju sa PSCG, kao i lokalnim klubovima. U narednom periodu potrebno je planirati i sprovesti mjere kojima će se obezbijediti da najmanje jedan segment Parka, odnosno ključne posjetilačke zone i infrastruktura, budu prilagođeni osobama sa invaliditetom, u skladu sa principima pristupačnosti i inkluzije.

Turistička ponuda

Turistička ponuda Parka kontinuirano se razvija s naglaskom na aktivan boravak u prirodi i održivost, uz stalna unapređenja sadržaja u skladu sa principima održivog turizma.

Reparacijom drvenih čamaca poboljšana je ponuda vožnje čamcima i kajakarenja, pružajući posjetiocima sigurnije i kvalitetnije iskustvo.

Ponuda Parka dodatno je obogaćena obnovljenom stazom za boso hodanje, čija je promocija realizovana povodom Dana prašume u saradnji sa grupom mališana iz vrtića „Sestre Radović“. Navedenu stazu potrebno je redovno obnavljati i održavati nakon zimskog perioda.

Pored redovnih aktivnosti, Park kontinuirano unapređuje i specifične oblike turizma i edukacije, kako bi posjetiocima pružio raznovrsno iskustvo. Turističke manifestacije predstavljaju poseban oblik turizma koji naglašava tradiciju i kulturne posebnosti podneblja. Njihov cilj je promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka, podsticanje privrednih subjekata na uključivanje postojećih turističkih proizvoda u svoju ponudu, kao i promocija cjelokupne turističke ponude Parka. Park redovno učestvuje u organizaciji manifestacija poput „Bjelasica Ultratrail“, „Korifej teatar“, Tango kamp, Etno kamp, nastupa lokalnih kulturno-umjetničkih društava i drugih sličnih aktivnosti.

U Parku se tradicionalno održava takmičenje u sportskoj disciplini ribolova na mušicu (mušičarenje), koje privlači sve veći broj posjetilaca.

Ponudu avanturističkog turizma dodatno upotpunjuju dvije novoformirane biciklističke staze, a dostupna je i usluga iznajmljivanja bicikala, koje je potrebno redovno servisirati i održavati.

U Edukativnom kutku Upravne zgrade Parka pripremljena je multimedijalna prezentacija o biologiji i ekologiji mrkog medvjeda, kroz fotografije i video-zapise, koju je potrebno dodatno urediti i unaprijediti.

Kroz do sada uspješnu saradnju sa Turističkim organizacijama i realizaciju organizovanih tura na lokalitetima poput Pešića i Šiškog jezera, aktivno se promovišu manje posjećeni dijelovi Nacionalnog parka. Ove aktivnosti doprinose ravnomjernijem korišćenju resursa Parka, smanjenju opterećenja najfrekventnijih lokacija i unapređenju ukupnog iskustva boravka u zaštićenom području. Na taj način podstiče se decentralizacija turističke ponude i bolja valorizacija prirodnih potencijala Parka.

Upravljanje posjetiocima

U NP Biogradska gora mogu se obavljati djelatnosti kojima se ne ugrožava izvornost zaštićene prirode, te turističke i sportsko-rekreativne aktivnosti, koje po svom karakteru, obimu i načinu sprovođenja ne narušavaju prirodne i radom stvorene vrijednosti, u skladu sa posebnim režimima zaštite. Na obali Biogradskog jezera nalazi se Centar za posjetioce opremljen interaktivnom prezentacijom i eksponatima, te predstavlja prvi kontakt sa posjetiocima koji se informišu o najznačajnijim vrijednostima i turističkoj ponudi.

U pružanju usluga na prostoru Parka dominantan je izletnički turizam koji je organizovan u vidu jednodnevnih tura i sportsko-rekreativni turizam u kojem dominiraju planinarenje i pješačenje. Naplata ulaznica se vrši na naplatnim punktovima i od strane nadzornika na

određenim lokacijama. Tokom ljetnje sezone karakteristična je organizovana posjeta Parka posredstvom turističkih agencija, turoperatora, kao i individualno. Strani posjetioci čine većinu posjeta. Najveći broj posjetilaca je tokom ljeta na lokaciji Biogradskog jezera, kada se stvaraju gužve na stazi, parking prostoru i restoranu, te na asfaltnom putu od Kraljevog kola do jezera. Tokom glavne sezone vrši se anketiranje posjetilaca čiji rezultati pokazuju strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca. Neophodno je izraditi Studiju prihvatnih kapaciteta za najposjećenije lokalitete, u skladu sa smjernicama zaštite prirode, na osnovu kojih će se razviti mehanizmi praćenja i regulisanja broja posjetilaca.

Saradnja sa nacionalnim institucijama i organizacijama

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore / Nacionalni park Biogradska gora ostvaruje saradnju sa brojnim organizacijama i institucijama na nacionalnom nivou, u skladu sa zakonskim mehanizmima i strateško-planskim dokumentima. Posebna pažnja posvećena je zaštiti prirode i očuvanju biodiverziteta, gdje je ključna saradnja sa Agencijom za zaštitu životne sredine. Iako postoji kontinuitet u zajedničkim aktivnostima, uočeni su određeni nedostaci u procedurama razmjene podataka, posebno kada je riječ o ne dostavljanju rezultata istraživanja biodiverziteta od strane trećih lica. Ovi podaci su od izuzetne važnosti za JPNPCG, jer bi omogućili unapređenje upravljačkih aktivnosti i donošenje kvalitetnijih odluka, naročito u segmentima zaštite biodiverziteta.

Saradnja sa Ministarstvom ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera odvija se kroz davanje saglasnosti na planove upravljanja i godišnje programe rada, dok JPNPCG na kraju svake godine podnosi detaljan izvještaj o radu i realizovanim aktivnostima za svih pet nacionalnih parkova. Pored toga, Javno preduzeće blisko saraduje sa drugim ministarstvima, među kojima se ističu Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede – Uprava za gazdovanje šumama i lovištima, Ministarstvo turizma, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, kao i Ministarstvo kulture i medija.

U oblasti monitoringa životne sredine, značajnu podršku pruža Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, koji redovno prati i analizira kvalitet vode, vazduha i drugih ključnih parametara. Istovremeno, JPNPCG ostvaruje saradnju sa naučnim institucijama u zemlji i inostranstvu, a s nekima od njih potpisani su memorandumima o saradnji koji jasno definišu specifične oblasti zajedničkog djelovanja.

Tokom priprema i realizacije turističke sezone, JPNPCG/ NP Biogradska gora koordiniraju aktivnosti sa Nacionalnom turističkom organizacijom i lokalnim turističkim organizacijama Kolašina, Mojkovca i Berana. Zajedničke aktivnosti uključuju promociju prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka na regionalnim i međunarodnim turističkim sajmovima. Saradnja je dodatno intenzivirana s Privrednom komorom Crne Gore, a uspostavljen je i partnerski odnos sa Fondom za zaštitu životne sredine – Eko fondom.

Posebno je značajna saradnja sa nevladinim organizacijama koje djeluju u oblasti zaštite prirode i biodiverziteta. Zajednički projekti često obuhvataju aktivnosti vezane za zaštitu životne sredine i održivi turizam.

Nacionalni parkovi Crne Gore ostvaruju i važnu saradnju sa Planinarskim savezom Crne Gore, Biciklističkim savezom i Gorskom službom spašavanja. Ova partnerstva omogućavaju dodatno unapređenje turističke ponude kroz razvoj i promociju planinarskih i biciklističkih staza, kao i povećanje bezbjednosti posjetilaca na terenu. Uključivanje ovih saveza i službi doprinosi razvoju održivog turizma, podstiče aktivni boravak u prirodi i dodatno podiže nivo sigurnosti i zaštite svih posjetilaca nacionalnih parkova.

Projekat „Uspostavljanje sistema ranog otkrivanja i blagovremenog suzbijanja šumskih

požara u NP Biogradska gora“ je u 2024. godini pripremljen i odobren uz finansijsku podršku Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore i početkom 2025. godine realizovan. NP Biogradska gora ostvaruje dobru saradnju sa Ministarstvom unutrašnjih poslova kojom se unaprjeđuje rad Službe fizičke zaštite Parka u pogledu sprječavanja nelegalnih aktivnosti i djelovanja u slučaju vanrednih situacija.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama i institucijama

Nakon završenih aktivnosti u izvještajnom periodu, saradnja Nacionalnog parka Biogradska gora sa međunarodnim organizacijama i institucijama ocjenjuje se kao unaprijeđena u kvalitativnom smislu, prvenstveno kroz jačanje međunarodnog umrežavanja i profesionalnih kapaciteta Službe zaštite. Ostvareni su konkretni pomoci u institucionalnom povezivanju sa relevantnim međunarodnim mrežama, čime su stvoreni preduslovi za dugoročniju i sadržajnu saradnju.

U oblasti jačanja kapaciteta Službe zaštite ostvaren je značajan kvalitativni iskorak kroz punopravno članstvo Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore u Međunarodnoj i Evropskoj federaciji rendžera. Ovim članstvom stvoreni su uslovi za sistematsko jačanje profesionalnih kompetencija Službe zaštite, unapređenje međunarodnog umrežavanja i aktivnije uključivanje u međunarodne inicijative. Kao konkretan rezultat ove saradnje, u toku su pripreme aktivnosti za organizaciju evropskog kampa rendžera, čija se realizacija očekuje tokom 2026. godine u Nacionalnom parku Prokletije, uz učešće rendžera iz svih nacionalnih parkova, uključujući i Nacionalni park Biogradska gora, što će imati direktan pozitivan efekat na unapređenje operativnih kapaciteta Službe zaštite i razmjenu dobrih praksi na međunarodnom nivou.

Međunarodna saradnja dodatno je unaprijeđena kroz kontinuiranu saradnju sa EUROPARC Federation, koja doprinosi jačanju vidljivosti Parka u okviru evropskih mreža zaštićenih područja, kao i sa Rewilding Europe, sa fokusom na obnovu ekosistema i primjenu prirodnih rješenja u zaštiti prirode.

Tokom 2026. godine očekuje se donošenje odluka o ishodu četiri projektna prijedloga podnijeta tokom 2025. godine za Nacionalni park Biogradska gora, čija bi realizacija dodatno doprinijela jačanju projektnih kapaciteta i unapređenju upravljanja Parkom.

Saradnja sa lokalnim institucijama i organizacijama

Uprava Nacionalnog parka Biogradska gora ima razvijenu i kvalitetnu saradnju sa lokalnim institucijama i organizacijama, uključujući Opštinu Kolašin, turističku organizaciju Kolašin, Opštu bolnicu Kolašin, Upravu za šume – PJ Kolašin, kao i sa institucijama u Mojkovcu i Beranama, te Regionalnim centrom za sjever i UIP – Odsjek za šumarstvo, lovstvo i zaštitu bilja. Saradnja se odvijala kontinuirano tokom godine kroz redovne sastanke i uspješnu realizaciju dogovorenih aktivnosti.

NP Biogradska gora aktivno je podržao brojne lokalne manifestacije koje su bile u organizaciji turističke organizacije Kolašin i Opštine Kolašin i to: Bjelasica Ultra trail, Tango kamp, Korifej teatar, Etno kamp, Joga kamp, kao i drugih sportskih i kulturnih događaja.

Ostvarena je i dobra saradnja sa osnovnim i srednjim školama iz opština kojima gravitira Park.

U narednom periodu, potrebno je dalje unaprijediti saradnju sa svim ključnim lokalnim institucijama i organizacijama, kako bi se osiguralo aktivno učešće i angažman lokalnih aktera. To podrazumijeva i veći broj inicijativa u procesima planiranja od strane lokalnih vlasti, nevladinih organizacija, lokalnih zajednica i drugih relevantnih strana.

Podrška lokalnoj zajednici

Podrška lokalnom stanovništvu u segmentu promocije i plasmana tradicionalnih proizvoda sprovodi se kontinuirano i daje vidljive rezultate kroz dopunu suvenirskog asortimana i aktivno uključivanje proizvođača u manifestacije i promotivne događaje. Ostvaren je stabilan nivo saradnje sa lokalnom zajednicom, čime se doprinosi jačanju lokalne ekonomije i identiteta područja. U oblasti uspostavljanja geografskog sertifikata napravljen je inicijalni institucionalni iskorak dobijanjem žiga, ali dalja operacionalizacija zahtijeva obezbjeđivanje dodatnih finansijskih sredstava i sistemsku podršku za implementaciju planiranih aktivnosti.

Socio-ekonomski forumi

Formiranjem Socio-ekonomskog foruma sa savjetodavnom ulogom stvoreni su temelji za unapređenje saradnje između upravljača zaštićenog područja i lokalne zajednice. Trenutna situacija u Nacionalnom parku Biogradska gora ukazuje na značajan napredak u uspostavljanju mehanizama za veću participaciju lokalne zajednice u procesu upravljanja zaštićenim područjem, kroz Godišnjim programom predviđenim za rad Socio-ekonomskog foruma.

U programskoj godini ažurirana je baza podataka koja obuhvata devet klastera i uključuje različita udruženja, organizacije i zainteresovane strane. Sa predstavnicima klastera održani su tematski sastanci, tokom kojih su identifikovani ključni prioriteti za dalji rad. Kao jedna od važnijih tema izdvojena je uloga lokalne zajednice, odnosno potreba za formiranjem koordinacionog tijela za dalji rad, pri čemu bi svako udruženje ili klaster imalo svog predstavnika koji bi zastupao interese zajednice iz koje dolazi. U tom cilju formirane su radne grupe za međuinstitucionalnu i međusektorsku saradnju.

Posebna pažnja posvećena je pitanju nezadovoljstva vlasnika privatnih posjeda na teritoriji Nacionalnog parka Biogradska gora, koji smatraju da su im ograničena prava privatne svojine. U tom kontekstu, vlasnici privatnih posjeda naročito su istakli nezadovoljstvo ranije urađenom revizijom studija za koju smatraju da im je kroz novo zoniranje ograničeno pravo korišćenja privatne svojine. Predstavnici JPNP CG i NP Biogradska gora istakli su spremnost da se ta pitanja rješavaju kroz međuinstitucionalnu saradnju i rješenja koja su utemeljena na zakonu i postojećim prostorno planskim dokumentima za ovo zaštićeno područje. U tom cilju formirana je radna grupa za međuinstitucionalnu i međusektorsku saradnju, te je izvršeno imenovanje predstavnika/ca – članova/ca radne grupe.

Fizička zaštita Parka

S obzirom na karakter ovog Parka, fizička i stručna zaštita imaju poseban značaj koji mora da bude kontinuiran i sinhronizovan proces kojim se obezbjeđuje zaštita svih ekosistema, odnosno cjelovitog prostora Parka. Posao fizičke zaštite neposredno realizuje 10 nadzornika i šef Službe zaštite. Služba fizičke zaštite glavne aktivnosti usmjerava na sprječavanju protivpravnog korišćenja prirodnih dobara Nacionalnog parka (sječa šume, nedozvoljena gradnja, nezakonitog lova, izlovljavanje ribe i dr.).

Zaštita se sprovodi 24h neprekidno po smjenama, pri čemu nadzornici svakodnevno evidentiraju sva dešavanja na prostoru Parka, sa posebnim angažovanjem na graničnom dijelu, kao i na evidentiranju kretanja krupnih sisara.

Zakonom regulisati starosnu strukturu do koje životne dobi zaposleni u službi fizičke zaštite mogu adekvatno obavljati fizičku zaštitu Parka. Voditi računa o godinama starosti, fizičkoj spremnosti, kao i ostalim parametrima koji su od velike važnosti za obavljanje poslova nadzornika u jednoj od najvažnijih službi, koja štiti prirodna dobra nacionalnih parkova.

U narednom periodu potrebno je Službu fizičke zaštite opremiti sa motornim sankama i

kamera zamkama, kako bi se unaprijedila kontrola prostora Parka.

Održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture

Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture najviše poteškoća u svom radu ima prilikom održavanja mobilijara u Parku. Jedan dio mobilijara u Parku, kao što su: znakovi, edukativne table, nadstrešnice, klupe i stolovi su u prilično dotrajalom stanju gdje je potrebno izraditi novi navedeni mobilijar, na lokalitetima: Dolovi Lalevića, izvor Biogradske rijeke, Pešića, Šiško i Ursulovačko jezero.

Jedan dio mobilijara, shodno svojim mogućnostima Služba uspijeva da popravi, a za preostali dio je potrebna izrada novog mobilijara, van nadležnosti Službe.

Antropogeni pritisci na području Parka uglavnom su izraženi kroz nesavjesno odlaganje otpada koji predstavljaju veliki pritisak na životnu sredinu. Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore prepoznaje važnost održivog upravljanje otpadom naročito zbog vidljivih uticaja otpada po zdravlje i životnu sredinu. U narednom periodu nastaviće se sa preduzimanjem mjera i aktivnosti koje sprovodi Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture.

4. Posjete u NP Biogradska Gora

Nacionalni park Biogradska gora tokom 2025. godine posjetilo je 105.159 posjetilaca. Najveći broj posjetilaca evidentiran je u toku ljetnje sezone na edukativnoj stazi oko Biogradskog jezera, što ukazuje da ovaj lokalitet podliježe najznačajnijem pritisku posjetilaca, što uslovljava stvaranje gužvi na stazi, parking prostoru i restoranu, kao i na prostoru od Kraljevog kola do Biogradskog jezera. Tokom ljetnje turističke sezone kontinuirano se vršilo anketiranje posjetilaca, po kategorijama: struktura, mišljenje, potrebe i očekivanja. Na osnovu prikupljenih i analiziranih anketnih listića u NP Biogradska gora najveći broj posjetilaca su domaći tj. posjetioci iz: Crne Gore 47%, zatim iz Njemačke 12%, Francuske 10,6%, Austrije 6%, Srbije i Češke 6%, Engleske i Australije 9%, dok su posjetioci iz Belgije, Izraela, Italije, Poljske, Holandije i Rusije činili 9,4% ukupne posjećenosti. Posjetioci se o Parku informišu preko interneta i društvenih mreža, njih 47,8%, preko preporuke prijatelja 34,7%, putničkih agencija i turističkih vodiča 13%, dok su ostali, njih 4,34% posjetili Park na osnovu informacija dobijenih preko turističkih sajmov. Park je prvi put posjetilo 60,8% ispitanika, drugi put 13 %, dok je 26% njih u Parku bilo više puta. Posjetioci u Parku ostaju najviše jedan dan, njih 86,9%, dok je 13% posjetilaca planiralo da ostane više dana. Način na koji zaposleni pružaju usluge 86,9% posjetilaca ocijenilo je najvećom ocjenom. Takođe, analiza anketiranja pokazuje da se 67,7% posjetilaca odlučilo za aktivnost pješaćenje/planinarenje, 12,9% za vožnju čamcem i kajakarenje, a zatim slijede kampovanje 6,4%, vožnja biciklom 6,4%, i ostalo 6,4%. Na osnovu broja prodatih ulaznica utvrđen je ukupan broj posjetilaca Parka. U narednoj tabeli dat je prikaz broja posjetilaca u Parku u posljednjih pet godina. Tokom izvještajnog perioda bio je aktivan samo jedan kontrolno-naplatni punkt, na kom je evidentirana cjelokupna posjeta ovom Parku, koja broji oko 105.159 posjetilaca. Kako bi se rasteretilo najposjećenije mjesto u ovom Parku, a to je svakako Biogradsko jezero, zatim na odgovoran način pristupilo regulisanju protoka posjetilaca na teritoriji cijelog Parka i time se uticalo na preciznost prilikom formiranja izvještaja o broju posjetilaca, potrebno je uraditi detaljnu studiju nosivosti kapaciteta, kao i aktivirati dva već postojeća kontrolno-naplatna punkta u pravcu Berana i na Vranjaku.

Tabela 17: Broj posjetilaca u periodu od 2019. do 2025. godine u NP Biogradska gora

Godina	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Broj posjetilaca	53.279	9.330	60.522	77.185	95.851	99.542	105.159

Grafikon 7 : Broj posjetilaca u NP Biogradska Gora za period 2019 -2025. godina

Analiza podataka pokazuje da je broj posjetilaca u odnosu na prethodnu 2024. godinu veći za 5,64%.

5. Projekti

Na osnovu prikazanih podataka i realizovanih aktivnosti, može se zaključiti da je tokom izvještajnog perioda Nacionalni park Biogradska gora ostvario visok nivo projektne aktivnosti i značajan napredak u jačanju projektnih i institucionalnih kapaciteta.

Tokom posmatranog perioda uspješno su realizovana dva projekta, usmjerena na jačanje sistema zaštite i unapređenje operativnih kapaciteta Parka. Istovremeno, dva projekta nalaze se u fazi aktivne realizacije, pri čemu su ključne obaveze institucije u najvećoj mjeri već sprovedene, a preostale aktivnosti planirane su za naredni period u skladu sa projektnim planovima.

Tokom 2025. godine ukupno je podnijeto devet projektnih prijedloga za Nacionalni park Biogradska gora. Od tog broja, četiri projektna prijedloga nalaze se u fazi evaluacije, a odluke o njihovom ishodu očekuju se tokom 2026. godine. Preostali projektni prijedlozi nijesu dobili pozitivne odluke o finansiranju ili nijesu formalno podnijeti, uglavnom zbog administrativnih, proceduralnih ili tematskih ograničenja poziva.

Analiza projektnih aktivnosti ukazuje na kontinuirani rast projektne spremnosti Nacionalnog parka Biogradska gora, diverzifikaciju izvora finansiranja i jačanje saradnje sa nacionalnim i međunarodnim partnerima.

U nastavku je dat pregled projekata koji se tokom izvještajnog perioda nalaze u fazi realizacije u Nacionalnom parku Biogradska gora, sa informacijama o statusu implementacije, realizovanim aktivnostima, kao i planiranim aktivnostima za naredni period, u skladu sa odobrenim projektnim planovima i obavezama institucije.

Tabela 18: Projekti u fazi realizacije u Nacionalnom parku Biogradska gora

Naziv projekta	Donator/ program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Budžet koji se odnosi na instituciju	Kratak opis cilja projekta	Realizovane aktivnosti u izvještajnom periodu	Trenutno stanje realizacije	Planirane aktivnosti za naredni period:
ECO DALLI	Horizon Europe – EU Mission „Restore our Ocean and Waters by 2030(podugovor FSB Zagreb)	01.01.2024 – 30.06.2026	Podugovarač za aktivnosti u Crnoj Gori	2.684.875 €	17,400 €	Unapređenje ekosistemskog upravljanja vodama i održive obnove sliva Dunava	2 radionice (Podgorica i Žabljak), mapiranje interesenata, učešće na sastancima i Living Lab događajima, unos podataka u Eco Dalli portal.	Uspostavljena mreža stejkholdera i funkcionalna baza podataka	Dalje uključivanje interesenata, organizacija novih radionica i događaja, kontinuirano ažuriranje EcoDaLLi portala, razvoj i testiranje inovativnih alata, te promocija projektnih rezultata na nacionalnom i regionalnom nivou.
Ka klimatski- pametnoj povezanosti šuma zakrupne zvijeri u Bakansko- Karpatsko- Dinarskoj regiji (ForestConnect)	Interreg Danube Region	1.1.2024 – 30.6.2026 (30 mjeseci)	Partner (Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore – JPNPCG)	2.764.012,15 €	124.365,00 €	Prevazilaženje zajedničkih izazova i odgovaranje na potrebe u očuvanju ekoloških koridora krupnih zvijeri, na području Karpata, Balkana i Dinarida, u kontekstu klimatskih promjena i fragmentacije	Početni sastanci i uspostavljanje koordinacije; izbor pilot i interventnih područja; mapiranje ekoloških koridora i kritičnih poveznica; nacionalna radionice i sastanci; nabavka opreme i uspostavljanja monitoringa	Projekat u toku; projekte aktivnosti koje su u obavezi sprovođenja JPNPCG su završene, dalje je neophodno nastaviti monitoring krupnih zvijeri, nastaviti napore za hvatanjem i obilježavanjem jednog mrkog medvjeda, po	Monitoring krupnih zvijeri; Hvatanje jedne jedinke mrkog medvjeda; Učešće na završnoj konferenciji i završnoj studijskoj posjeti projekta.

Izveštaj o realizaciji programa upravljanja za 2025. godinu NP Biogradska gora

Naziv projekta	Donator/ program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Budžet koji se odnosi na instituciju	Kratak opis cilja projekta	Realizovane aktivnosti u izvještajnom periodu	Trenutno stanje realizacije	Planirane aktivnosti za naredni period:
						staništa.	krupnih zvjeri po protokolima projekta terenski i kamerama zamkama; nabavka GPS ogrlice za medvjeda i unajmljivanje spoljne ekspertize za hvatanje i uspavljivanje medvjeda; uspostavljanja hranilišta za medvjeda; nabavka opreme za košenje, sadnju i orezivanje; sprovođenje akcija košenja, sadnje i orezivanja na pripremljenim interventnim lokacijama; dostavljanje podataka i materijala neophodnih za stručna dokumenta koja su dio rezultata projekta (digitalni blizanac, studije, akcioni planovi); učestvovanje na	potrebi dostavljati neophodne podatke i učestvovati na radionicama i obukama.	

Izveštaj o realizaciji programa upravljanja za 2025. godinu NP Biogradska gora

Naziv projekta	Donator/ program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Budžet koji se odnosi na instituciju	Kratak opis cilja projekta	Realizovane aktivnosti u izveštajnom periodu	Trenutno stanje realizacije	Planirane aktivnosti za naredni period:
							međunarodnim događajima, studijskim posjetama i radionicama; sprovođenje promotivnih aktivnosti i izrada promotivnih materijala.		

U nastavku je prikazan pregled projekata koji su uspješno realizovani u Nacionalnom parku Biogradska gora tokom izvještajnog perioda, sa osnovnim podacima o ostvarenim ciljevima i najznačajnijim rezultatima

Tabela 19: Pregled realizovanih projekata u Nacionalnom parku Biogradska gora u 2025. godini

Naziv projekta	Donator/program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Ostvareni ciljevi	Najznačajniji rezultati	Efekti i održivost
„Uspostavljanje sistema ranog otkrivanja i blagovremenog suzbijanja šumskih požara u NP Biogradska gora“	Fond za zaštitu i spašavanje MUP Crne Gore	januar – jul 2025	Nosilac projekta	14.180 €	Sistem ranog otkrivanja preko FIRMS platforme; nabavka drona s termalnom kamerom i opreme; obuka zaposlenih; dodatna protivpožarna	Unaprijeđeni tehnički/operativni kapaciteti; osposobljenost zaposlenih; povećana bezbjednost službe; transparentna promocija	Dugoročan doprinos očuvanju resursa; oprema i znanja za prevenciju, monitoring, istraživanje i spasilačke misije

Naziv projekta	Donator/program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Ostvareni ciljevi	Najznačajniji rezultati	Efekti i održivost
					oprema		
Očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite	Fond za zaštitu životne sredine (Eko-fond), Program rada i finansijski plan za 2024.	2025 (aktivnosti od maja do septembra 2025)	JPNPCG kao korisnik sredstava	19.725,10 € odobreno; 18.186,63 € realizovano;	Jačanje službe zaštite i kontrole u NPCG	Obuka službe za monitoring, zaštitara i tehničara (Uprava JPNPCG); nabavka kamera-zamki (za sve parkove), nabavka panoramskih kamera za Štirovnik i Obodsku pećinu (NP Lovćen) i akcionih kamera (Skadarsko jezero)	Povećana efikasnost u borbi protiv nelegalnih aktivnosti; unaprijeđen monitoring; održivost kroz trajnu opremu i obučene kadrove

U nastavku je prikazan pregled projektnih prijedloga i inicijativa za Nacionalni park Biogradska gora koji se nalaze u fazi evaluacije ili razmatranja, a koji su usmjereni na unapređenje upravljanja prirodnim vrijednostima, jačanje institucionalnih kapaciteta i primjenu inovativnih, prirodno zasnovanih rješenja u zaštiti biodiverziteta i ekosistema.

Tabela 20: Podnijeti projektni prijedlozi u 2025. Godini

Naziv projektnog prijedloga	Poziv i donator	Status aplikacije	Uloga institucije	Planirani budžet	Planirani period realizacije	Kratak opis ciljeva i planiranih aktivnost
-----------------------------	-----------------	-------------------	-------------------	------------------	------------------------------	--

Izveštaj o realizaciji programa upravljanja za 2025. godinu NP Biogradska gora

Naziv projektnog prijedloga	Poziv i donator	Status aplikacije	Uloga institucije	Planirani budžet	Planirani period realizacije	Kratak opis ciljeva i planiranih aktivnost
Restoration of Biogradsko Lake with nature-based and soft engineering solutions	EUROLakes program – podrška klimatski otpornim, prirodno zasnovanim mjerama u upravljanju jezerima u Evropi	Projekat je u fazi evaluacije, čeka se odluka evaluacione komisije	Nosioc projekta (JPNPCG)	74.000,00€	01.07.2026 – 31.05.2028	Projekat ima za cilj stabilizaciju hidrologškog režima Biogradskog jezera kroz prirodno zasnovane i reverzibilne mjere, mapiranje ponora, praćenje nivoa vode, kvaliteta i sedimentacije, te procjenu biodiverziteta. Za instituciju, on obezbjeđuje pouzdane podatke za adaptivno upravljanje, jača kapacitete JPNPCG i lokalnih zajednica, te povećava međunarodnu vidljivost kroz inovativne pristupe upravljanju glacijalnim jezerima.
Predlog šireg koncepta finansiranja potreba nacionalnih parkova	JICA – Japanska agencija za međunarodnu saradnju	U toku razmatranje prijedloga	Predlagač i implementator aktivnosti	250.000,00-500.000,00 €		Jačanje operativnih kapaciteta upravljača zaštićenih područja. Fokus inicijative je na unapređenju kapaciteta službi fizičke zaštite, kao i službi za kontrolu i monitoring, sa ciljem jačanja sistema ranog prepoznavanja i pravovremenog reagovanja na šumske požare.
Nedostatak digitalizacije i centralizacije podataka o biodiverzitetu nacionalnih parkova	Fond za inovacije Crne Gore	U procesu aplikacije – uspješno završena prva faza	Podnosilac izazova			Digitalizacija rada stručnih službi i svih nacionalnih parkova kroz razvoj ili integraciju modularne digitalne platforme; uspostava API konekcija sa drugim relevantnim institucijama, razvoj javnog portala sa agregiranim podacima
Sateliti i bespilotne letjelice u službi modernizacije monitoringa staništa u nacionalnim parkovima	Fond za inovacije Crne Gore	U procesu aplikacije – uspješno završena prva faza	Podnosilac izazova			Upotreba bespilotnih letjelica i satelitskih snimaka za mapiranje šumskih staništa na sjeveru Crne Gore (izabrana pilot područja) i praćenja promjena u njima u cilju blagovremenog reagovanja i zaštite.

U nastavku je dat pregled projektnih prijedloga za Nacionalni park Biogradska gora koji tokom 2025. godine nijesu dobili pozitivnu odluku o finansiranju ili nijesu formalno podnijeti, sa prikazom ključnih razloga neodobravanja, administrativnih ograničenja ili proceduralnih prepreka, kao i identifikovanim mogućnostima za unapređenje i ponovno apliciranje u narednom periodu.

Tabela 21: Projektni prijedlozi bez odluke o finansiranju u 2025. godini

Naziv projektnog prijedloga	Poziv i donator	Godina apliciranja	Uloga institucije	Razlog neodobravanja (ako je poznat)	Mogućnost unapređenja / ponovnog apliciranja
RE: PEAT	EUKI – European Climate Initiative	2025	Partner	Nije dostavljen	Dodatno jačanje veze između klimatskih politika, biodiverziteta i socio-ekonomskih benefita za lokalne zajednice, kao i ponovno apliciranje na slične međunarodne pozive u narednom periodu.
MOUNTAIN4ALL	IPA ADRION	2025	Partner	Nedostavljanje kopije lične karte pomoćnika direktora JPNPCG, koji je projektni prijedlog potpisao u ime generalnog direktora. Imajući u vidu da je navedeni propust administrativne prirode i da, prema zajedničkoj procjeni svih projektnih partnera, ne bi trebalo da predstavlja eliminacioni faktor za ocjenu kvaliteta projektnog prijedloga, u vezi sa ovom odlukom podnijeta je žalba nadležnom upravljačkom tijelu programa. Osim ovog problema ustanovljeno je i izlazak jednog partnera iz Albanije iz partnera, čime se ne ostvaruje neophodan konzorcijum partnera.	Dodatno jačanje veze sa politikama ruralnog i planinskog razvoja i ponovno apliciranje na slične transnacionalne pozive u narednom periodu.
Lokalna osviještenost i edukacija mladih ka poštovanju zemljišta - LAYERS	SOILSCAPE - Spreading Open and Inclusive Soil Culture trough Artistic Practices and Education (UNESCO)	2025	Aplikant	Nedovoljan broj poena da bi aplikacija prošla. Od mogućih 20 poena aplikacija je ostvarila 17.5 poena, a poeni su oduzeti prije svega što su se aktivnosti implementirale u nacionalnim parkovima koji nisu prepoznati kao mjesta sa ugroženim zemljištem.	Moguće je ponovno aplicirati sa istim projektom s obzirom da tehnički je bio potpuno zadovoljavajući, u nadi da će biti odabran u nekom narednom pozivu. U koliko je prihvatljivo projektno područje odabrati izvat granica nacionalnog parka, projekat se može drugačije osmisliti.
Digitalizacija monitoring podataka za sve jedinice JPNPCG	Boring Fund	2025	Aplikant	Nije dostavljen	Jače povezivanje sa inovacionim komponentama, proširenje ciljne grupe korisnika i ponovno apliciranje

Naziv projektnog prijedloga	Poziv i donator	Godina apliciranja	Uloga institucije	Razlog neodobravanja (ako je poznat)	Mogućnost unapređenja / ponovnog apliciranja
					na slične pozive u narednom periodu.
<p>Za Botaničku baštu Dulovine aplicirano je na 6 projekata u okviru istog poziva sa temama: Sistem kap po kap; Inventarizacija i plan uređenja; Digitalizacija baze podataka; Nabavka pločica za označavanje biljnih vrsta; Solarni sistem; Turistički mobilijar</p>	<p>Botanical Gardens Conservation International (BGCI)</p>	<p>2025</p>	<p>Aplikant</p>	<p>Budžet za svaku od aplikacije nije bio detaljno razložen zbog nedostupnosti ovih podataka u vremenu aplikacije.</p>	<p>Sredstva za adaptaciju i opremanje botaničke bašte su potraživana kroz više aplikacija i fondova ali potrebe za daljim apliciranjem kod BGCI je i dalje visoka, prije svega što učešćem u ovoj organizaciji se vrši povezivanje sa botaničkim baštama širom svijeta.</p>

6. Koncesijska odobrenja i zakup privremenih objekata

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore (JPNPCG) obratilo se krajem maja 2025. godine nadležnom Ministarstvu inicijativom za pokretanje postupka pribavljanja saglasnosti Vlade Crne Gore za davanje u zakup zemljišta u državnoj svojini na području Nacionalnog parkova „Biogradska gora“, radi postavljanja objekata privremenog karaktera.

S obzirom na to da tokom 2025. godine navedena saglasnost nije dobijena, Javno preduzeće nije bilo u mogućnosti da sprovede proceduru davanja u zakup državnog zemljišta za postavljanje objekata privremenog karaktera, odnosno nije moglo izdavati urbanističko-tehničke uslove za njihovo postavljanje ili građenje, niti zaključivati ugovore o zakupu zemljišta.

7. Naučno- istraživačke aktivnosti

U programskoj 2025. godini na prostoru NP Biogradska gora nijesu sprovedena naučno-istraživačke aktivnosti

U toku 2025. godine JPNPCG je Agenciji za zaštitu životne sredine dostavila mišljenje za obavljanje naučno-obrazovnih istraživanja na teritoriji Parka po zahtjevu:

Mišljenje za biospeološka istraživanja beskičmenjaka iz razreda Collembola, Arachnida i Planaria, kao i reda Diplura. Zahtjev je upućen od strane dr.sc. Marka Lukića, Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb, Hrvatska broj: 05-1304 20.05.2025

8. Finansijska sredstva utrošena za realizaciju programa upravljanja i ostvareni prihodi od naknada za korišćenje dobara

U cilju zaštite i očuvanja prirode, te stvaranja uslova za nesmetano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja prirodnih resursa na području nacionalnih parkova Crne Gore, Javno preduzeće teži da obezbijedi uslove za obavljanje neposredne zaštite i nadzora nad zaštićenim područjima, turističku djelatnost uključujući različite sadržaje sportsko-rekreativnog turizma za posjetioce, te promociju prirodnog bogatstva nacionalnih parkova kao destinacije, i druge poslove u skladu sa zakonom, što bi trebalo da doprinese stvaranju jedinstvene ponude na globalnom turističkom tržištu.

Sredstva koja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore ostvari na godišnjem nivou iz sopstvenih prihoda nisu dovoljna za samostalno funkcionisanje i realizaciju tekućih i programskih aktivnosti, te se programske aktivnosti finansiraju uglavnom subvencijama iz državnog budžeta.

Sredstva za rad preduzeća obezbjeđuju se iz:

- budžeta Crne Gore;

- naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova (što je propisano članom 21 Zakona o nacionalnim parkovima);
- donacija;
- kredita;
- drugih izvora u skladu sa zakonom.

Priprema nacrtu Godišnjeg finansijskog plana vrši se u okviru stručne službe Javnog preduzeća nakon čega slijedi usvajanje plana od strane Upravnog odbora Javnog preduzeća. Izveštavanje o realizaciji finansijskog plana prema Upravnom odboru vrši se kvartalno. Na kraju kalendarske godine vrši se izrada Završnog računa (bilans stanja, bilans uspjeha, statistički aneks, promjene na kapitalu, tok gotovine, napomene uz finansijske izvještaje). Završni račun usvaja Upravni odbor Javnog preduzeća, a predaje se Poreskoj upravi Crne Gore u skladu sa zakonom.

Prihodi

Odlukom o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova definisane su naknade u skladu sa članom 21 Zakona o nacionalnim parkovima, a odnose se na sljedeće:

- ulazak u nacionalni park;
- pružanje usluga posjetiocima (korišćenje vodiča, razgledanje zbirke, korišćenje informativno-edukativnog materijala i dr.);
- ugostiteljske, prodajne, smještajne i infrastrukturne objekte (stalne i privremene);
- iznajmljivanje i/ili korišćenje objekata i prostorija nacionalnog parka;
- korišćenje mineralnih sirovina;
- iznajmljivanje sredstava i opreme za sport i rekreaciju (čamaca, brodova, kajaka, bicikala i dr);
- organizovano posmatranje ptica;
- kampovanje;
- splavarenje i rafting;
- loženje vatre na posebno uređenim mjestima;
- džiping ture;
- parking;
- sportske i kulturne manifestacije;
- korišćenje plaža;
- trafo stanice;
- uspostavljanje zona sanitarne zaštite vodozahvata u sistemima javnog vodosnadbijevanja;
- korišćenje prostora za žičare, uspinjače i ski liftove;
- postavljanje privremenih objekata;
- postavljanje bilborda i reklamnih panoa;
- snimanje igranih i komercijalnih filmova, TV reklama i spotova;
- privredni i sportsko rekreativni ribolov;
- splavarenje i upotrebu plovila u sportsko-rekreativne svrhe;
- korišćenje imena i znaka nacionalnog parka;

- sakupljanje i branje šumskih plodova i gljiva u komercijalne svrhe;
- druge radnje, aktivnosti i djelatnosti u skladu sa zakonom.

U narednoj tabeli prikazani su prihodi NP Biogradska gora ostvareni u toku 2025. godine. Prihodi od naknada za ulazak u Nacionalni park predstavljaju dominantan izvor prihoda, sa učešćem od 86,50% u ukupnim prihodima organizacione jedinice.

Tabela 22: Prihodi NP Biogradska gora ostvareni u toku 2025. godine

Elementi	2025. godina
Prihodi od ulaznica	430.552,49
Prihodi od izdavanja čamaca i kajaka	13.479,39
Prihodi od prodaje suvenira	9.095,86
Prihodi od kampovanja	8.561,06
Prihodi od donacija	10.156,04
Ostali prihodi	25.892,41
UKUPNO (€)	497.737,25

Rashodi

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima, u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća, a odnose se na:

- investiciona ulaganja (izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom);
- troškove tekućeg održavanja opreme, vozila, plovila, objekata i drugih osnovnih sredstava;
- monitoring i praćenje stanja životne sredine;
- ostale poslovne rashode (troškovi struje, vode, telefon, internet, reklama, zakup prostorija, kancelarijski materijal, održavanje higijene i ostali režijski troškovi);
- osnovna sredstva (nabavka opreme, vozila i dr);
- zarade i ostala lična primanja zaposlenih;
- prenesene aktivnosti.

U narednoj tabeli prikazani su rashodi NP Biogradska gora nastali u toku 2025. godine. Radi obavljanja zajedničkih poslova i objedinjenih funkcija svih nacionalnih parkova, na nivou Javnog preduzeća formirane su službe zajedničkih poslova. Kako se aktivnosti ovih službi obavljaju u korist svih nacionalnih parkova, troškovi službi zajedničkih poslova izraženi su u iznosu koji predstavlja učešće NP Biogradska gora u ukupnim troškovima nacionalnih parkova. U cilju sveobuhvatnog prikaza ukupnih rashoda, u tabeli su pripadajući rashodi službi zajedničkih poslova

zasebno prikazani. Više ostvareni rashodi u odnosu na prihode finansirani su dijelom prihodima NP Durmitor, a dijelom subvencijama iz budžeta koje su odobrene u 2025. godini.

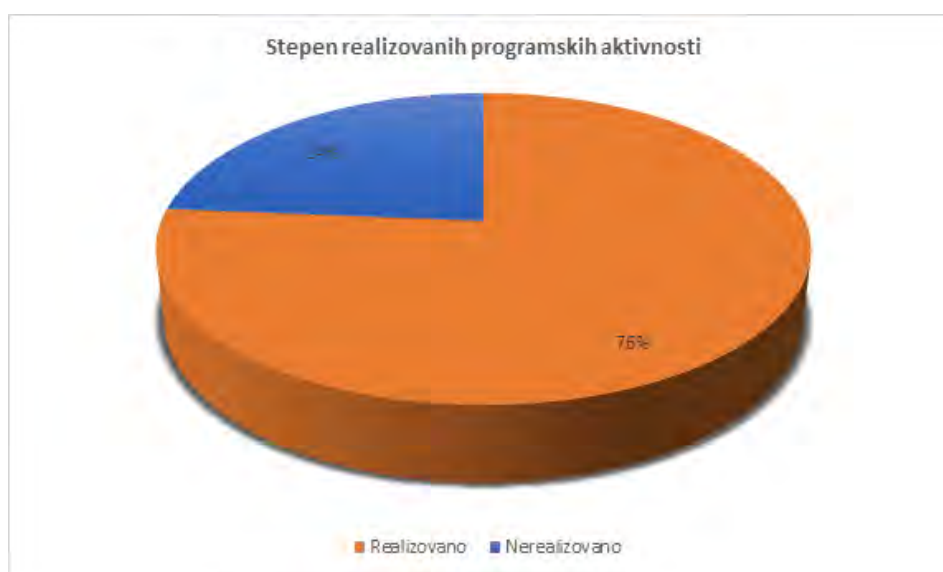
Tabela 23: Rashodi NP Biogradska gora ostvareni u toku 2025. godine

Elementi	2025. godina
Troškovi ljudskih resursa	383.734,01
Pripadajući troškovi ljudskih resursa SZP	156.126,23
Troškovi režija i održavanja objekata, vozila i plovila	85.047,20
Pripadajući troškovi režija i održavanja objekata, vozila i plovila SZP	45.532,93
Programske aktivnosti	22.999,52
Pripadajući troškovi programskih aktivnosti SZP	9.386,98
UKUPNO (€)	702.826,87

9. Završna razmatranja i preporuke

Javno preduzeće za nacionalne parkove je Programom upravljanja NP Biogradska gora za 2025. godinu planiralo 97 aktivnosti od kojih je realizovano 74 aktivnosti dok 23 aktivnosti imaju status nerealizovano.

Stepen realizacije programskih aktivnosti na nivou Nacionalnog parka Biogradska gora je 76%

Grafikon 8: Stepen realizacije programskih aktivnosti u NP Biogradska gora

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 1: *Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta* značajno je doprinijela unapređenju znanja o biodiverzitetu, kao i očuvanju i održivom upravljanju prirodnim vrijednostima Nacionalnog parka Biogradska gora.

Sprovedenjem terenskih istraživanja i desk analiza literaturnih i terenskih podataka istraživanja unaprijeđena je informaciona osnova o flori i fauni Parka, kroz uspostavljanje i kontinuirano ažuriranje baza podataka, čime su obezbijeđeni relevantni podaci o diverzitetu, distribuciji i konzervacijskom statusu vrsta. Poseban doprinos ogleda se u identifikaciji nacionalno i međunarodno značajnih taksona, kao i u izradi distribucionih mapa, što predstavlja važnu osnovu za dalji monitoring i planiranje mjera zaštite.

Uspostavljanje početnog (nultog) stanja za pojedine stanišne tipove, kao i za određene grupe organizama (dnevni leptiri, vodozemci i gmizavci, ptice grabljivice), omogućava dugoročno praćenje promjena u ekosistemima i pravovremeno reagovanje u slučaju negativnih trendova.

Rezultati monitoringa potvrđuju visok stepen očuvanosti i stabilnosti ekosistema Parka, dok je implementacija definisanih mjera upravljanja imala značajan pozitivan uticaj na očuvanje i unapređenje njegovih prirodnih vrijednosti.

Istovremeno, sprovedene mjere upravljanja staništima, uključujući održavanje otvorenih površina i unapređenje ekoloških koridora, koje su sprovedene kroz Forest Connect projekat, doprinijele su očuvanju funkcionalne povezanosti prostora i stvaranju povoljnih uslova za krupne sisare.

Uvođenje novih alata, poput mobilne aplikacije za monitoring ubiranja ljekovitog bilja i gljiva, predstavlja značajan iskorak ka modernizaciji sistema upravljanja i unapređenju kontrole korišćenja prirodnih resursa.

U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak i unapređenje sistematskog monitoringa svih ciljnih grupa organizama i staništa;
- jačanje kadrovskih i tehničkih kapaciteta za istraživanje i praćenje biodiverziteta;
- standardizacija metodologija prikupljanja i obrade podataka;
- dalji razvoj i integracija baza podataka i GIS sistema;
- intenziviranje mjera zaštite osjetljivih i ugroženih vrsta i staništa;
- unapređenje međuinstitucionalne saradnje i razmjene podataka.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 1, kroz unapređenje znanja, očuvanje prirodnih vrijednosti i jačanje osnova za dugoročno održivo upravljanje Nacionalnim parkom.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 2 doprinijela je jačanju identiteta prostora Nacionalnog parka Biogradska gora kroz sistematsko prepoznavanje, valorizaciju i promociju materijalne i nematerijalne kulturne baštine. Sprovedenjem istraživačkih aktivnosti unaprijeđena je baza znanja o tradicionalnim praksama, vještinama i načinima života lokalnog stanovništva, uz identifikaciju i evidentiranje nosilaca nematerijalne baštine, čime su stvoreni preduslovi za njihovu dugoročnu zaštitu i očuvanje. Poseban doprinos ogleda se u inventarizaciji tradicionalnih zanata, naročito drvodjelstva i izrade upotrebni predmeta i suvenira, kao i u dokumentovanju praksi iz domena narodne medicine, uključujući sakupljanje i upotrebu ljekovitog bilja. Ove aktivnosti ne samo da doprinose očuvanju znanja i vještina koje su u riziku od nestajanja, već omogućavaju njihovu integraciju u turističku ponudu Parka, čime se direktno podržava lokalna ekonomija i održivo korišćenje resursa. Organizacijom promotivnih događaja, poput manifestacije „Dani Nacionalnih parkova“, dodatno je unaprijeđena vidljivost kulturnog nasljeđa i ojačana veza između

zaštićenog područja i lokalne zajednice. Prezentacija tradicionalnih proizvoda, zanata i običaja pokazala je visok nivo zainteresovanosti javnosti i potvrdila značaj participativnog pristupa u promociji kulturnih vrijednosti. Takođe, inicijative poput predloga za izdavanje prigodnih poštanskih markica doprinose afirmaciji kulturno-istorijskog nasljeđa na nacionalnom nivou. Učešće u izradi strateških i međunarodnih dokumenata i inicijativa dodatno je osnažilo institucionalni okvir za upravljanje kulturnim nasljeđem, kao i povezivanje sa širim regionalnim i evropskim tokovima u oblasti valorizacije kulturne i prirodne baštine. Posebno je značajno prepoznavanje potencijala sinergije između očuvanja prirode, kulturnog nasljeđa i razvoja kreativnih industrija, što predstavlja osnov za integrisani pristup održivom razvoju.

U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak sistematske identifikacije, dokumentovanja i digitalizacije nematerijalne kulturne baštine;
- jačanje saradnje sa lokalnim zajednicama i nosiocima tradicionalnih znanja;
- razvoj interpretativnih i edukativnih programa zasnovanih na kulturnom nasljeđu;
- unapređenje tržišne valorizacije tradicionalnih proizvoda kroz brendiranje i standardizaciju;
- integracija kulturne baštine u turističke proizvode Parka;
- kao i dalje jačanje međuinstitucionalne i međunarodne saradnje.
- Poseban fokus treba usmjeriti na očuvanje autentičnosti i sprječavanje komercijalizacije koja bi mogla ugroziti izvorne vrijednosti nasljeđa.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 2, kroz očuvanje i promociju kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti, jačanje uloge lokalnih zajednica i unapređenje osnova za održivo upravljanje i interpretaciju kulturnog nasljeđa u okviru Nacionalnog parka Biogradska gora.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 3 doprinijela je značajnom unapređenju edukativne i interpretativne funkcije Nacionalni park Biogradska gora, kao i jačanju njegove prepoznatljivosti kao destinacije održivog i edukativnog turizma. Sprovedenjem raznovrsnih programa za djecu i mlade unaprijeđen je nivo ekološke svijesti i znanja o prirodnim i kulturnim vrijednostima, uz aktivno uključivanje obrazovnih institucija i lokalne zajednice. Poseban doprinos ogleđa se u kontinuiranoj realizaciji edukativnih radionica i obilježavanju značajnih ekoloških datuma, čime je obezbijeđen direktan kontakt djece sa prirodom i omogućeno iskustveno učenje. Razvoj i distribucija edukativnih materijala dodatno su osnažili interpretativni pristup, dok su aktivnosti poput tematskih radionica i terenskih časova doprinijele boljem razumijevanju značaja očuvanja prirode i održivog korišćenja resursa. Unapređenje turističke ponude zasnovane na prirodi ostvareno je kroz organizaciju interpretativnih i promotivnih tura, saradnju sa lokalnim turističkim organizacijama, kao i unapređenje infrastrukture u vidu edukativnih i tematskih staza. Iako su određeni izazovi identifikovani u pogledu nedostatka licenciranih vodiča, preduzete aktivnosti ukazuju na jasan pravac razvoja ponude i povećanje kvaliteta usluga u narednom periodu. Značajan iskorak ostvaren je u oblasti promocije, kroz intenzivnu komunikaciju sa javnošću putem tradicionalnih i digitalnih kanala. Kontinuirano informisanje, razvoj digitalnog sadržaja i rast prisutnosti na društvenim mrežama doprinijeli su povećanju vidljivosti Parka i jačanju njegovog imidža. Posebno se izdvaja uspješna realizacija promotivnih kampanja, saradnja sa relevantnim partnerima, kao i učešće na nacionalnim i međunarodnim događajima, čime je dodatno afirmisana

turistička i edukativna ponuda Parka. Uvođenje savremenih alata za promociju, poput QR kodova za kupovinu ulaznica i unapređenje veb prezentacije, predstavlja važan korak ka digitalizaciji i modernizaciji upravljanja posjetiocima. Istovremeno, kontinuirana saradnja sa medijima i partnerima doprinijela je transparentnosti rada i izgradnji povjerenja javnosti.

U narednom periodu preporučuje se:

- dalji razvoj i diversifikacija edukativnih programa za različite ciljne grupe;
- jačanje interpretativnih kapaciteta kroz obuku i angažovanje licenciranih vodiča;
- unapređenje i standardizacija interpretativne infrastrukture; integracija digitalnih alata u edukaciju i promociju;
- razvoj održivih turističkih proizvoda zasnovanih na prirodi i kulturnom nasljeđu; kao i intenziviranje saradnje sa lokalnim zajednicama i turističkim sektorom.
- Poseban fokus treba usmjeriti na upravljanje posjećivanjem u skladu sa principima održivosti, kako bi se očuvale ključne prirodne i kulturne vrijednosti Parka.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 3, kroz unapređenje edukacije i interpretacije, razvoj održivog turizma i jačanje promocije, čime su postavljeni čvrsti temelji za dalji razvoj Nacionalni park Biogradska gora kao prepoznatljive destinacije prirodnog i edukativnog turizma.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 4 doprinijela je unapređenju funkcionalnosti, bezbjednosti i atraktivnosti Nacionalni park Biogradska gora kao destinacije aktivnog turizma. Kroz unapređenje turističke infrastrukture, uključujući obnovu mobilijara, postavljanje i modernizaciju informativno-edukativnih tabli, kao i unapređenje signalizacije, značajno je poboljšan kvalitet boravka posjetilaca i njihova informisanost o pravilima ponašanja i prirodnim vrijednostima Parka. Poseban doprinos ogleda se u razvoju i označavanju novih biciklističkih staza, kao i u unapređenju saradnje sa planinarskim i biciklističkim organizacijama, čime su stvoreni preduslovi za održivo upravljanje mrežom staza i dalje unapređenje ponude aktivnog odmora. Istovremeno, sprovedene aktivnosti ukazuju na potrebu kontinuiteta u investiranju u infrastrukturu, s obzirom na to da određene planirane mjere nijesu realizovane usljed finansijskih, imovinsko-pravnih i proceduralnih ograničenja. Unapređenje turističke ponude zasnovane na rekreaciji ostvareno je kroz revitalizaciju postojećih sadržaja, poput vožnje čamcima i kajakom, kao i kroz razvoj novih ili unaprijeđenih proizvoda, uključujući stazu za boso hodanje i interpretativne sadržaje vezane za divlje vrste. Organizacija promotivno-interpretativnih obilazaka i saradnja sa lokalnim turističkim organizacijama dodatno su doprinijeli diversifikaciji ponude i povećanju atraktivnosti Parka za različite ciljne grupe posjetilaca. Uspostavljen je i unaprijeđen sistem upravljanja posjetiocima kroz kontinuirano prikupljanje i analizu podataka o njihovim potrebama, navikama i očekivanjima. Rezultati ukazuju na dominantno interesovanje za aktivnosti u prirodi, poput pješaćenja i boravka na vodi, kao i na značaj digitalnih kanala u donošenju odluka o posjeti. Ovi podaci predstavljaju važnu osnovu za dalje planiranje turističke ponude i upravljanje posjećivanjem u skladu sa principima održivosti.

U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak ulaganja u turističku infrastrukturu, uz prioritetno rješavanje ključnih ulaznih tačaka i signalizacije;
- unapređenje pristupačnosti, uključujući infrastrukturu za osobe sa invaliditetom;

- jačanje kapaciteta za razvoj i održavanje staza;
- rješavanje imovinsko-pravnih pitanja koja ograničavaju realizaciju infrastrukturnih projekata;
- razvoj novih turističkih proizvoda zasnovanih na aktivnom odmoru; kao i unapređenje sistema upravljanja posjetiocima kroz digitalne alate i monitoring nosivog kapaciteta.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 4, kroz unapređenje infrastrukture, razvoj turističke ponude i uspostavljanje osnova za održivo upravljanje posjećivanjem, čime se dodatno pozicionira Nacionalni park Biogradska gora kao atraktivna destinacija za aktivni odmor u prirodi.

U okviru Strateške oblasti 5 u izvještajnom periodu ostvareni su značajni rezultati u oblasti saradnje sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama, institucijama i lokalnim zajednicama. NP Biogradska gora je prepoznat kao pouzdan partner, što se ogleda u povećanom broju zajedničkih inicijativa, projekata i projektnih aplikacija, kao i u intenziviranju saradnje sa relevantnim međunarodnim organizacijama.

Projekat ForestConnect je u Nacionalni park Biogradska gora unaprijedio znanja i metode upravljanja krupnim zvijerima i njihovim staništima u kontekstu klimatskih promjena. Razvijene su metode za oporavak staništa nakon požara i dejstva potkornjaka, unaprijeđena otpornost staništa i dostupnost hrane, čime se doprinosi smanjenju konflikata između lokalnih zajednica i divljih životinja, kao i unaprijeđene metode monitoringa. Rezultati projekta uključuju i akcione planove i smjernice za buduće upravljanje, u skladu sa međunarodnim standardima.

U oblasti zaštite i očuvanja prirode, projekat „Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite“ doprinio je jačanju kapaciteta za nadzor i kontrolu na terenu. Nabavkom savremene opreme unaprijeđeno je praćenje stanja biodiverziteta i efikasnije evidentiranje nepravilnosti, dok je kroz obuku zaposlenih osigurana njena pravilna primjena.

Projekat „Uspostavljanje sistema ranog otkrivanja i blagovremenog suzbijanja šumskih požara u NP Biogradska gora“, finansiran od strane MUP-a – Fonda za zaštitu i spasavanje, doprinio je unapređenju sistema zaštite i povećanju bezbjednosti prirodnih resursa u Nacionalni park Biogradska gora. Nabavkom savremene opreme i sprovedenim obukama ojačani su kapaciteti Službe zaštite za pravovremeno reagovanje i efikasno djelovanje u slučaju požara. Time je smanjen rizik od šteta po ekosisteme i lokalne zajednice.

Poseban iskorak ostvaren je kroz uključivanje u međunarodne projekte i inicijative, koje su omogućile razmjenu znanja, unapređenje upravljačkih praksi i jačanje institucionalnih kapaciteta. Takođe, saradnja sa lokalnim zajednicama dodatno je osnažena kroz zajedničke aktivnosti, čime se doprinosi boljoj integraciji zaštite prirode i lokalnog razvoja.

Istovremeno, kontinuirana saradnja sa različitim partnerima doprinijela je većoj vidljivosti nacionalnih parkova na nacionalnom i međunarodnom nivou, kao i njihovom pozicioniranju u okviru relevantnih mreža i inicijativa.

Međutim, i dalje postoji potreba za daljim unapređenjem koordinacije i sistematičnijim pristupom razvoju partnerstava, kako bi se u potpunosti iskoristili potencijali saradnje, posebno u kontekstu povlačenja sredstava iz međunarodnih fondova i jačanja uloge lokalnih zajednica u procesima upravljanja.

U narednom periodu preporučuje se:

- nastaviti i intenzivirati saradnju sa međunarodnim organizacijama kroz aktivno učešće u projektima i inicijativama.
- jačati partnerstva sa nacionalnim institucijama u cilju koordinisanog djelovanja i efikasnijeg upravljanja zaštićenim područjima.
- unaprijediti uključivanje lokalnih zajednica kroz participativne modele saradnje i zajedničke razvojne inicijative.
- povećati kapacitete za pripremu i implementaciju međunarodnih projekata, posebno u dijelu pristupa fondovima EU i drugim donatorskim programima.
- razvijati mehanizme za sistemsko praćenje i evaluaciju saradnje i njenih efekata.

Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim partnerima predstavlja ključan segment daljeg razvoja i unapređenja upravljanja nacionalnim parkovima. Njeno kontinuirano jačanje doprinosi ne samo unapređenju zaštite prirodnih vrijednosti, već i razvoju održivih modela upravljanja, jačanju kapaciteta i boljoj integraciji parkova u šire društvene i međunarodne tokove.

Analizom realizacije programskih aktivnosti utvrđeno je da dio planiranih aktivnosti nije sproveden u izvještajnom periodu, prvenstveno uslijed objektivnih okolnosti administrativne, finansijske i kadrovske prirode: ne realizacija aktivnosti koje se odnose na analizu i mapiranje staništa pod pritiskom ubiranja divlje flore posljedica je kašnjenja u sprovođenju prethodnih aktivnosti iz Plana upravljanja (2021–2025), na koje se ova aktivnost neposredno nadovezuje, čime nijesu stvoreni metodološki i podaci potrebni preduslovi za njenu punu realizaciju; aktivnosti monitoringa i kartiranja vrsta iz porodice kuna nijesu realizovane planiranom dinamikom uslijed ograničenih kadrovskih kapaciteta (dugotrajno odsustvo jedinog stručnog saradnika i kratkotrajni angažman dodatnog saradnika), kao i prioritnog angažovanja saradnika na izradi planskih dokumenata; dio terenskih aktivnosti sproveden je bez standardizovane metodologije, te prikupljeni podaci nijesu bili adekvatni za stručnu analizu; u oblasti zaštite prirodne i kulturne baštine, pojedine aktivnosti nijesu realizovane zbog nedostatka opredjeljenih finansijskih sredstava (konzervacione mjere za mmljka, informativne table); nepostojanja sistematizovanog radnog mjesta za oblast materijalne kulturne baštine i ne angažovanja eksternog stručnog lica, kao i zbog stručne procjene da nijedan element nematerijalnog nasljeđa u izvještajnom periodu nije ispunjavao kriterijume za pokretanje postupka zaštite; aktivnosti u oblasti unapređenja turističke infrastrukture nijesu realizovane uglavnom uslijed neriješenih imovinsko-pravnih odnosa (ne dobijanje saglasnosti Opštine i privatnih vlasnika), nedostatka budžetskih sredstava ili izostanka adekvatnih EU i drugih poziva za obezbjeđivanje finansiranja (studija prihvatnih kapaciteta, rekonstrukcija mrijestilišta). U pojedinim slučajevima statusa aktivnosti su djelimično realizovane (nadstrešnice), dok je od izgradnje osmatračnice odustalo iz bezbjednosnih razloga, u skladu sa procjenom rizika; u dijelu koji se odnosi na uspostavljanje geografskog sertifikata porijekla za lokalne proizvode, ostvaren je inicijalni iskorak upisom žiga u registar, nastavak aktivnosti u narednom planskom period.

Ukupno posmatrano, nerealizovane aktivnosti nijesu rezultat sistemskog izostanka rada, već dominantno posljedica ograničenih finansijskih i stručnih kapaciteta, administrativnih procedura, imovinsko-pravnih pitanja, zavisnosti od eksternih izvora finansiranja i stručnih procjena zasnovanih na principima bezbjednosti i zaštite prirode. U narednom periodu planira se intenziviranje aktivnosti na stvaranju neophodnih preduslova za njihovu realizaciju.

U narednoj godini potrebno je:

- Uspostavljanje integrisanog sistema održive mobilnosti u Nacionalnom parku Biogradska gora
- Angažovati stručne saradnike za: floru i vegetaciju, faunu beskičmenjaka i faunu sisara, u cilju jačanja stručnog kapaciteta Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
- Završiti potrebne dozvole za nesmetanu nabavku i nošenje vatrenog oružja za službu zaštite u okviru svojih ovlašćenja shodno zakonu o zaštiti lica i imovine.
- Izvršiti rekonstrukciju staze oko Biogradskog jezera
- Inicirati kod Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede vraćanje zaštitne zone oko granice Nacionalnog parka
- Izvršiti obilježavanje granica Parka
- Inicirati zabranu sportskog ribolova na vodama Biogradskog jezera uvesti flay fishing, promovisati ovaj vid ribolova na rijeci Tari kojom gazduje NP.
- Raditi na nastavku projekta rehabilitacije Biogradskog jezera
- Postavljanje kontrolno naplatnog punkta na Suvodolu (ulaz iz pravca Berana)
- Izvršiti adaptaciju/rekonstrukciju objekta Mrestilišta koji je oštećen uslijed snježnih padavina početkom oktobra mjeseca.
- Riješiti problem sa zapuštenim bungalovima od strane zakupca istih.

10. Tabelarni prikaz ciljeva i aktivnosti Programa

STRATEŠKA OBLAST 1: ISTRAŽIVANJE, PRAĆENJE, OBNOVA I UNAPREĐENJE EKOSISTEMA, STANIŠTA I VRSTA	
Cilj 1.1.	Unapređenje informacione baze podataka o flori Nacionalnog parka kroz literaturni i terenski rad, softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika
Indikator cilja: Funkcionalna baza podataka o flori unaprijeđena (kvalitativno i kvantitativno) sa brojem novih unosa u odnosu na prethodni planski period	
Aktivnost 1.1.4	Izvršiti analizu literaturnih i terenskih podataka unijetih u bazu
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o analizi i reviziji podataka o flori sa akcentom na prioritetne vrste</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se analiza literaturnih i terenskih podataka, koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivali, i time obezbijediti podaci značajni za sagledavanje stanja florističkog diverziteta NP Biogradska gora, po osnovu brojnosti, zastupljenosti, distribucije, konzervacijskog statusa, sa akcentom na nacionalno značajne vrste (endemi, zakonom zaštićene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (IUCN Crvene liste, Bernska konvencija, EU Habitat direktiva, IPA, CITES). Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 1.1.5	Uraditi karte distribucije za prioritetne vrste
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj mapa distribucije prioritetnih vrsta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Primjenom Qgis i Google earth programa izradiće se mape distribucije za odabrane rijetke taksone, od nacionalnog i/ili međunarodnog značaja. Prioritet 2
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	<i>0,00€</i>
Cilj 1.2	Utvrđeno nulto stanje alkalnih i prelaznih tresava-potencijalnih NATURA 2000 staništa
Indikator cilja: Broj kartiranih potencijalnih NATURA 2000 staništa i definisano stanje dijagnostičkih vrsta	

Aktivnost 1.2.1	Kartirati stanišni tip 7230 Alkalne tresave
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Urađene mape distribucije za stanišni tip 7230</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Identifikacija staništa će se raditi u skladu sa Priručnikom za identifikaciju tipova staništa Crne Gore od značaja za Evropsku Uniju. Biće određene: dijagnostičke vrste, njihova pokrovnost, pratilice i reprezentativnost. Dobiće se podaci za monitoring i prema potrebi sprovoditi mjere za sprječavanje vegetacijske sukcesije. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	<i>135,00€ Budžet CG</i>
Aktivnost 1.2.2	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu 7230
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju dijagnostičkih vrsta za stanišni tip 7230</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Na osnovu rezultata monitoringa uradiće se analiza stanja. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Tereni će se realizovati u sklopu aktivnosti 1.2.1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 1.2.4	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu 7140
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju dijagnostičkih vrsta za stanišni tip 7140</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Na osnovu rezultata monitoringa uradiće se analiza stanja. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	<i>64,85€ Budžet CG</i>
Cilj 1.3	Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe
Indikator cilja: Broj evidentiranih kontrolisanih kontrola kroz mobilnu aplikaciju	
Aktivnost 1.3.3	Kontrolisati stanje na terenu i unositi terenske podatke u

	bazu podataka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj izvršenih kontrola. Broj terenskih podataka unijetih u bazu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Svi podaci koji se odnose na ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe, dobijeni radom nadzornika na terenu, korišćenjem mobilne aplikacije, biće unijeti u Exel bazu podataka. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Mobilna aplikacija je izrađena, ali nije izvršena obuka nadzornika i stručnog saradnika za korišćenje mobilne aplikacije. Aktivnost je prebačena za 2026.godinu.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 1.3.4	Izvršiti analizu stanja i mapirati staništa na kojima je vršeno ubiranje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju sa mapom staništa koja su pod pritiskom</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se analiza podataka sa terena, unijetih u Exel bazu, i mapirati staništa koja su pod pritiskom ubiranja divlje flore u komercijalne svrhe. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnosti 1.3.1., 1.3.2. i 1.3.3.iz PU NP Biogradska gora 2021.-2025.godina, na koje se nadovezuje ova aktivnost, nijesu realizovane u predviđenom planskom periodu, već se sa njihovom realizacijom kasnilo.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	<i>0,00€</i>
Cilj 1.4	Očuvani šumski ekosistemi
Indikator cilja: Šumski ekosistemi bez negativnih pritisaka	
Aktivnost 1.4.1	Sprovesti sanitarno-higijenske aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina doznačene drvne mase u šumskim ekosistemima</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju adekvatne zaštite, održavanja i unapređenja šumskih ekosistema izvršiće se uklanjanje određenih stabala prema sljedećim kriterijima: - Stabala sa izrazitim simptomima zaraze, - Izvaljenih i suvih stabala, oštećenih snjegolomom i vjetrolomom, - Stabala koja nemaju mogućnost daljeg razvoja, - Stabala koja ugrožavaju prolaz posjetilaca kroz Park i predstavljaju opasnost za materijalnu imovinu u okruženju. Ove aktivnosti će se sprovesti u saradnji sa Službom zaštite, na osnovu njihovog terenskog izveštaja. Nakon toga će stručna služba izvršiti provjeru stanja i preduzeti dalje mjere. Sječa i

	transport drvnih sortimenata će se realizovati u skladu sa Zakonom o šumama (Sl. list CG broj 47/15) i internim aktima JPNPCG. Prioritet 3
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	252,35€ Budžet CG
Aktivnost 1.4.2	Vršiti preventivnu zaštitu šumskih ekosistema od požara i izgraditi protiv-požarne stanice
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena nabavka protiv požarne opreme u skladu sa Planom zaštite i spašavanja Izgrađene tri protiv-požarne stanice</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Radi unapređenja preventivnih mjera zaštite i efikasnog reagovanja, planira se nabavka potrebne opreme, instalacija potrebne infrastrukture te implementacija distancionog praćenja požara uz korišćenje portala FIRMS i GIS tehnologije. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Planirana aktivnost nije realizovana uslijed nedostatka finansijskih sredstava, koja su planirana u vidu donacija. Shodno tome, nije pokrenut postupak javne nabavke potrebne opreme niti su preduzimate mjere u vezi sa sprovođenjem tenderske procedure.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Aktivnost 1.4.3	Izraditi interaktivnu bazu podataka o stanju šumskih ekosistema
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj unijetih podataka u bazu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se skladištenje vektorizovanih terenskih podataka. u formirani prostornu bazu podataka (GIS). Upoređivanjem i preklapanjem ovih podataka omogućiće se efikasnije donošenje odluka u svrhu zaštite i unapređenja stanja šumskih ekosistema. Prioritet 3
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Aktivnost 1.4.4	Pratiti zdravstveno stanje šumskih ekosistema na odabranim bioindikatorskim tačkama
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenom monitoringu na mreži bioindikacijskih tačaka</i>

Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiče se praćenje dekolorizacije i defolijacije asimilacionih organa šumskih vrsta. Takođe, po potrebi na lokacijama koja su degradirana od vjetrolova, snjegoloma ili požara vršiče se praćenje brojnosti populacije potkornjaka postavljanjem feromonskih klopki. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	145,50€ Budžet CG
Cilj 1.5	Utvrđeno nultu stanje dnevnih leptira
Indikator cilja: Ček lista dnevnih leptira na području Parka	
Aktivnost 1.5.1.	Istražiti i dopuniti literaturne podatke o fauni Lepidoptera
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj unesenih podataka u bazi</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literaturnih podataka o prisutnosti Lepidoptera, kao i dopunjavanje liste monitoringom. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Aktivnost 1.5.2	Odrediti nultu stanje dnevnih leptira na području Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o nultom stanju dnevnih leptira</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju određivanja nultog stanja dnevnih leptira na području Parka, sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	134,00€ Budžet CG
Cilj 1.6	Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca
Indikator cilja: Ček lista vodozemaca i gmizavaca na području Parka	
Aktivnost 1.6.1	Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni vodozemaca i gmizavaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj unesenih podataka u bazi</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune vodozemaca i gmizavaca. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Aktivnost 1.6.2	Odrediti distribuciju vodozemaca i gmizavaca na području Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o nultom stanju</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju inventarizacije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	122,40€ Budžet CG
Cilj 1.7	Istraživanje i očuvanje populacije mrmoljaka na području Parka
<i>Indikator cilja: Utvrđen broj lokaliteta, ocjena stanja i konzervacijske mjere za mrmoljke</i>	
Aktivnost 1.7.1	Monitoring stanja mrmoljaka u jezeru i okolnim barama
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju i distribuciji mrmoljaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Evidentirati će se stanje mrmoljaka u okolnim barama i u Biogradskom jezeru. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	90,00€ Budžet CG
Aktivnost 1.7.2	Primijeniti odabrane konzervacione metode koje će imati pozitivne impakte na populaciju mrmoljaka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Eliminirani negativni uticaji na populaciju mrmoljaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se edukativne table o važnosti ovih organizama Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Planom javnih nabavki nijesu obezbijeđena finansijska sredstva
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ Budžet CG
Cilj 1.8	Utvrđeno kvantitativno i kvalitativno stanje vrsta ptica grabljivica
<i>Indikator cilja: Izrađena lista vrsta ptica grabljivica i njihova brojnost u Parku</i>	
Aktivnost 1.8.1	Generisati literaturne i terenske podatke o prisutnosti i stanju

	ptica grabljivica
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Baza podataka o prisutnosti dnevnih i noćnih grabljivica na teritoriji Parka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kontinuirano prikupljanje literalnih i terenskih podataka i unošenje istih u bazu. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Aktivnost 1.8.2	Vršiti monitoring najznačajnijih vrsta grabljivica
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenom monitoringu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Evidentiraće se stanje dnevnih i noćnih grabljivica na području Parka. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	150,00€ <i>Budžet CG</i>
Cilj 1.9	Očuvane populacije slijepih miševa
<i>Indikator cilja: Broj Istraženih objekata važnih za očuvanje kolonija slijepih miševa i sprovedene mjere zaštite ugroženih kolonija</i>	
Aktivnost 1.9.2.	Istražiti rasprostranjenost i utvrditi važna područja za očuvanje slijepih miševa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađene mape distribucije vrsta i njihovih skloništa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovešće se terenska istraživanja u cilju prikupljanja informacija o prisutnosti vrsta slijepih miševa. Na osnovu prethodno prikupljenih podataka izradiće se mape distribucije. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	223,20€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 1.9.3.	Utvrditi faktore ugrožavanja i po potrebi sprovesti mjere očuvanja kolonija slijepih miševa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Definisani faktori ugrožavanja i broj zaštićenih skloništa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu prethodno prikupljenih podataka definisaće se faktori ugrožavanja najznačajnijih skloništa i shodno tome sprovesti mjere očuvanja istih. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Cilj 1.10	Utvrđeno stanje vrsta iz porodice kuna
Indikator cilja: Izrađena lista prisutnih vrsta sa mapom distribucije i ocjenom stanja populacija	
Aktivnost 1.10.2	Monitoring stanje vrsta iz porodice kuna
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj monitoringa o stanju vrsta iz porodice kuna</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovešće se terenska istraživanja za potrebe dobijanja podataka o prisutnosti i aktivnosti vrsta iz porodice kuna. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana planiranom dinamikom uslijed ograničenih kadrovskih kapaciteta, imajući u vidu da je jedini stručni saradnik za predmetnu oblast bio odsutan sa rada približno šest mjeseci zbog bolovanja, dok je dodatni stručni saradnik za ovu oblast bio angažovan samo mjesec dana. Preostali dio godine bio je u značajnoj mjeri posvećen izradi novih planskih dokumenata, što je dodatno ograničilo mogućnost sprovođenja terenskih aktivnosti. Dio aktivnosti koji je realizovan je od strane nadzornika koji su postavljali kamere, ali bez jasne metodologije te ti podaci nijesu bili kvalitetni za stručnu analizu već samo za promotivne svrhe.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	324,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 1.10.3.	Izvršiti kartiranje potencijalnih staništa porodica kuna
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađene mape distribucije potencijalnih staništa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu prethodno prikupljenih podataka izradiće se mape distribucije vrsta iz porodice kuna. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana planiranom dinamikom uslijed ograničenih kadrovskih kapaciteta, imajući u vidu da je jedini stručni saradnik za predmetnu oblast bio odsutan sa rada približno šest mjeseci zbog bolovanja, dok je dodatni stručni saradnik za ovu oblast bio angažovan samo mjesec dana. Preostali dio godine bio je u značajnoj mjeri posvećen izradi novih planskih dokumenata, što je dodatno ograničilo mogućnost sprovođenja terenskih aktivnosti. Dio aktivnosti koji je realizovan je od strane nadzornika koji su postavljali kamere, ali bez jasne metodologije te ti podaci nijesu bili kvalitetni za stručnu analizu već samo za promotivne svrhe.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€

<i>izvori finansiranja</i>	
Cilj 1.11	Utvrđeni koridori krupnih sisara
Indikator cilja: Identifikovani koridori za krupne sisare na prostoru Parka sa mapom distribucije	
Aktivnost 1.11.4.	Sprovesti monitoring krupnih sisara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenom monitoringu i mapirani koridori</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršice se terenska istraživanja u cilju potvrđivanja prisustva krupnih sisara upotrebom kamera-zamki. Dodatno će se kroz projekat Forest Connect utvrditi koridori koji će se kasnije i mapirati. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	360,00€ Budžet CG
Cilj 1.12	Obezbijedena prihrana za krupne sisare tokom zimskih mjeseci
Indikator cilja: Uspostavljena funkcionalna hranilišta	
Aktivnost 1.12.1	Vršiti prihranu krupnih sisara tokom zimskih mjeseci na hranilištima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina utrošene hrane i soli</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršice se prihrana krupnih sisara u zimskom periodu, shodno smjernicama Uprave za fitosanitarne poslove i veterinu
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite
Napomena	Aktivnost će se realizovati ukoliko Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove procjeni da je prihrana bezbjedna (prihrana je na apel Uprave trenutno obustavljena zbog rizika širenja afričke svinjske kuge).
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	400,00€ Budžet CG
Cilj 1.13	Očuvan ekološki kvalitet vode Biogradskog jezera
Indikator cilja: Ekološki kvalitet vode je na zadovoljavajućem nivou na osnovu Okvirne direktive o vodama	
Aktivnost 1.13.1	Ispitivanje kvaliteta vode Biogradskog jezera
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o kvalitetu vode</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju i Upravom za vode, vršice se monitoring hidroloških objekata u skladu sa važećom Zakonskom regulativom. Prioritet 2
Odgovornost	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, Uprava za vode, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka

Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
STRATEŠKA OBLAST 2: OČUVANJE, UNAPREĐENJE I PROMOCIJA KULTURNO-ISTORIJSKIH I ETNOGRAFSKIH VRIJEDNOSTI I POTENCIJALA	
Cilj 2.2	Prezentacija materijalne kulturne baštine Parka
Indikator cilja: Broj promovisanih i prezentovanih elemenata materijalne kulturna baština Parka	
Aktivnost 2.2.1	Prikupljati stariju foto građu i umjetničke slike akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj digitalizovanih elemenata</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se starija foto građa i umjetničke slike akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi. Prioritet 3
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovala ova programska aktivnost.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije angažovano stručno lice iz oblasti materijalne kulturne baštine
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ Budžet CG
Cilj 2.3	Zaštita i prezentacija nematerijalne kulturne baštine
Indikator cilja: Broj zaštićenih, valorizovanih i promovisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine	
Aktivnost 2.3.1	Inventarisati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj popisa elemenata nematerijalne kulturne baštine</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se proces koji podrazumijeva evidenciju i dokumentaciju najznačajnijih elemenata nematerijalne kulturne baštine, kao najreprezentativnijih aspekata nacionalnog identiteta. Prioritet1
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	72,00€ Budžet CG
Aktivnost 2.3.2	Prikupiti podatke od nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se podaci od pojedinaca direktno na terenu koji su posljednji nosioci i čuvari običajne prakse, znanja i vještina, kroz kontinuitet prenošenja ovih kulturnih obrazaca s ciljem da se obezbjedi efikasnija promocija NKN kroz jačanje svijesti o njegovom značaju

Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	80,00€ Budžet CG
Aktivnost 2.3.3	Popunjavati upitnike za identifikaciju elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj popunjenih upitnika</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršice se popunjavanje obrazaca u vidu Upitnika za svaki evidentirani element NKN
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam ukoliko bude potrebe prevoz do institucija koje čuvaju ovu građu
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Aktivnost 2.3.4	Inicirati ka Upravi za zaštitu kulturnih dobara uspostavljanje zaštite, na osnovu istraživačkih nalaza, zaštitu nematerijalnog kulturnog dobra
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i broj zaštićenih elemenata nematerijalnog kulturnog dobra</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Relevantnim institucijama uputiće se inicijativa za uspostavljanje zaštite elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa dobra, na osnovu istraživačkih nalaza, osobenosti i značaja koje ima to nematerijalno dobro. Prioritet 2
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Na osnovu stručne procjene, nijedan element nije iniciran za upis u Registar zaštite, jer nije imao značaj i vrijednost kojoj podliježe ovaj vid zaštite
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ Budžet CG
Aktivnost 2.3.5	Organizovati manifestacije i tematske sajmove koji se oslanjaju na etnografsko nasljeđe
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih manifestacija i tematskih sajмова</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Unaprijediti NKN kroz osmišljavanje i realizovanje manifestacija od posebnog značaja za Park, kao i sajмова i izložbi i kulturno-umjetničkih programa Prioritet 2
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	460,00€ Budžet CG
Aktivnost 2.3.6	Učestvovati u projektima zaštite i valorizacije nematerijalne kulturne baštine pod pokroviteljstvom relevantnih institucija

	(Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj realizovanih projekata</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa usvojenim programskim aktivnostima institucija iz oblasti kulturnog nasljeđa iniciraće se projektne aktivnosti na zaštiti i valorizaciji nematerijalne kulturne baštine
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Institucije iz oblasti zaštite kulturnog nasljeđa, Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.
Napomena	Troškovi realizacije zavise od projektnog zadatka drugih institucija, zato su u troškovima realizacije stavljeni samo troškovi terenskih izlazaka.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	<i>170,00€ Budžet CG</i>
Aktivnost 2.3.7	Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje „Dana evropske baštine”
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Realizovan program „Dani evropske baštine“</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje „Dana evropske baštine”, konkretno u ovom Parku, ukoliko bude korespondiralo sa zadatom temom. Prioritet 2
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Ministarstvo kulture i medija
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Prema stručnoj procjeni za ovu godinu odlučeno da se Dani evropske baštine organizuju u NP Prokletije, što je i realizovano .
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	<i>0,00€ Budžet CG</i>
STRATEŠKA OBLAST 3: EDUKACIJA, INTERPRETACIJA I PROMOCIJA PRIRODNIH I KULTURNIH VRIJEDNOSTI PARKA	
Cilj 3.1	Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija
Indikator cilja: Procenat školske populacije, posjetilaca i lokalnog stanovništva koji su kvalitetno edukovani o vrijednostima Parka je povećan za 15% u odnosu na prethodni period	
Aktivnost 3.1.1	U saradnji sa osnovnim školama sprovesti postojeće edukativne programe
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih radionica sprovedenih po edukativnom programu. Broj učenika koji su prošli kroz edukativni program</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Osnovnim školama i nadležnim Ministarstvom sprovođiće se edukativni program „Obradujmo prirodu” Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	86,40€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 3.1.2	U skladu sa nastavnim programima osmisлити edukativne materijale
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj izrađenih edukativnih materijala</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Štampa pripremljenog edukativnog materijala (flora, fauna, kulturno-istorijsko nasljeđe). Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Napomena	Aktivnost je realizovana kroz saradnju sa OEBS-om
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	258,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 3.1.3	U saradnji sa zainteresovanim stranama obilježiti značajne ekološke datume
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj obilježenih ekoloških datuma</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Osmisliće se i organizovati interaktivne tematske radionice u cilju obilježavanja važnih datuma i to: 22. mart Svjetski dan voda 22. april Dan planete Zemlje 9. maj Međunarodni dan ptica 22. maj Svjetski dan zaštite biodiverziteta 5. jun Svjetski dan zaštite životne sredine 31. jul Svjetski dan nadzornika 14. septembar Svjetski dan Prašuma 26. septembar Dan čistih planina 4. oktobar Svjetski dan zaštite životinja Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO Kolašin, TO Mojkovac i TO Berane
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	100,80€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 3.1.4	U saradnji sa TO osmisлити i sprovesti ciljne interpretativne programe obilaska Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Osmišljeni interpretativni programi Parka. Broj sprovedenih obilazaka</i>
Opis aktivnosti i njen	U saradnji sa TO Mojkovac sprovedeće se program obilaska

prioritet	Šiškog jezera i sa TO Kolašin nastaviće se program obilaska Pešića jezera. Prioritet 1
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam, TO Kolašin, TO Mojkovac i TO Berane
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	92,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 3.1.5	Održavati i unaprijediti postojeće edukativne i tematske staze
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju mobilijara na stazama. Količina mobilijara koja je obnovljena</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na eventualno oštećenim tablama izvršiće se popravka i zamjena folija na tablama, a u slučaju potrebe nabavka novih tabli. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, Planinarski savez Crne Gore
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	1015,20€ <i>Budžet CG</i>
Cilj 3.2	Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou
Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode	
Aktivnost 3.2.1	Sprovesti PR kampanje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj sprovedenih PR kampanja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju promocije prirodnih i kulturnih vrijednosti i turističke ponude, sprovodiće se PR aktivnosti, promovisaće se najznačajniji ekološki datumi, manifestacije, događaji i aktivnosti od značaja za upravljanjem zaštićenog područja. Promocija ukupnih aktivnosti realizovaće se u saradnji sa medijima, objavljivanjem informacija i fotografija na sajtu (www.nparkovi.me) i društvenim mrežama (Instagram, Facebook, Youtube). Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JNPCG
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	588,90€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 3.2.2	Učestvovati na turističkim sajmovima

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj međunarodnih i nacionalnih turističkih sajмова na kojima je JPNPCG uzelo učešće</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uzeće se učešće na lokalnim, regionalnim i međunarodnim sajmovima turizma koji su od značaja za promovisanje održivog turizma u zaštićenim područjima. Prioritet 1
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	216,72€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 3.2.3	Organizovati manifestacije i događaje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih manifestacija i događaja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se događaji sa ciljem promocije i prezentacije prirodne, kulturno-istorijske vrijednosti, etnografske baštine i turističke ponude Parka. Podržaće se manifestacije Bjelasica ultratrail, Korifej teatar, Tango kamp, Etno kamp i sportske igre. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Napomena	Podrška manifestacijama kroz oslobađanje od kupovine ulaznice za učesnike
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	576,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 3.2.4	Izraditi i štampati promotivni materijal
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina izrađenog promotivnog materijala</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izrada i štampa promotivnog i korporativnog materijala sa logom i motivima NP Biogradska gora. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	581,27€ <i>Budžet CG</i>
<i>Napomena</i>	Iznos od 117,10€ su sredstva obezbijedena preko projekta „Eco Dali” - Evropski dan parkova

STRATEŠKA OBLAST 4: TURIZAM ZASNOVAN NA AKTIVNOM ODMORU U PRIRODI

Cilj 4.1	Unaprijeđena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka
Indikator cilja: Broj uređenih, adaptiranih i novoizgrađenih elemenata posjetilačke infrastrukture	
Aktivnost 4.1.2	Urediti glavni ulaz u Park
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen glavni ulaz u park</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uradiće se Idejno rješenje sa predmjerom i predračunom glavnog ulaza u Park na ulaznom punktu Kraljevo kolo. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka; Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Realizacija aktivnosti je planirana u 2022. i 2023. godini. Kako do realizacije iste nije došlo, aktivnost je prenesena za programsku 2025. godinu.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nijesu stvoreni preduslovi za realizaciju ove aktivnosti. (Neophodna saglasnost od Opštine)
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 4.1.3	Izgraditi kontrolno-naplatne punktove
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen kontrolno-naplatni punkt na Vranjaku i u Suvodolu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nabaviti i postaviti montažno demontažni kontrolno-naplatni punkt na lokalitetu Suvodo i pripremiti podlogu za postavljanje i ankerisanje. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 4.1.4	Održavati i po potrebi zamijeniti dotrajali odmorišni mobilijar
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o održavanju odmorišnog materijala i broj zamijenjenog mobilijara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se nova nadstrešnica kod izvora Biogradske rijeke i ukloniće se dotrajala nadstrešnica u Dolovima Lalevića. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Dotrajala nadstrešnica u Dolovima Lalevića je uklonjena, dok je nadstrešnica kod izvora Biogradske rijeke je djelimično je izgrađena.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ <i>Budžet CG</i>

Aktivnost 4.1.5	Postaviti i dopuniti najavne, glavne i informativne table ka/i u Parku
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj dopunjenog informativnog mobilijara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se i postaviti dvije najavne, dvije glavne i jedna informativna tabla ka/i u Parku koje će usmjeravati posjetioce sa saobraćajnih puteva na glavni ulaz u Park na Kraljevom kolu. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana usljed nedostatka opredijeljenih finansijskih sredstava u budžetu za izradu i postavljanje tabli.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 4.1.6	Unaprijediti postojeći sistem informativnih tabli i smjerokaza
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj adaptiranih elemenata informativnog mobilijara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa TO i PSCG izvršiće se uređenje na planinarskoj stazi (postavljanje vertikalne signalizacije) Biogradsko jezero - Goleš - Međedac - Ogorela glava - Melaja - Bojišta - Kolašin. Postaviće se odmorišni mobilijar kod Šiškog jezera. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	75,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 4.1.7	U saradnji sa planinarskim savezom unaprijediti pješačke staze
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o uređenju pješačkih staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Planinarskim savezom izvršiti analizu koje su pristupne staze nacionalnoj mreži staza. U saradnji sa PSCG uradiće se izveštaj o broju potrebne signalizacije. U slučaju potrebe nakon zimskog perioda izvršiće se čišćenje i obnova markacije na pristupnim stazama nacionalnoj mreži staza. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, Planinarski savez CG
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	140,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 4.1.8	U saradnji sa biciklističkim savezom unaprijediti biciklističke staze

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o uređenju biciklističkih staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršice se promocija biciklističkih staza: <ul style="list-style-type: none"> • Ševarine - Ševarinsko jezero - katun Šiška - Šiško jezero - Suvodol <ul style="list-style-type: none"> • Biogradsko jezero-Dolovi Lalevića <p>Prioritet 1</p>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Biciklistički savez CG
<i>Napomena</i>	U 2024. godini uređene su biciklističke staze I Ševarine - Ševarinsko jezero - katun Šiška - Šiško jezero - Suvodol II Biogradsko jezero-Dolovi Lalevića
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 4.1.9	Unaprijediti turistički proizvod posmatranje medvjeda
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen program turističke ponude posmatranja medvjeda</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U Edukativnom kutku Upravne zgrade Parka vršice se multimedijalna prezentacija biologije i ekologije mrkog medvjeda, kroz fotografije i video zapise medvjeda. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Aktivnost 4.1.10	Unaprijediti turističku ponudu kajakarenje i vožnja drvenim čamcima po Biogradskom jezeru
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena nabavka kajaka i drvenih čamaca</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Promovisaće se kajakarenje kao vid aktivnog odmora u Parku. Izvršice se rekonstrukcija drvenih čamaca. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Napomena</i>	U toku 2024. godine izvršena je nabavka pet novih kajaka (tri jednosjeda i dva dvosjeda sa pratećom opremom). Aktivnost je realizovana i u 2025. godini vršice se promocija iznajmljivanja kajaka.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog nerealizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	11474,00€ <i>Budžet CG</i>

Aktivnost 4.1.12	Urediti vidikovac Bendovac
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uređen vidikovac Bendovac, obnovljena zaštitna ograda i odmorišni mobilijar i postavljena panoramska tabla</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U slučaju dobijanje dozvole izvršiće se obnova zaštitne ograde i odmorišnog mobilijara na vidikovcu Bendovac i postaviti panoramska tabla. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Parcela se nalazi u privatnom vlasništvu, pa je potrebno dobiti saglasnost vlasnika
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije dobijena saglasnost od privatnih vlasnika za realizaciju ove aktivnosti
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 4.1.13	Izgraditi osmatračnicu za posmatranje divljih životinja
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena osmatračnica za posmatranje divljih životinja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Planom upravljanja NP Biogradska gora za period 2021 - 2025.godina predviđena je izgradnja osmatračnice za posmatranje medvjeda prema projektu "Posmatranje medvjeda u NP Biogradska gora". Budući da je projektom izgradnja osmatračnice za posmatranje medvjeda bila planira u blizini edukativne staze oko Biogradskog jezera, to se od aktivnosti izgradnje ove osmatračnice odustalo iz bezbjedonosnih razloga. Prioritet 3
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite i Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Od aktivnosti se odustalo iz bezbjedonosnih razloga
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Aktivnost 4.1.14	Rekonstruisati i urediti objekat mrijestilišta na obali Biogradskog jezera
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Rekonstruisan i uređen objekat mrijestilišta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pratiće se projektni pozivi na kojima bi se moglo aplicirati za sredstva kojima bi se rekonstruisao i uređio objekat mrijestilišta. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana jer u izvještajnom periodu nije bilo adekvatnih EU poziva na koje bi se moglo aplicirati radi obezbjeđivanja finansijskih sredstava za rekonstrukciju i uređenje objekta mrijestilišta.

<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Aktivnost 4.1.16	Prilagoditi glavne atrakcije u Parku (učiniti ih dostupnim) za posjete osoba sa invaliditetom
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena rampa za pristup osoba sa invaliditetom u centrima za posjetioce u Kolašinu i na Biogradskom jezeru</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se idejno rješenje za adekvatan pristup osoba sa invaliditetom u Centrima za posjetioce u Kolašinu i na Biogradskom jezeru. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom izvještajnog perioda prioritet je bio usmjeren na hitne operativne aktivnosti, dok će realizacija ove aktivnosti biti razmatrana u narednom periodu uz obezbjeđivanje finansijskih sredstava.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ Budžet CG
Cilj 4.2	Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji
Indikator cilja: Uspostavljeni elementi za rekreativne aktivnosti povećavaju zadovoljstvo i broj posjetilaca	
Aktivnost 4.2.1	Razviti novi turistički proizvod staza za boso hodanje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Staza za boso hodanje je u funkciji posjetilaca</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pratiće se stanje staze, po potrebi popunjavaće se poligoni staze sa materijalima iz prirode i vršiće se njena promocija. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Napomena	Staza je formirana 2024. godine
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	64,00€ Budžet CG
Cilj 4.3	Upravljanje posjetiocima
Indikator cilja: Uređen i funkcionalni sistem posjećivanja sa akcionim planom upravljanja posjetiocima; Povećan nivo zadovoljstva posjetilaca Parka	
Aktivnost 4.3.1	Analizirati strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U Centru za posjetioce na Biogradskom jezeru i Edukativnom centru u Kolašinu, na osnovu unaprijed pripremljene ankete sprovedeće se anketiranje posjetilaca. Na osnovu sprovedene ankete dobiće se podaci o strukturi, mišljenju, potrebi i očekivanjima posjetilaca.

	Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Aktivnost 4.3.2	Analizirati uticaj posjetilaca na stazi oko Biogradskog jezera
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o analizi uticaja posjetilaca na stazi oko Biogradskog jezera na osnovu dnevnih izvještaja nadzornika</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nadzornici će u okviru redovnih aktivnosti popunjavati anketne listiće, a koji su osmišljeni u prethodnom planskom periodu. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba sa promociju, marketing i turizam,
	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Aktivnost 4.3.3	U saradnji sa planinarskim i biciklističkim savezom analizirati korišćenje postojećeg sistema staza
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen elaborat o analizi svih vrsta staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa Planinarskim savezom CG, planinarskim klubovima, domaćinima i Biciklističkim savezom Crne Gore u svrhu analize korišćenja postojećeg Sistema staza, koji podrazumijeva broj posjetilaca na stazama, njihovu strukturu, period korišćenja staza, klubovi koji koriste staze i sl. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	121,00€ Budžet CG
Aktivnost 4.3.4	Istražiti i odrediti prihvatne kapacitete pojedinih najposjećenijih lokaliteta u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena studija prihvatnih kapaciteta najposjećenijih lokaliteta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U narednom periodu će se nastaviti sa analizom broja posjetilaca i daće se sugestije neophodne za izradu studije prihvatnih kapaciteta u svrhu rasterećivanja najposjećenijih lokaliteta. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana usljed izostanka adekvatnih EU poziva na

	koje bi bilo moguće aplicirati radi obezbjeđivanja finansijskih sredstava neophodnih za njenu implementaciju, uključujući angažovanje stručnih eksperata i tehničku podršku.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Aktivnost 4.3.5	Izgraditi mehanizam koji će doprinijeti da se smanji efekat vidljivosti posjetilaca u određenim područjima („leave no trace“ principi)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Razvijen mehanizam zasnovan na „leave no trace“ principima. Efekat vidljivosti posjetilaca na Biogradskom jezeru je smanjen za 50%</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Promovisaće se „leave no trace“ principi i po potrebi štampaće se liflet leave no trace 8 principa“. Afirmisaće se pravila odgovornog ponašanja u Parku. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 4.3.6	Razviti programe obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka) za različite ciljne grupe
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Osmišljeni ciljani programi obilaska Parka. Broj sprovedenih obilazaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Posredstvom društvenih mreža, medija i štampom lifleta promovisaće se edukativni program na otvorenom koji će sadržati edukativni čas oko Biogradskog jezera sa mogućnošću iznajmljivanja kajaka i usluga vodiča. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	108,00€ <i>Budžet CG</i>

STRATEŠKA OBLAST 5: SARADNJA SA NACIONALNIM I MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I INSTITUCIJAMA I LOKALNIM ZAJEDNICAMA

Cilj 5.1

Unapređenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju

Indikator cilja: Park je prepoznat kao pouzdan partner domaćim i međunarodnim organizacijama i institucijama; Mehanizmi saradnje su unaprijeđeni i raste broj zajedničkih inicijativa i projekata

Aktivnost 5.1.1

Poboljšati saradnju sa državnim institucijama i ustanovama u

	vezi definisanja jasnih procedura iz zakonskih obaveza iz oblasti zaštite žvite sredine i prirode
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih tematskih sastanaka. Efikasnije sprovođenje procedura i obaveza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura iz zakonskih obaveza iz oblasti zaštite životne sredine i prirode. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	190,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 5.1.2	Uputiti inicijative državnim institucijama i ustanovama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenog područja
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijative i organizovati sastanci sa svim relevantnim institucijama i organizacijama i svrhu unapređenja saradnje i efikasnijeg upravljanja Parkom. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	142,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 5.1.3	Aktivnom saradnjom sa NVO sektorom realizovati projekte iz oblasti zaštite prirode i životne sredine
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj realizovanih zajedničkih projekata</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa lokalnim nevladinim organizacijama iz opština koje gravitiraju Parku pripremiće se prijedlozi projekata za konkurse domaćih i inostranih donatora. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju, NVO
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	206,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 5.1.4	Uputiti inicijative ka lokalnim organizacijama i u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područja

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa svim lokalnim institucijama i organizacijama koje gravitiraju u Parku kako bi se unaprijedila saradnja i inicirale akcije u svrhu efikasnijeg upravljanja ovim zaštićenim područjem. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	120,00 € <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 5.1.5	Uspostaviti saradnju sa zaštićenim područjima u regionu
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Memorandumima o saradnji sa najmanje 2 zaštićena područja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uspostaviće se saradnja sa zaštićenim područjima u regionu sa ciljem razmjene iskustava, primjeni dobrih praksi i pokretanja partnerskih inicijativa i zajedničkih projekata. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor JPNPCG
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nijesu potpisani memorandumima sa upravljačima zaštićenih područja u regionu, uspostavljena je saradnja sa Krokara i Snežnika iz Slovenije
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 5.1.6	Unaprijediti saradnju sa partnerskim zaštićenim područjima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih sastanaka, partnerskih inicijativa i studijskih posjeta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se aktivnosti unapređenja saradnje sa partnerskim zaštićenim područjem (NP Una) sa ciljem razmjene iskustava, primjeni dobrih praksi i pokretanja partnerskih inicijativa i zajedničkih projekata . Prioritet 2
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	1330,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 5.1.7	Nastaviti saradnju sa međunarodnim organizacijama (IUCN, UNESCO, Europark federacija i dr.)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Učešće u radnim grupama, inicijativama i platformama, projektima</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prisustvo seminarima i radnim grupama na poziv organizacija. Apliciranje na konkursima i pozivima za projekte. Učešće u on-line

	radnim grupama shodno pozivima organizacija. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	1650,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.1.8	Priprema i izrada prijedloga projekata u skladu sa potreba Parka i javnim pozivima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	144,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.1.9	Realizacija projektnih aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaji o uspješnosti realizacije projektnih aktivnost</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kvalitetna implementacija projektnih aktivnosti kao i redovno izvještavanje o svim sprovedenim projektnim aktivnostima. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi od projekata koji će se realizovati tokom 2025.godine.
Stepen realizacije	Realizovano.
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	120,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.1.10	Učešće u obukama za pisanje i izvještavanje projekata
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj stručnih saradnika koji su uspješno završili obuku</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Službe, učestvovati na obukama koje se odnose na podizanje i jačanje kapaciteta zaposlenih. Prioritet 3
Odgovornost	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom 2025. godine nijesu organizovane obuke koje su

	sadržajem i tematskim fokusom odgovarale potrebama Službe za projekte i međunarodnu saradnju.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	160,00€ Budžet CG
Cilj 5.2	Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka
Indikator cilja: Lokalne zajednice aktivno saraduju sa Parkom; Povećan broj zajedničkih projekata i inicijativa, tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava i usluga i proizvoda lokalne zajednice u ponudi Parka.	
Aktivnost 5.2.1	Izraditi prijedloge projekata u skladu sa pozivima u partnerstvu sa lokalnim zajednicama koje gravitiraju Parku
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka i lokalne zajednice kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	255,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.2.2	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za očuvanje tradicionalne poljoprivrede
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa klasterom „katuni“ (domaćinstva koja se bave tradicionalnim načinima privređivanja) u cilju sagledavanja njihovih potreba i zahtjeva. Prioritet 3
Odgovornost	Direktor Parka
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	216,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.2.3	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za razvoj ponuda zasnovanih na tradicionalnim oblicima, u skladu sa održivim principima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj tradicionalnih funkcionalnih ponuda</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupljanje, odabir i nabavka karakterističnih suvenira koje će dopuniti asortiman suvenirnice u Parku. Prioritet 3
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam

Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	260,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 5.2.4	Uspostaviti geografski sertifikat porijekla za lokalne proizvode
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uspostavljen geografski sertifikat</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Formiraće se radna grupa koja će nastaviti sa daljim koracima neophodnim za uspostavljanje geografskog sertifikata. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Tokom 2024. godine dobijeno je Rješenje o upisu žiga u registar žigova.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom 2025. godine aplicirano je na projekat <i>Mountain for All</i> , kroz koji je planirana sistemska razrada i promocija geosertifikata, ali realizacija daljih aktivnosti zavisi od obezbjeđenja projektnih sredstava.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 5.2.5	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i sajmovima koje organizuje JPNPCG
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj lokalnih proizvođača koji se odazvao pozivu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kontaktiraće se predstavnici lokalnog stanovništva da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i događajima koji se organizuju u Parku ili na teritoriji opština Kolašin, Mojkovac i Berane. Prioritet 3
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	278,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 5.2.6	Uraditi Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen i realizovan Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu podnijetih zahtjeva sa potrebnom dokumentacijom, zdravstvenog stanja i kvaliteta šume, izvršiće se odobravanje korišćenja šuma u privatnoj svojini. Realizacija zahtjeva će se regulisati na osnovu stručne procjene stanja šume i donošenja rješenja za svaki zahtjev posebno. Dostavljanje zahtjeva za sječu u privatnoj svojini će se prihvatati

	do 01.12.2024. godine, za plansku 2025. godinu, kako je definisano Zakonom o šumama (Sl. List 47/15). Nakon dostavljanja zahtjeva, direktor Javnog preduzeća obrazuje komisiju koja će donijeti Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	360,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.2.7	Obezbijediti drvene sortimente iz reda sanitara za potrebe lokalnog stanovništva
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina drvenih sortimenata koja je dodijeljena lokalnom stanovništvu na osnovu upućenih zahtjeva</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju unapređenja saradnje sa lokalnim stanovništvom, a u skladu sa zakonom i Internom procedurom, izvršice se dodjela drvnih sortimenata iz reda sanitara po prikupljenim zahtjevima. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	148,41€ Budžet CG
Cilj 5.3	Socio-ekonomski razvoj područja Parka
<i>Indikator cilja: Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.</i>	
Aktivnost 5.3.1	Izraditi socio-ekonomsku analizu šireg područja Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa definisanom bazom podataka lokalnih stejkholdera istu inovirati u skladu sa potrebama i organizovati tematske sastanke kroz rad socio-ekonomskih foruma.
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	134,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.3.2	Redovno održavati socio-ekonomske forume
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih tematskih socio-ekonomskih foruma sa sačinjenim</i>

	<i>izveštajima</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa zakonom i strateškim dokumentima obezbijediće se participiranje lokalnih samouprava i lokalne privrede (sa područja opština Kolašin, Mojkovac i Berane) kao i drugih relevantnih institucija i privrednih subjekata i korisnika prostora Parka u procesima upravljanja. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	288,00€ <i>Budžet CG</i>

STRATEŠKA OBLAST 6: EFIKASNA KONTROLA PROSTORA PARKA	
Cilj 6.1	Unapređenje fizičke zaštite Parka
Indikator cilja: Broj podnesenih prijava; Broj procesuiranih prijava; Usklađeni pravni i organizacioni kapaciteti sa potrebama Parka	
Aktivnost 6.1.1	Organizovati interne obuke za Službu fizičke zaštite
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih obuka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju usavršavanja nadzornika stručne službe će u skladu sa potrebama, kroz predavanja, obuke, konsultacije i dr vršiti obučavanje Službe zaštite za profesionalan rad i odnos prema posjetiocima. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	581,50 € <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 6.1.2	Izvršiti nabavku materijalno logistiku-tehničkih sredstava za Službu fizičke zaštitu i Službu za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena nabavka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Pravilniku o uniformi, naoružanju i identifikacionoj oznaci, izvršiće se nabavka materijalno tehničkih sredstava za Službu zaštite i Službu ambijentalne higijene. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za logistiku

Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	510,00€ Budžet CG
Aktivnost 6.1.3	U saradnji sa nadležnim inspekcijским službama vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i procesuiranih prijava</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa inspekcijским službama, u cilju koordinacije aktivnosti na prostoru Parka i efikasnijeg procesuiranja evidentiranih nezakonitih radnji. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	144,00€ Budžet CG
Aktivnost 6.1.4	U saradnji sa odjeljenjima za bezbjednost Kolašin i Mojkovac i Berane vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i procesuiranih prijava</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa MUP-om u cilju koordinacije aktivnosti na sprječavanju nelegalnih radnji i koordinacije aktivnosti u slučaju vanrednih situacija. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	144,00€ Budžet CG
Cilj.6.2	Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka
Indikator cilja: Definisana dinamika i način finansiranja za utvrđivanje jasnih granica Parka	
Aktivnost 6.2.2	Definisati izvore finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Jasno definisani izvori finansiranja, budžet i dinamika</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka u svrhu definisanja izvora finansiranja, budžeta i dinamike. Izradiće se model obilježavanja granica. Prioritet 1

Odgovornost	Radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	216,00€ Budžet CG
Cilj 6.3	Park bez otpada
Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada	
Aktivnost 6.3.1	Inicirati sastanke sa komunalnim preduzećima koji gravitiraju u Parku u vezi definisanja procedura sprječavanja nastanka i sanacije neuređenih odlagališta otpada
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj sastanaka i broj definisanih procedura</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa komunalnim preduzećima iz Kolašina Mojkovca i Berana kako bi se definisale procedure sanacije neuređenih odlagališta otpada i napravio plan sprječavanja istih. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	72,00€ Budžet CG
Aktivnost 6.3.2	U saradnji sa komunalnim preduzećima opština koje gravitiraju u Parku izvršiti sanaciju neuređenih odlagališta otpada na području Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj saniranih neuređenih odlagališta otpada</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se kontrola stanja na terenu kako bi se spriječilo nastajanje nelegalnih odlagališta evidentiraće se lokacije odlagališta i izvršiti njihovo saniranje. Prikupiće se podaci o vrstama, količinama i porijeklu otpada. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Kolašin, Berane i Mojkovac.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	360,00€ Budžet CG
Aktivnost 6.3.3	U saradnji sa komunalnim preduzećima, NVO-ima, civilnim sektorima, lokalnim stanovništvom i volonterima

	organizovati akcije uklanjanja otpada
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj preuzetih akcija i količina uklonjenog otpada</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se akcije čišćenja i uklanjanja otpada sa lokacija na kojima su evidentirana nelegalnih odlagališta. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Kolašin, Berane i Mojkovac, NVO
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	1000,00€ Budžet CG

VANPLANSKE AKTIVNOSTI	
Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta	
Cilj 1.4: Očuvani šumski ekosistemi	
Indikator cilja: Šumski ekosistemi bez negativnih pritisaka	
Aktivnost	Kosidba i održavanje livada na potezu Suvodo - Šiška i Svatovsko groblje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uspostavljanje protivpožarnog pojasa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nabavka opreme za kosidbu, a što će biti refundirano kroz projekat „ForestConnect“. Izvršiti košenje livada kao i raščišćavanje graničnog pojasa između livada i šume a gdje je prisutno zarastanje visokom vegetacijom. Aktivnost će se realizovati na području Svatovsko groblje, Reljina, Šika, Ocka, Dolovi i Jagančar. Prioritet 1.
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP, Služba za projekte I međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost se djelimično poklapa sa Aktivnošću 1.4.2. s tim što je ova aktivnost finansirana od strane Programa Interreg Danube, a kroz projekat „Forest Connect“ i obuhvata površinu od 1 ha na lokaciji Suvodo Šiška i moguće lokaciji Svatovsko groblje. Aktivnost ima za cilj stvaranje protivpožarnog pojasa ali i sprječavanje zarastanja visokoplaninskih livada kao sve ugroženijih staništa. Troškovi će biti refundirani kroz projekat ForestConnect, ali ukupna budžetska linija za opremu i usluge za košenje i sadnju je zbirna i iznosi 5000 EUR.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	4677,00€ donacija
Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka	

Cilj 3.2	Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou
Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode	
Aktivnost	Inicijativa prema Pošti Crne Gore za izradu poštanskih markica sa motivom Nacionalnog parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Odštampane poštanske markice</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiti prijedlog Pošti Crne Gore za izradu prigodnog izdanja poštanske markice. Izvršiće se odabir prigodnog motiva iz Parka (koji simbolizuje etnografsko i kulturno nasljeđe Parka) u zavisnosti od Pošte koja određuje temu za datu godinu. Prioritet 3
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi	
Cilj 4.1	Unaprijeđena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka
Indikator cilja: Broj uređenih, adaptiranih i novoizgrađenih elemenata posjetilačke infrastrukture	
Aktivnost	Adaptacija objekta na Kraljevom kolu
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Objekat na Kraljevom kolu je adaptiran i u funkciji je posjetilaca</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Adaptacija objekta prema projektnoj dokumentaciji koja je urađena u prethodno periodu (2024.godina).
Odgovornost	Direktor JPNPCG, Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Aktivnost će se realizovati u zavisnosti od dobijenih sredstava iz kapitalnog budžeta. JPNPCG će se pridržavati odredaba Zakona o zaštiti prirode (Sl. list CG br.51/08 i 62/13), a koje se odnose na pribavljanja dozvole od Agencije za zaštitu prirode.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nijesu obezbjeđena sredstva iz kapitalnog budžeta
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ Kapitalni budžet
Strateška oblast 5: Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama	
Cilj 5.3	Socio-ekonomski razvoj područja Parka
Indikator cilja: Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.	
Aktivnost	Analiza anketa - pozitivnih i negativnih uticaja Parka na zainteresovane strane (stakeholdere)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Analiza anketa u cilju ažuriranja već postojećih podataka u vezi NP i njegove saradnje sa lokalnim zajednicama. U anketi učestvuje lokalno stanovništvo, posjetioци i privredna društva sa područja

	Parka.
Odgovornost	Direktor Parka, Stručni saradnici za rad sa lokalnim zajednicama i Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Cilj 5.4	Izdati urbanističko-tehnički uslovi i unapređena informaciona osnova za privremene objekte
Indikator cilja: Broj UT uslova i funkcionalna baza podataka o privremenim objektima	
Aktivnost	Izraditi urbanističko-tehničke uslove
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj izdatih UT uslova</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Programu objekata privremenog karaktera i Uredbe o izmjeni uredbe o povjeravanju poslova iz nadležnosti Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine Javno preduzeće izdaje UT uslove. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Aktivnost	Izraditi mape privremenih objekata u cilju boljeg monitoringa prostora i prikupljanja podataka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj mapa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Korišćenjem QGIS programa uradiće se mape shodno Programu objekata privremenog karaktera. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Strateška oblast 6: Efikasna kontrola prostora Parka	
Cilj 6.3	Park bez otpada
Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada	
Aktivnost	Mobilna aplikacija za mapiranje nelegalno odloženog otpada
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Vrsta otpada, lokacije na kojima je otpad, broj prijava</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Aplikacija koja omogućava korisnicima da brzo i jednostavno prijave lokacije na kojima je otpad nelegalno odložen. Korisnici će unositi koordinate, fotografije sa lokacije i opisivati vrstu otpada na osnovu koje će se praviti baza podataka nelegalnih odlagališta unutar Parka.
Odgovornost	Direktor Parka i Služba za održavanje ambijentalne higijene i

	infrastrukture.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije urađena mobilna aplikacija. Mobilna aplikacija će biti razvijena preko LASPEH II projekta čija je implementacija započela krajem 2025.godine.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ <i>Budžet CG</i>

PRILOG

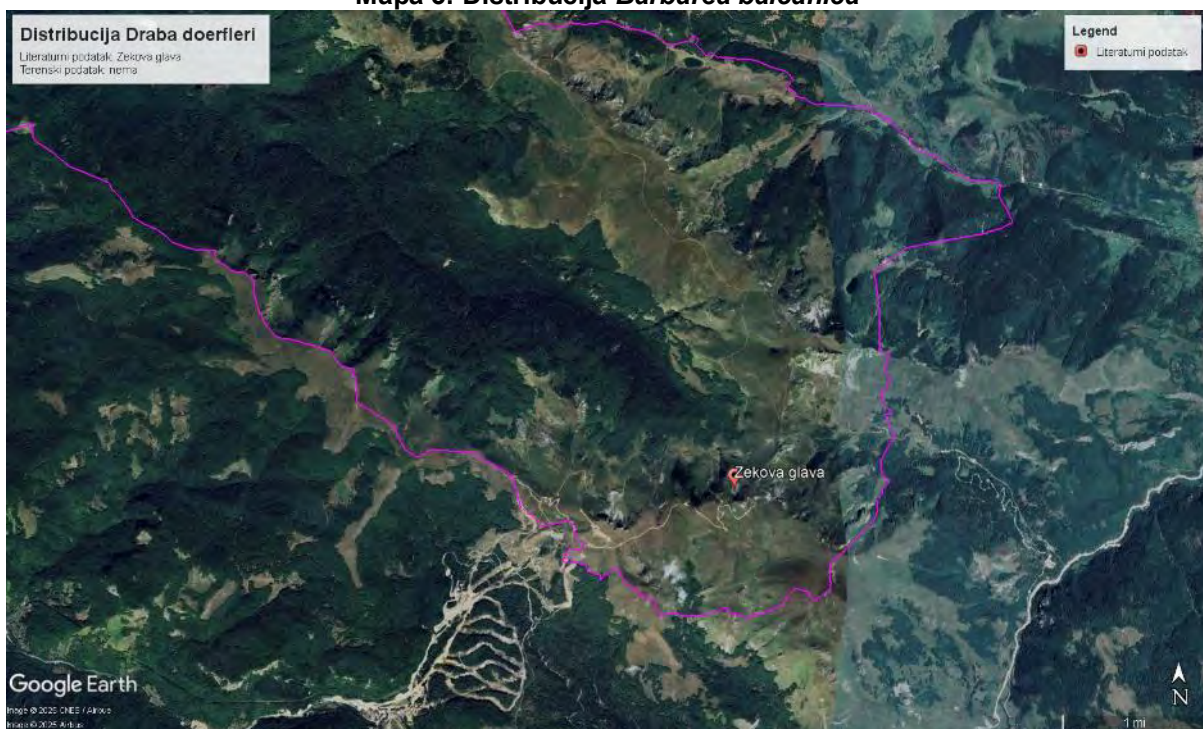
Mapa 1: Distribucija *Aconitum toxicum*

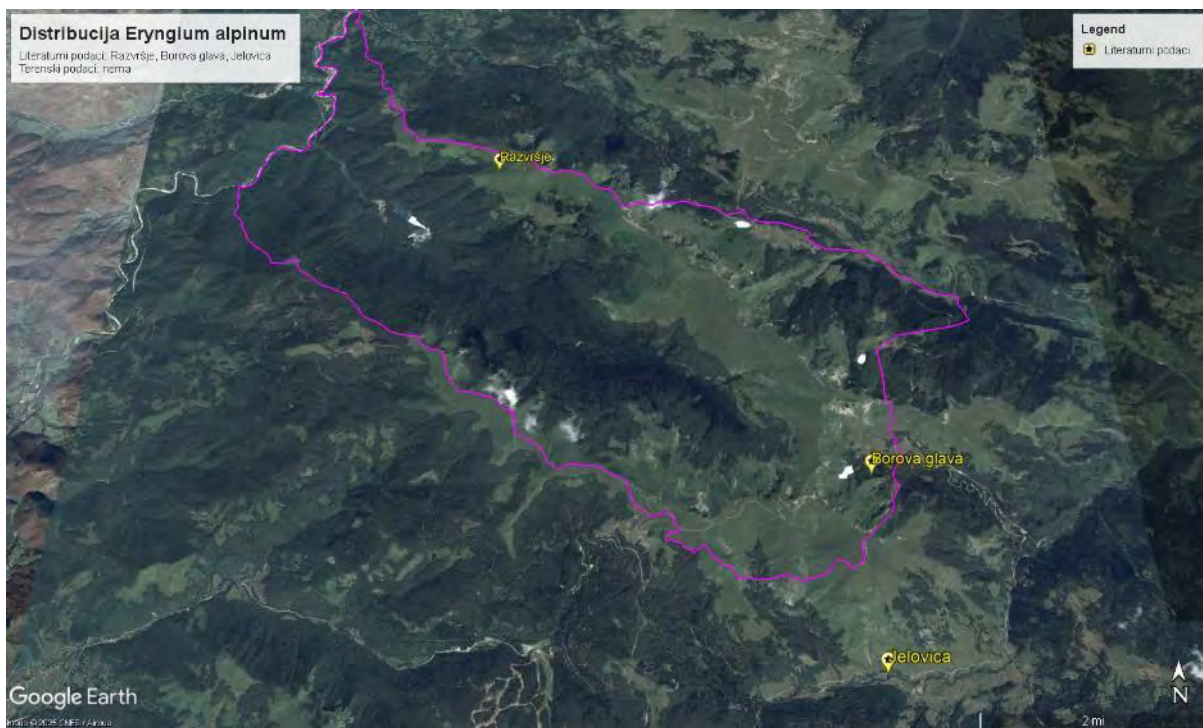
Mapa 2: Distribucija *Androsace hedraantha*

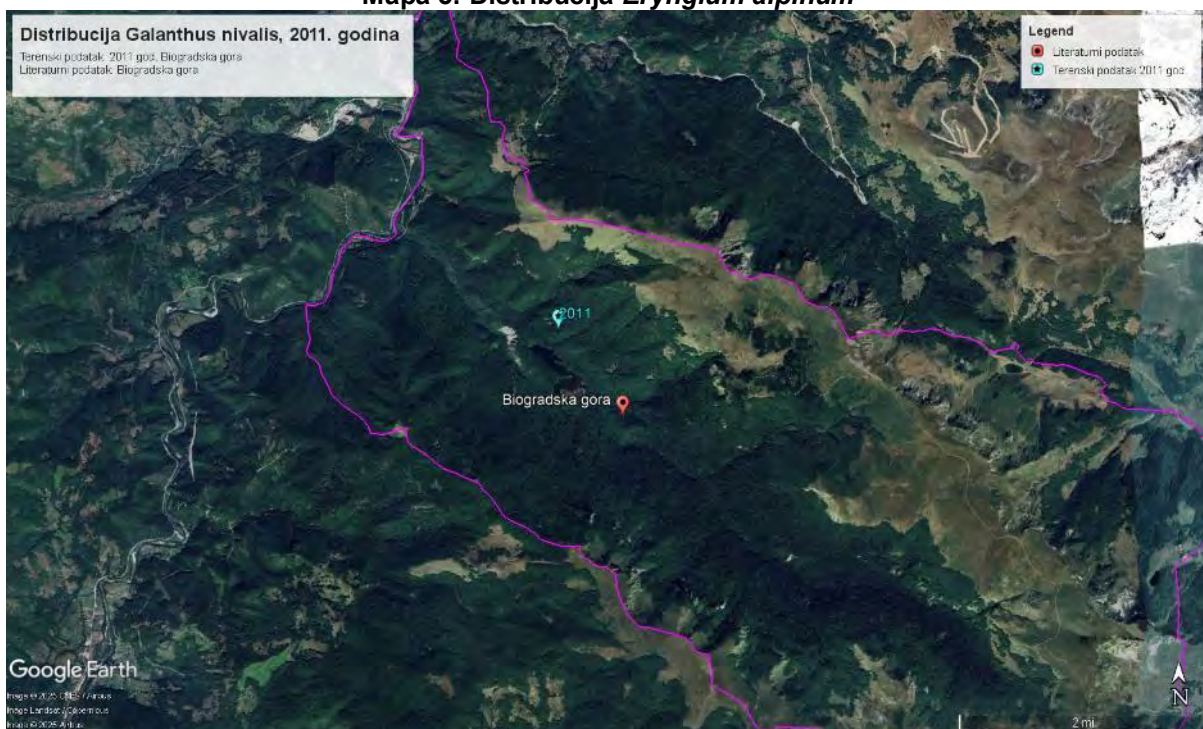
Mapa 3: Distribucija *Barbarea balcana*

Mapa 4: Distribucija *Draba doerfleri*

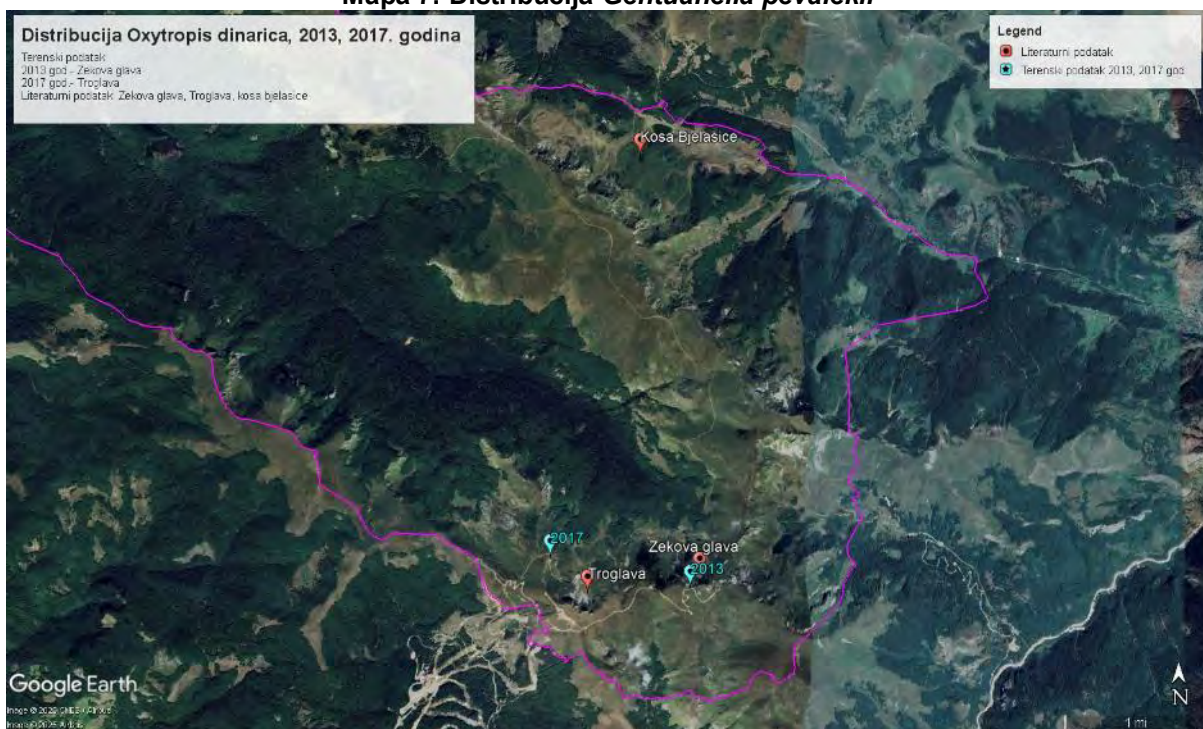
Mapa 5: Distribucija *Eryngium alpinum*

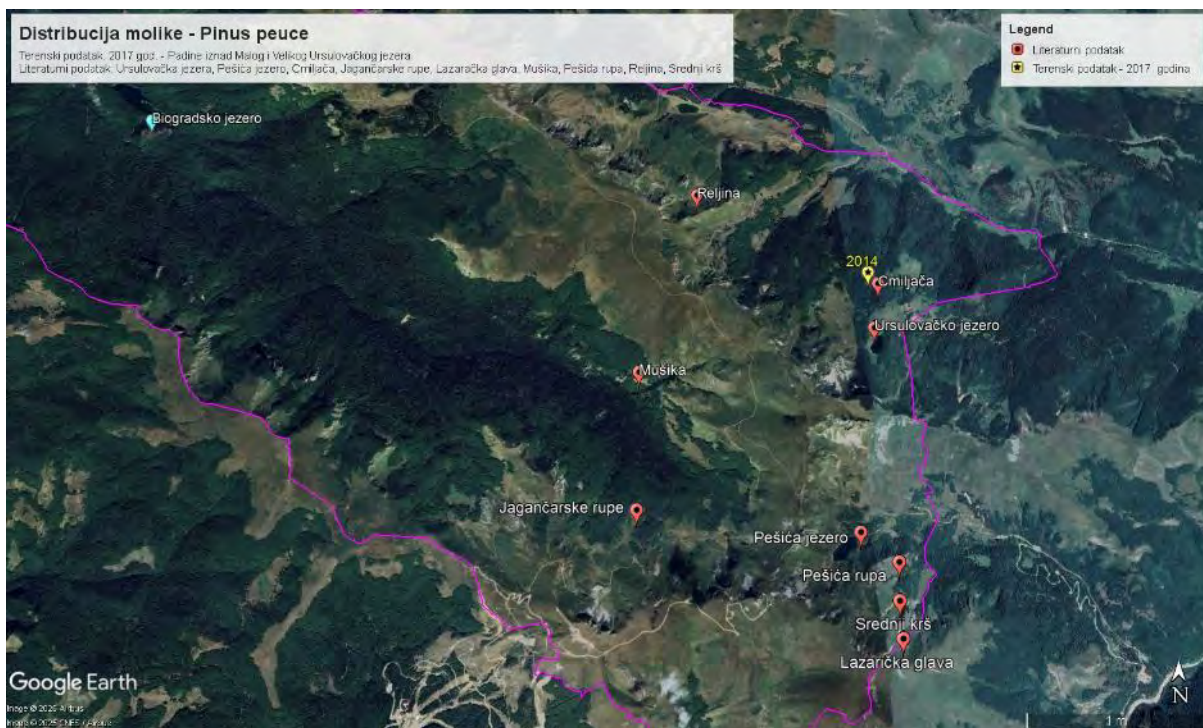
Mapa 6: Distribucija *Galanthus nivalis*

Mapa 7: Distribucija *Gentianella pevalekii*

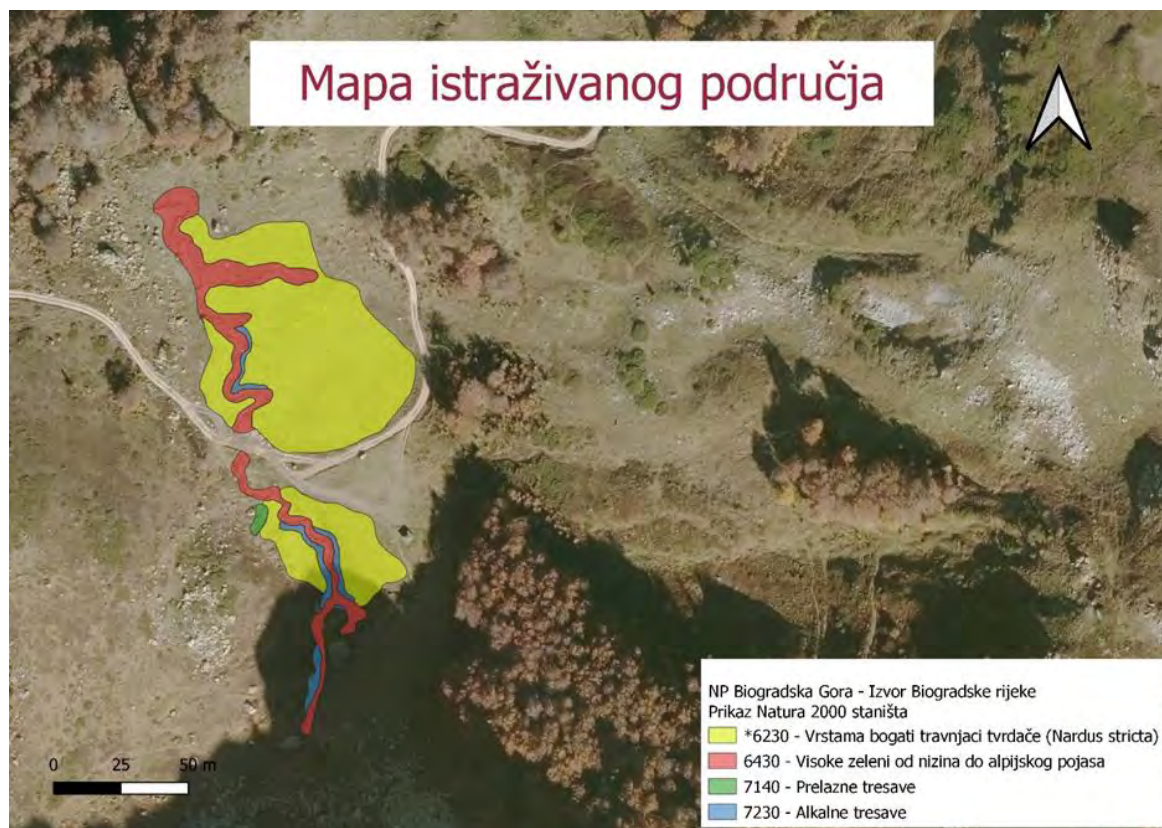
Mapa 8: Distribucija *Oxytropis dinarica*

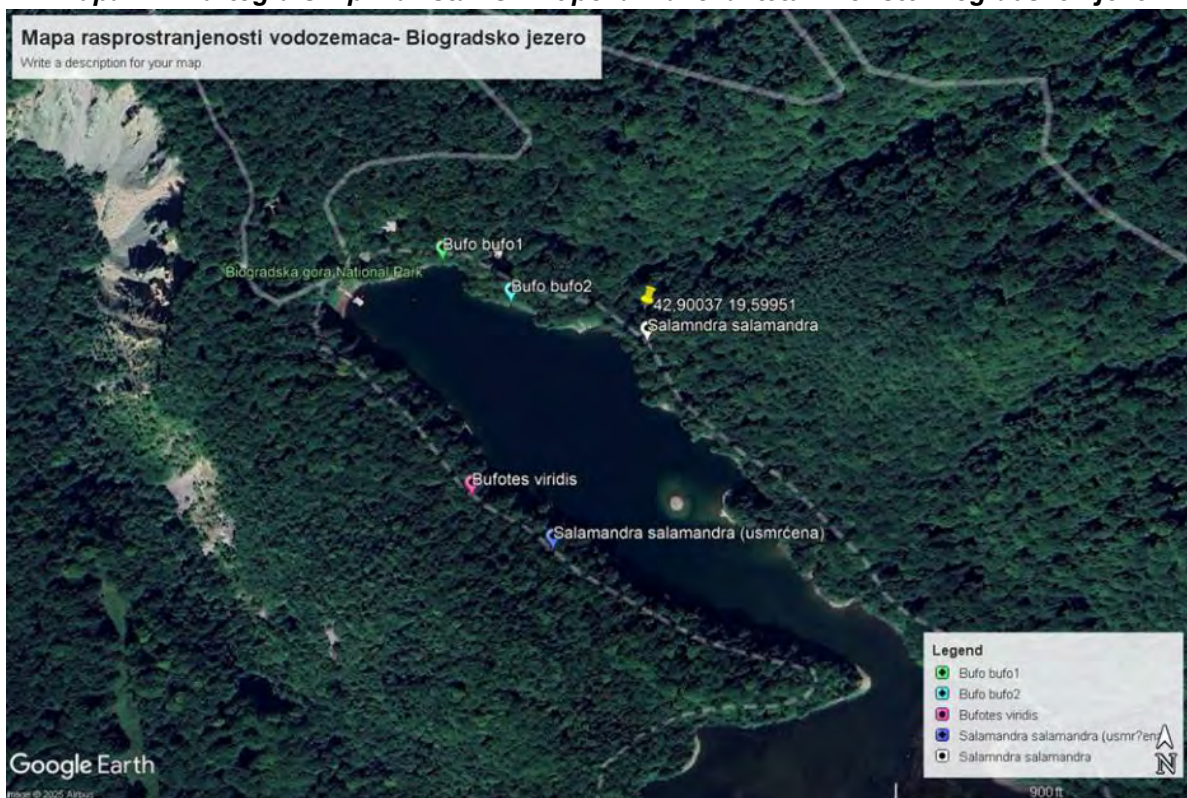
Mapa 9: Distribucija *Pinus peuce*

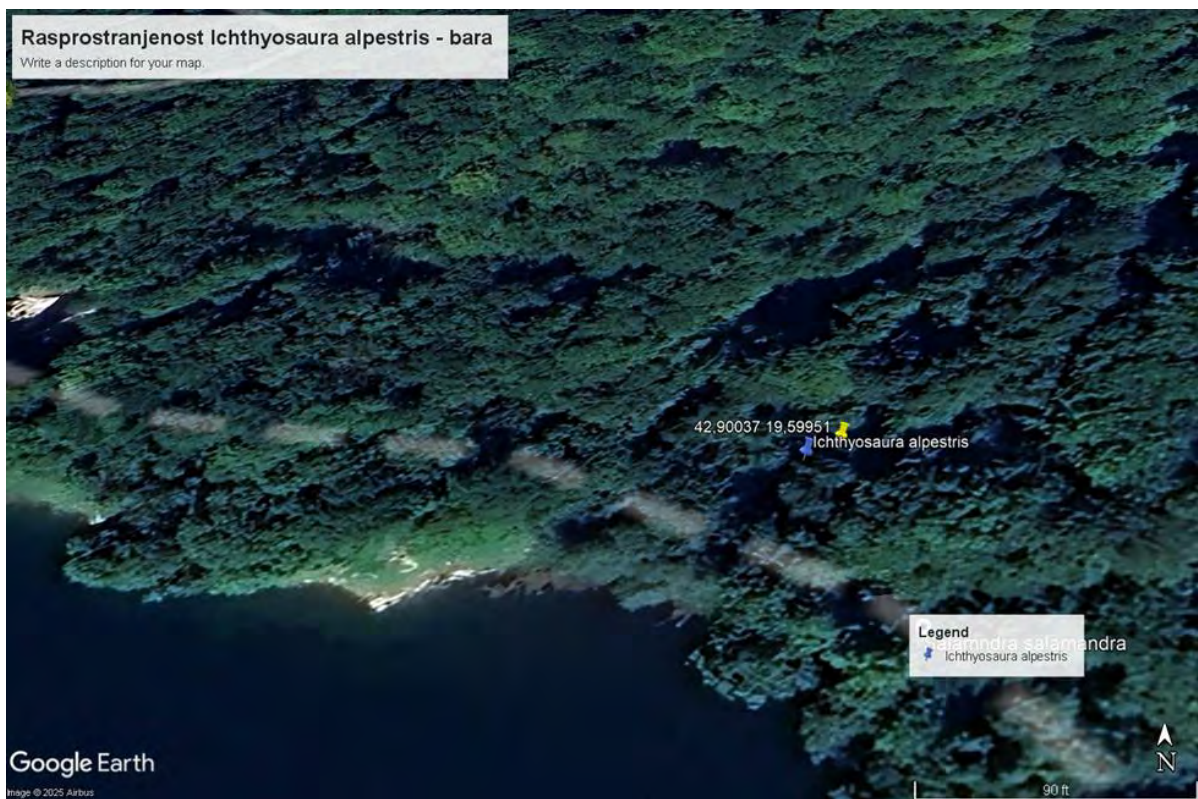
Mapa 10: Distribucija *Viola orphanidis subsp. nicolai*

Mapa 11: Kartografski prikaz stanišnih tipova na lokalitetu izvoršte Biogradske rijeke

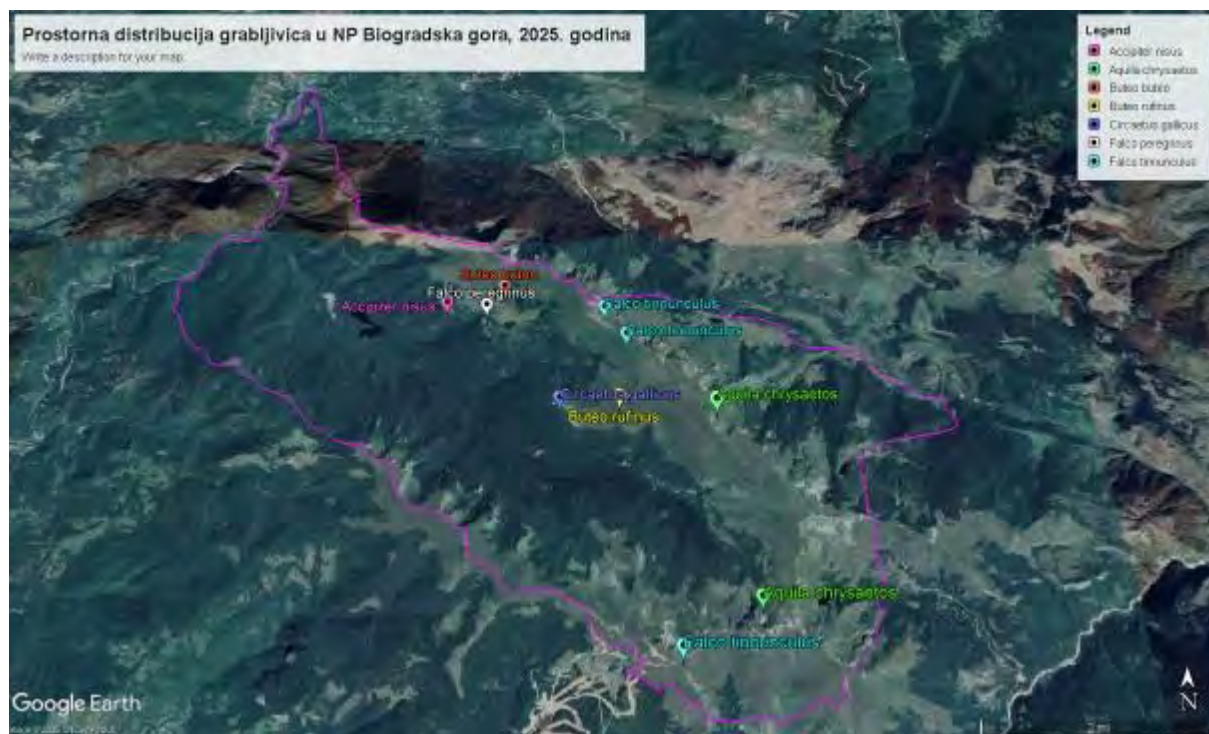
Mapa 12: Mapa rasprostranjenja vodozemaca – Biogradsko jezero

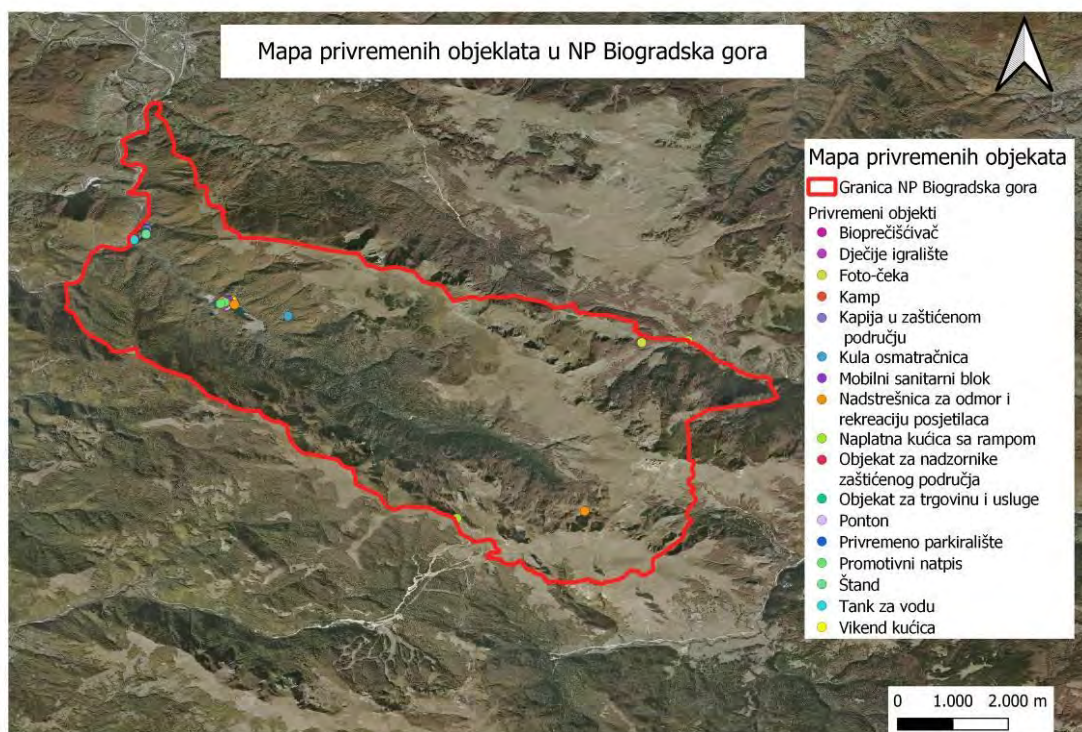
Mapa 13: Mapa prisustva Ichthyosaura alepestris bara pored Biogradskog jezera

Mapa 14: Prisustvo gmizavaca – Biogradsko jezero

Mapa 15: Prostorna distribucija ptica grabljivica

Mapa 16: Privremeni objekti